

Lars Wilhelmsen og Frank Foyn

Innovasjon i norsk næringsliv 2004-2006

Rapporter I denne serien publiseres statistiske analyser, metode- og modellbeskrivelser fra de enkelte forsknings- og statistikkområder. Også resultater av ulike enkeltundersøkelser publiseres her, oftest med utfyllende kommentarer og analyser.

© Statistisk sentralbyrå, desember 2009]	Standardtegn i tabeller	Symbol
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.	Tall kan ikke forekomme	.
	Oppgave mangler	..
	Oppgave mangler foreløpig	...
	Tall kan ikke offentliggjøres	:
	Null	-
ISBN 978-82-537-7713-9 Trykt versjon	Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
ISBN 978-82-537-7714-6 Elektronisk versjon	Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
ISSN 0806-2056	Foreløpig tall	*
Emne: 10.03	Brudd i den loddrette serien	—
Trykk: Statistisk sentralbyrå	Brudd i den vannrette serien	
	Desimaltegn	,

Sammendrag

I overkant av hvert femte norske foretak dekket av undersøkelsen introduserte nye eller vesentlig forbedrede produkter eller prosesser i perioden 2004-2006 og kan dermed kalles innovative. I forhold til perioden 2002-2004 har andelen innovative foretak holdt seg konstant for foretak med over 10 sysselsatte.

En viktig forskjell fra tidligere årganger er at undersøkelsen i 2006 var utvidet til å omfatte foretak med mellom 5 og 9 sysselsatte. Dette bidrar til å gi et mer helhetlig bilde over innovasjonsaktiviteten i næringslivet og gjorde det mulig å gjennomføre en ytterligere nedbryting av dataene slik at de kan presenteres på regionalt nivå. Endringen medfører imidlertid også ekstra utfordringer når det gjelder å vise sammenlignbare resultater over tid. Det er slik at de minste foretakene har en markant lavere innovasjonsaktivitet enn de store foretakene og det er viktig å være oppmerksom på denne faktoren i tilfeller hvor totaltallene tilsynelatende representerer en nedgang i innovasjonsaktiviteten.

Beskyttelse av innovasjonene var relativt utbredt i næringslivet, både i formelle og uformelle former, men mange foretak velger også ikke å sikre sine innovasjoner mot kopiering. Foretak som rapporterer at de ikke beskytter sine innovasjoner rapporterer i mindre grad at deres produkter og tjenester har vært utsatt for kopiering som har medført skade for foretaket.

Innovasjonsaktiviteten er til dels svært forskjellig i de ulike hovednæringene og i foretak av ulik størrelse. Industriforetak er oftere innovative enn foretak innen tjenesteyting, og store foretak introduserte oftere innovasjoner enn små foretak. Foretakene rapporterte i overveiende grad at innovasjonene var utviklet av foretaket selv eller av foretaket i samarbeid med eksterne aktører. Bare i liten grad var innovasjonene i hovedsak utviklet av andre.

Vi finner tilsvarende forskjeller for innovasjoner innenfor organisasjon og markedsføring. Organisatorisk og markedsmessig innovasjon forekom dessuten langt hyppigere blant foretak som også hadde produkt- eller prosessinnovasjon enn blant de ikke-innovative enhetene. Respondentene rapporterer i stor grad at organisatorisk og markedsmessig innovasjon var knyttet til produkt- eller prosessinnovasjoner i foretaket.

Et gjennomgående trekk ved undersøkelsen er at totaltall for næringslivet viser få åpenbare endringstendenser for de indikatorene som er videreført fra tidligere år.

Norge har den klart laveste innovasjonsaktiviteten i Norden. Sammenlignbare tall fra Eurostat viser at det finske næringslivet er mest innovativt etterfulgt av det danske og svenske.

SSBs innovasjonsundersøkelse er basert på, og er del av, Eurostats Community Innovation Survey (CIS) som fremover vil bli gjennomført hvert annet år. I 2007 ble undersøkelsen gjennomført for femte gang med en observasjonsperiode fra 2004-2006 (CIS 2006). Førrige undersøkelse dekket 2002 - 2004 (CIS4).

Innhold

Sammendrag	3
1. Hovedresultater	5
1.1. Produkt- og prosessinnovasjon	5
1.2. Nyskaping også innen organisasjon og marked	8
1.3. Uendret omsetning av nye og forbedrede produkter	12
1.4. Innovasjonsbeskyttelse og kopiering	13
1.5. Faktorer som hindrer innovasjonsaktiviteten	17
1.6. Innovasjon i foretak med under 10 sysselsatte	18
1.7. FoU- og innovasjonsaktivitet i norske regioner	19
1.8. Internasjonale sammenligninger	22
2. Opplegg og metode for undersøkelsen	25
2.1. Bakgrunn og formål	25
2.2. Enhet og populasjon	26
2.3. Datainnsamling	28
2.4. Feilkilder og usikkerhet	29
2.5. Særskilt om 2006-undersøkelsen	31
2.6. Begreper og definisjoner	32
2.7. Tilgjengelighet	33
3. English summary	34
3.1. Innovation in the Norwegian business enterprise sector 2004-2006	34
3.2. Significant regional variations in R&D and innovation activity	39
3.3. International comparisons	40
3.4. About the statistics	41
Referanser	44
Vedlegg	
A. Tabeller	45
B. Spørreskjema	101
Figur- og tabellregister	117

1. Hovedresultater

Regjeringen la i desember 2008 fram St.meld. nr. 7: Et nyskapende og bærekraftig Norge (innovasjonsmeldingen). I meldingen vektlegges blant annet innovasjon i små og mellomstore bedrifter, entreprenørskap, kommersialisering av forretningsideer, design og god beskyttelse av innovasjoner. Innovasjonsstatistikk bidrar til viktig økonomisk og teknologisk informasjon om næringslivet og gir en pekepinn på norske foretaks evne til omstilling og nyskaping. Denne rapporten er basert på funnene fra SSBs innovasjonsundersøkelse for 2006 og belyser innovasjonsaktiviteten i norsk næringsliv over observasjonsperioden 2004–2006. I rapporten behandles både nivå og utvikling for viktige indikatorer som andelen innovative foretak og omsetning fra nye produkter og tjenester. Andre forhold ved innovasjonsaktiviteten som innovasjonssamarbeid og hindringer for innovasjon er også undersøkt. Innovasjonsindikatorer har vist seg – også i internasjonal sammenheng – å være relativt stabile over tid, og enkelte spørsmål som har vært inkludert tidligere er derfor ikke inkludert i 2006-undersøkelsen¹. Denne undersøkelsen fokuserer i større grad på faktorer som ikke har vært dekket før, blant annet bruk av innovasjonsbeskyttelse og skade påført foretakene grunnet andres kopiering av deres innovasjoner. I tillegg omhandler rapporten organisatorisk og markedsmessig innovasjon i større grad enn det som har vært tilfellet i foregående undersøkelser.

1.1. Produkt- og prosessinnovasjon

Uendret andel av innovative foretak²

I overkant av hvert femte norske foretak – totalt 21 prosent – introduserte nye eller vesentlig forbedrede produkter eller prosesser i løpet av undersøkelsesperioden og kan dermed kalles innovative. I forhold til forrige undersøkelse – hvor over en fjerdedel, 26 prosent, av foretakene innoverte – innebærer dette tilsynelatende en vesentlig nedgang i innovasjonsaktiviteten. Tallene for 2006 inneholder imidlertid data for foretak med 5 - 9 sysselsatte. Disse var for første gang var inkludert i inneværende undersøkelse og totaltallene er derfor ikke direkte sammenlignbare³.

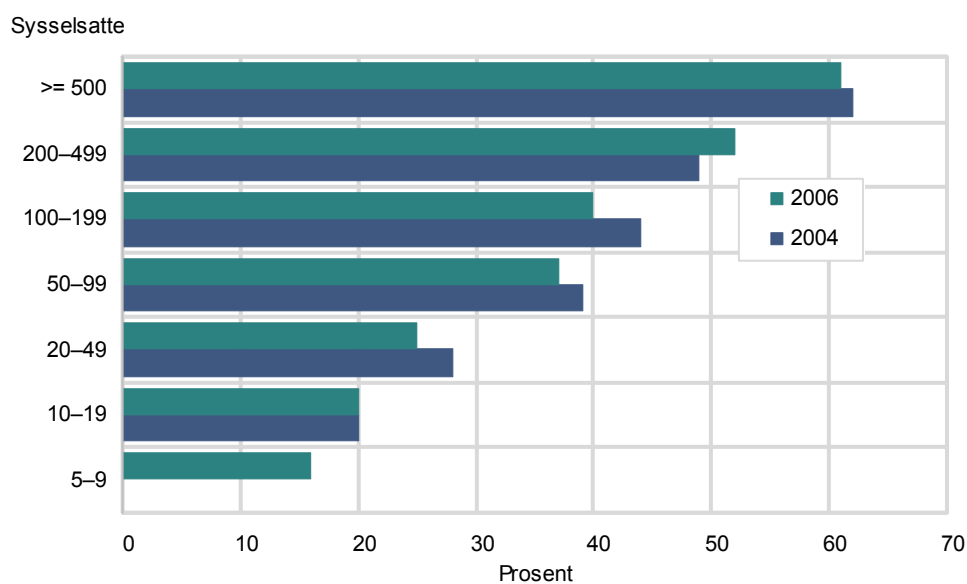
Når vi korrigerer for at inkluderingen av foretak med mellom 5 og 9 sysselsatte er reduksjonen i innovasjonstilbørligheten bare på 1 prosent i forhold til 2002–2004. I tillegg er det en viss usikkerhet i disse tallene, så totalt sett har vi ikke grunnlag for å si at andelen norske foretak som er innovative har endret seg merkbart siden forrige periode.

Fra tidligere undersøkelser vet vi at innovasjonstilbørligheten varierer med foretakenes størrelse, og det er slik at de minste foretakene har en markant lavere innovasjonsaktivitet enn de store foretakene. De største foretakene har en langt større andel innovative foretak enn de minste, og for næringslivet som helhet hadde 61 prosent av foretakene med over 500 sysselsatte introdusert nye eller vesentlig forbedrede produkter eller prosesser. Bare 16 prosent av foretakene med mellom 5 og 9 sysselsatte hadde gjort det samme.

¹ For et komplementært bilde av helheten i den norske innovasjonsaktiviteten, se også Salte (2007).

² Et foretak kalles innovativt hvis det i perioden 2004–2006 har introdusert nye eller vesentlig forbedrede produkter (varer eller tjenester) eller prosesser. Dette kalles også ofte PP-innovasjon. Om ikke annet er nevnt vil begreper som ”innovasjon” og ”innovative” referere til denne typen innovasjon. Rapporten omhandler også andre typer av innovasjon som markeds- og organisasjonsinnovasjon som vil omtales separat. Se kapittel 2.6 for en gjennomgang av sentrale begreper.

³ Denne gruppen utgjør om lag 9 prosent av de sysselsatte men hele 46 prosent av foretakene som er dekket av undersøkelsen, og utvidelsen bidrar dermed til å gi et mer helhetlig bilde av innovasjonsaktiviteten i næringslivet totalt sett. I tillegg muliggjør utvidelsen en ytterligere nedbryting av dataene slik at de kan presenteres på et regionalt nivå. Se kapittel 1.7

Figur 1.1. Innovative foretak, etter sysselsettingsgruppe, 2004 og 2006. Prosent

Varierende grad av nyskaping

Innovasjonsaktiviteten er til dels svært forskjellig i de ulike hovednæringene og i foretak av ulik størrelse. Industrieforetak er oftere innovative enn foretak innen tjenesteyting, og andelen innovative foretak øker forholdsvis jevnt etter foretakenes størrelse. Store foretak introduserer også oftere flere typer innovasjoner enn små foretak. Foretakene rapporterer i overveiende grad at innovasjonene var utviklet av foretaket selv eller av foretaket i samarbeid med andre. Bare i liten grad er innovasjonene i hovedsak utviklet av andre.

Noen foretak er verdensledende på sitt felt og presenterer egenutviklede produkter som er enestående på verdensmarkedet. Andre har selv utviklet produkter, men disse er nye kun i en lokal eller nasjonal målestokk eller ligner eksisterende produkter som allerede finnes på markedet. Andre igjen setter bort utviklingsarbeidet eller driver hovedsakelig kopiering eller etterligning av eksisterende produkter og prosesser.

De mest nyskapende innovatørene – de som introduserer produkter eller tjenester som er nye for det internasjonale eller norske markedet – utgjør over halvparten av foretakene med produktrettet innovasjonsaktivitet. En andel på 20 prosent av foretakene med produktinnovasjon introduserte innovasjoner som var nye for det internasjonale markedet, mens en av tre introduserte innovasjoner nye for det norske markedet. De øvrige innovatørene introduserte innovasjoner som ikke hadde det samme nyhetselementet: En andel på 28 prosent utviklet selv nye produkter og prosesser, men disse var ikke unike på markedet. De minst nyskapende innovatørene utgjør 19 prosent. Denne gruppen rapporterte at produkter og prosesser foretaket introduserte i hovedsak var utviklet av andre og at innovasjonene ikke var nye for foretakets marked.

Innenfor industrinæringene var det signifikante forskjeller i graden av nyskaping mellom foretak av ulik størrelse, men disse skyldes primært de største foretakenes tendens til at de innoverer oftere. Mens 55 prosent av de største innovative foretakene innen industri og bergverksdrift hadde presentert produkter som var nye for markedet kunne 42 prosent av de minste skilte med det samme. Blant de innovative foretakene i de tjenesteytende næringene var det mindre forskjeller. Her var det 47 prosent av de største og 45 prosent av de minste innovatørene som introduserte slike markedsnyheter.

Forskjellig grad av innovasjonsaktivitet i foretak av ulik størrelse kan ha flere årsaker. Blant annet vil store foretak generelt ha større ressurser – både økonomiske og menneskelige – tilgjengelig til innovasjonsaktiviteter, og store foretak har dessuten ofte både større produktspektre og flere prosesser. Mulighetene er dermed større for innovasjon på minst ett område.

Variasjon i samarbeidet om innovasjon

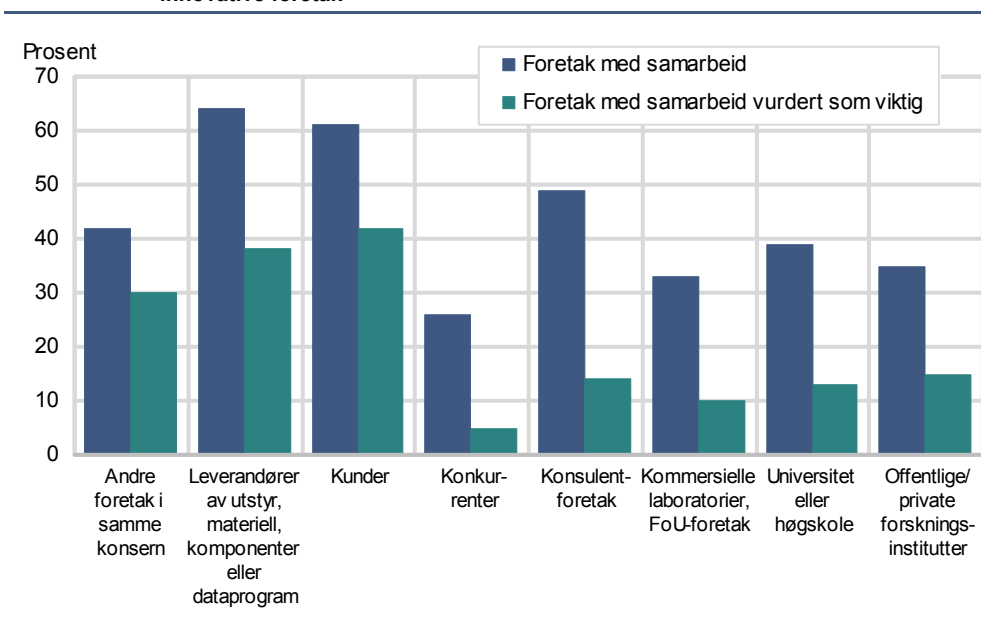
Undersøkelsen viser at innovasjonssamarbeid er relativt utbredt; 37 prosent av de innovative enhetene var ikke alene om innovasjonsutviklingen. Dette er en moderat økning fra forrige undersøkelse. Innovasjonssamarbeid forekommer relativt sett noe hyppigere i industrien – hvor om lag to av fem innovative foretak samarbeider – enn i de tjenesteytende næringene der andelen er en tredjedel. Det er dog betydelige forskjeller mellom enkeltnæringene, noe som gjør at denne tendensen ikke er entydig.

Leverandører og kunder nevnes oftest som partnere av de samarbeidende enhetene med henholdsvis 64 og 62 prosent. Disse formene for samarbeid skiller seg dessuten ut som de partnerne som oftest vurderes som svært viktig for gjennomføringen av innovasjonsaktivitetene. 42 prosent av de samarbeidende foretakene opplever leverandørsamarbeidet som svært viktig, mens 44 prosent rapporterer at kundesamarbeidet er av en slik betydning.

Konsulentforetak nevnes som partner av om lag halvparten av enhetene, mens offentlige og private forskningsinstitusjoner samt og universiteter og høyskoler er samarbeidspartner hos mellom 33 og 39 prosent. Bruken av konsulentforetak varierer lite etter foretakenes størrelse, mens det er en klar tendens til at større foretak hyppigere benytter seg av samarbeid med eksterne FoU-aktører.

Ser vi på suksessraten, her definert som andelen av foretakene med en gitt type samarbeid som opplever samarbeidet som svært viktig, er det andre foretak i samme konsern som kommer best ut. Hele 71 prosent av foretakene lykkes med denne type samarbeid. På den andre enden av skalaen har vi samarbeid med konkurrenter hvor bare 19 prosent av enhetene anså at dette var av svært viktig betydning. Blant de eksterne FoU-aktørene er det offentlige og private forskningsinstitutter som kommer best ut: 43 prosent av enhetene med slikt samarbeid anser det som svært viktig. Universiteter og høyskoler og kommersielle laboratorier/ FoU-foretak ligger noe lavere med henholdsvis 33 og 30 prosent.

Figur 1.2. Samarbeidspartner og viktigheten av samarbeidet, 2004-2006. Prosent av innovative foretak

1.2. Nyskaping også innen organisasjon og marked

Foruten de tradisjonelle formene for innovasjonsaktivitet er det en sterk interesse for å kartlegge også andre måter næringslivet opptrer nyskaping på og hvordan disse relaterer til den øvrige innovasjonsaktiviteten. Innovasjonsundersøkelsen 2006 har gjennomført utvidete pilotmoduler for to av disse formene for nyskaping: Organisatorisk innovasjon og markedsmessig innovasjon. Disse innovasjonstypene ble første gang dekket av innovasjonsundersøkelsen for 2004, men da i mindre dybde.

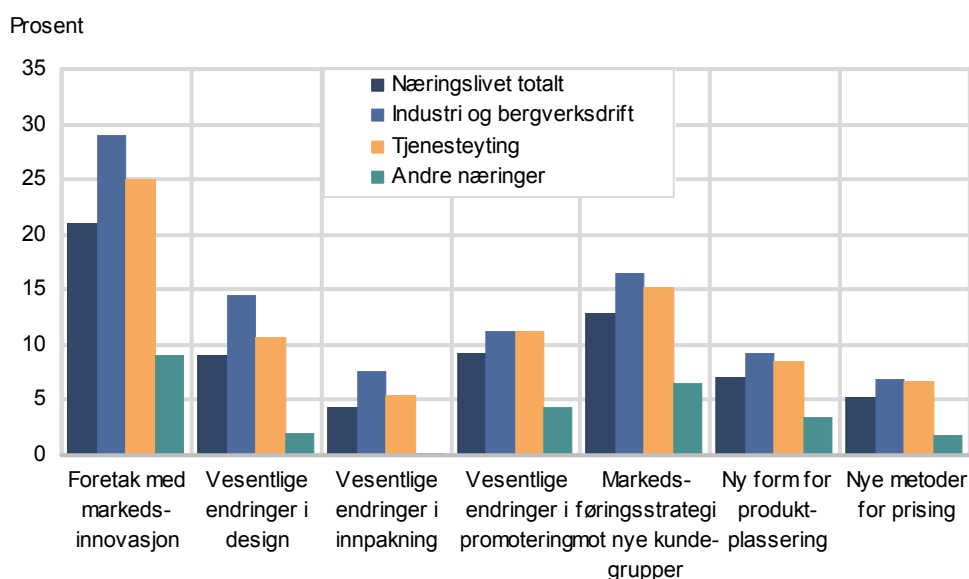
Markedsmessig innovasjon

Endringer innen foretakenes organisering og markedstilpasning fanges ikke opp av det tradisjonelle innovasjonsbegrepet, men mange foretak er innovative på flere områder enn det rent teknologiske. Alle foretakene i undersøkelsen ble spurt om hvorvidt de hadde introdusert markedsmessige innovasjoner (marketinginnovasjon) i løpet av perioden, og foretak med minst 20 sysselsatte ble i tillegg bedt om å spesifisere hvem som utviklet markedsinnovasjonene, effekten av dem, og hvorvidt de var integrert med andre innovasjoner. Disse foretakene ble også bedt om å eventuelt oppgi grunner til ikke å gjennomføre markedsmessige endringer.

En andel på 21 prosent av foretakene hadde foretatt endringer i sin markedstilpasning av en slik art at det kan kalles markedsmessig innovasjon. Endret markedsføringsstrategi for å nå nye kundegrupper og markedssegmenter var hyppigst rapportert, etterfulgt av vesentlige endringer i design og endret produktpromotering. Markedsmessig innovasjon er omtrent like vanlig innenfor industrien som i tjenesteytende sektor – henholdsvis 29 og 25 prosent av enhetene har gjennomført slike endringer. Ser man bare på de innovative foretakene har 57 og 65 prosent av foretakene innenfor de respektive industri- og tjenesteytende næringene også introdusert en eller flere former for markedsinnovasjon.

Når det gjelder effekter av markedsmessige innovasjoner svarte foretakene i overveldende grad positivt. Langt på vei de fleste av respondentene oppga minst en av de alternative effektene til å være av høy viktighet. Økt eller opprettholdt markedsandel ble oppgitt av 70 prosent av foretakene etterfulgt av økt lønnsomhet. Hver av effektene ble notert hos minst 47 prosent av de markedsmessige innovatørene og det var i liten grad tydelige forskjeller basert på hovednæring eller størrelse.

Figur 1.3. Typen av markedsmessig innovasjon etter hovednæring, 2004-2006

Spørsmålet om grunner til å ikke gjennomføre markedsinnovasjoner ga forholdsvis begrensete resultater. Fravær av endringsbehov – enten generelt eller grunnet

tidligere endring – var de desidert hyppigst oppgitte faktorene for ikke å ha gjennomført markedsinnovasjoner, men nesten 40 prosent av respondentene oppga at ingen av alternativene var relevante.

Organisasjonsinnovasjon

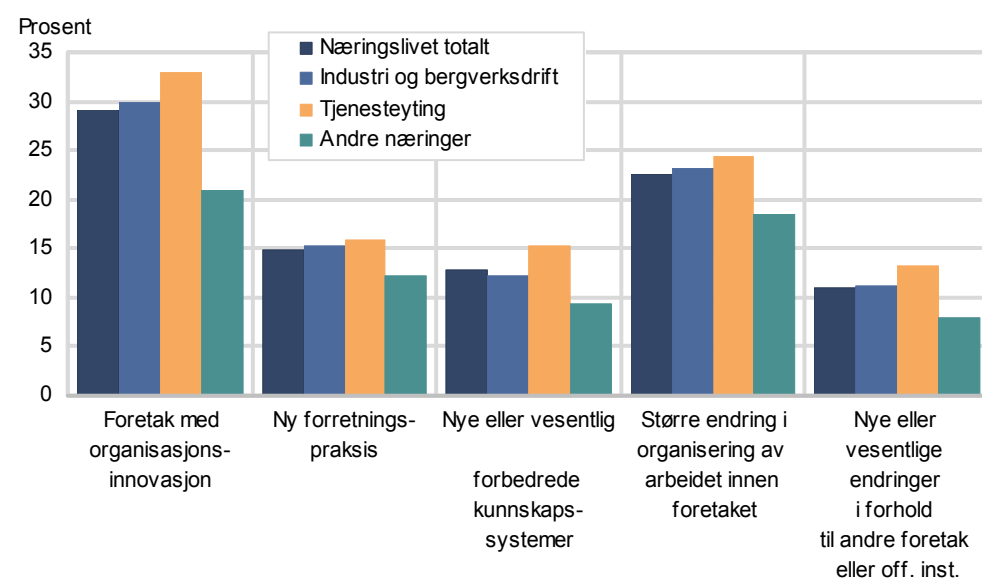
Foretak med minst 20 sysselsatte ble også spurt en rekke spørsmål om gjennomføringen og effektene av vesentlige organisatoriske endringer. Av disse hadde 29 prosent introdusert organisasjonsmessige innovasjoner i perioden 2004-2006. Dette er en klart høyere andel i forhold til undersøkelsen for 2002-2004. Tallene er dog ikke direkte sammenlignbare da det er gjort endringer i spørsmålsutformingen og antallet svaralternativer har økt. Ved å se nærmere på den mest sammenlignbare organisasjonsendringen dekket av begge undersøkelsene, introduksjonen av nye kunnskapssystemer, kan det tyde på at *omfanget* av organisasjonsinnovasjon i næringslivet som helhet ikke er vesentlig endret siden forrige undersøkelse.

Sett under ett varierer ikke graden av organisasjonsinnovasjon betydelig mellom industrien og de tjenesteytende næringene. Dette gjelder også hvis man tar høyde for de forskjellige formene for organisasjonsinnovasjon, men det er betydelige forskjeller mellom de individuelle næringene.

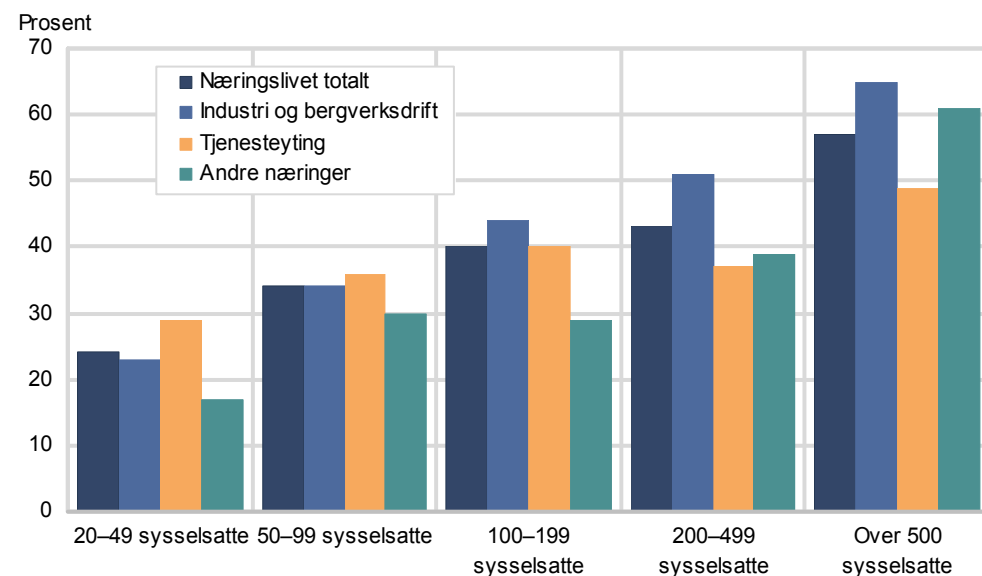
Det er også klare variasjoner mellom størrelsesgruppene. En mulig forklaring på dette er at de største foretakene har en mer komplisert organisasjonsstruktur som er mer krevende å lede og drive. Utfordringene ved håndtering av kunnskap og kunnskapsflyt vokser også med størrelsen på organisasjonen. En naturlig tanke er at store foretak oftere må behandle problematikk knyttet til forholdet til andre aktører. I det minste at håndteringen av slike forhold er mer omfattende og komplisert enn for små enheter. Følgelig er det de store enhetene som investerer mest i, og har mest å hente på, innovative løsninger innen organiseringen av virksomheten i foretaket.

Når det gjelder typer av organisasjonsinnovasjon er trenden mindre klar. Kun innføring av nye kunnskapssystemer viser en entydig økning etter størrelsen på foretaket. Tallene tyder også på at store foretak oftere enn de små gjennomfører flere organisasjonsendringer i løpet av samme periode, men forekomsten av de forskjellige typene organisasjonsinnovasjon varierer relativt sett lite etter foretakets størrelse når organisatoriske endringer først forekommer.

Figur 1.4. Typer av organisasjonsinnovasjon etter hovednæring, 2004-2006

Figur 1.5. Andel foretak med organisasjonsinnovasjon etter størrelse og hovednæring, 2004-2006

Teknologiske og ikke-teknologiske innovasjoner er ofte knyttet sammen

Undersøkelsen viser at organisatoriske og markedsmessige innovasjoner først og fremst introduseres av foretak med produkt- eller prosessinnovasjon. Tendensen til at næringer med en høy grad av PP-innovasjon også har mange organisasjons- og markedsinnovative enheter er meget sterk, og om vi kontrollerer for foretakenes næring svekkes tendensen til at andelen med organisasjons- og markedsinnovasjon stiger jevnt etter foretakenes størrelse. Dette kan ha flere forklaringer. En mulig konsekvens av produkt- eller prosessinnovasjon kan være at endringer i foretakenes produkttilfang, markedsorientering eller produksjonsrutiner naturlig vil foranledige markedsmessige og/eller organisatoriske endringer som en direkte følge av de andre innovasjonene. Også blant innovative enheter i tradisjonelt lite innovative næringer og uavhengig av foretaksstørrelse. I så tilfelle blir organisasjons- og markedsmessig innovasjon å anse som komplementære former for innovasjon. Samtidig kan det være slik at behovet for stadig fornying innen enkelte næringer er så høyt og gjennomgripende at det presser frem innovasjon på mange felt.

Analogt til dette viser det seg at næringene som utmerker seg ved å i liten grad gjennomføre organisasjonsinnovasjon er næringer hvor det også er lite produkt- og prosessinnovasjon. Innenfor disse næringene er forholdet mellom organisasjonsinnovasjon og foretaksstørrelse tydeligere. Samtidig er dette typisk næringer hvor andelen av små foretak er større enn for næringene i den andre enden av skalaen, og de små foretakene er her lite innovative på alle områder.

For de markedsmessige innovasjonene er det mindre variasjon mellom næringer og størrelsesgrupper, men også her er det en meget sterk sammenheng med andre innovasjoner. Det kan derfor virke som om markedsmessige nyvinninger i begrenset grad blir innført i tilknytning til eksisterende produkter eller tjenester.

For første gang ble det eksplisitt undersøkt hvorvidt de organisatoriske og markedsmessige innovasjonene var integrert med teknologiske innovasjoner introdusert av foretaket. Totalt sett oppga 61 av de PP-innovative foretakene som hadde introdusert markedsmessige innovasjoner at disse var knyttet til produktinnovasjoner. Det er oftere nye varer enn nye tjenester – 46 og 27 prosent – som er integrert med de markedsmessige nyvinningene, og bare 18 prosent av markedsinnovasjonene var integrert med nye prosesser. Integrerte markedsinnovasjoner forekommer hyppigere innen industri og bergverksdrift enn innen tjenesteytende

næringer. Om lag 32 prosent av markedsinnovatørene hadde verken produkt- eller prosessinnovasjon i perioden.

Næringslivets organisasjonsmessige innovasjoner var sjeldnere knyttet sammen med produktinnovasjoner enn de markedsmessige innovasjonene. Samtidig hadde organisasjonsinnovasjoner oftere enn markedsinnovasjoner sammenheng med nye produksjonsprosesser. En andel på 41 prosent av innovatørene oppga at organisasjonsendringene var knyttet til produktinnovasjoner, mens 36 prosent knyttet disse til prosessinnovasjoner introdusert av foretaket. 38 prosent av foretakene med organisasjonsinnovasjon introduserte verken nye produkter eller prosesser. Blant foretakene som knyttet innovasjoner innen organisasjon og produkter sammen var det en noe høyere andel tjeneste- enn vareleverandører.

Foretakene utvikler organisasjons- og markedsinnovasjonene selv

Undersøkelsen viser at de organisatoriske endringene og markedstilpasninger nesten utelukkende er utviklet av foretakene selv eller av foretakene i samarbeid med andre. Denne tendensen forekommer uavhengig av hovednæring og størrelsesgruppe og det er forholdsvis liten variasjon mellom de individuelle næringene. Totalt sett oppgir bare 4 prosent av organisasjonsinnovatørene og 2 prosent av markedsinnovatørene at innovasjonen i hovedsak var utviklet av andre.

Når det gjelder organisasjonsinnovasjon er det imidlertid en viss forskjell på de produkt- og prosessinnovative og de ikke-innovative foretakene. Foretak som også har introdusert andre innovasjoner i løpet av perioden samarbeider i større grad om organisasjonsinnovasjonene. Særlig hos de største foretakene viser det seg at de innovative enhetene langt overgår de ikke-innovative i graden av samarbeid om organisasjonsinnovasjon.

På den ene siden skulle man kunne anta at store enheter har det beste grunnlaget for å inneha en stor grad av organisasjonskompetanse innad i foretakene, men samtidig vil gjerne årsaken til dette kunne være at store foretak har de mest komplekse og krevende organisasjonsstrukturene som kan være vanskelig å endre. Tallene fra innovasjonsundersøkelsen alene gir oss ingen klare svar på årsaken til disse sammenhengene. En mulighet kan være at innovasjonsaktivitet generelt og innovasjonssamarbeid i særdeleshet – begge områder hvor de store foretakene er hyppigst representert – også fremmer samarbeid innefor andre områder slik som organisasjonsutvikling.

Innovative foretak får god effekt av organisasjonsendringer

Foretak som har gjennomført organisasjonsinnovasjoner observerer gjennomgående gode effekter av tiltakene. Totalt rapporterer 86 prosent at de har hatt minst en effekt som har vært av høy viktighet for foretaket, og denne andelen er svært stabil på tvers av både størrelsesgrupper og hovednæring. Bare 2 prosent anser alle alternativene for å være ikke relevant for foretakets virksomhet. Det er dog betydelige forskjeller mellom enkeltnæringer i måten næringslivet vurderer de ulike organisasjonsmessige effektene, men dette slår i mindre grad ut i tydelige forskjeller mellom industrien og de tjenesteytende næringene som sådan. Et unntak er reduserte kostnader per produsert enhet som naturlig nok blir sett på som viktigere for en større andel industriforetak.

Et annet poeng som fremkommer av undersøkelsen er at en noe større andel av foretakene som har gjennomført både organisasjonsinnovasjon og annen innovasjon i løpet av perioden rapporterer at minst én effekt av de organisatoriske endringene har hatt høy viktighet. Disse rapporterer også at et større antall av effektene har vært av høy viktighet, selv om tendensen til at innovative foretak rapporterer høyere ikke er like entydig for alle de individuelle alternativene.

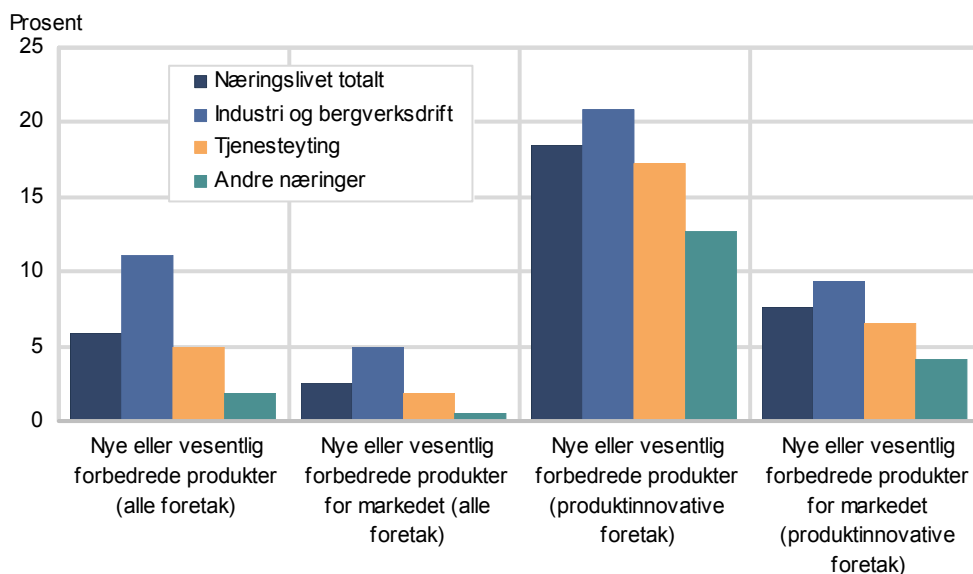
1.3. Uendret omsetning av nye og forbedrede produkter

Nye eller vesentlig endrede produkter stod for 5,9 prosent av den samlede omsetningen i næringslivet i 2006. Dette er det samme som ved forrige undersøkelse, men en nedgang fra 2001 da 7,7 prosent av næringslivets omsetning stammet fra innovasjoner. Når det gjelder omsetning fra produkter som var nye for foretakenes marked viste denne andelen en moderat økning fra 1,9 prosent i 2004 til 2,5 prosent i 2006.

I likhet med resultatene fra 2004 var innovasjoner viktigst for omsetningen blant foretakene i industrien, der nye produkter sto for 11,1 prosent av den totale omsetningen. Dette er en liten økning fra 9,7 prosent forrige gang. Samtidig er omsetningsandelen som stammer fra produkter som er nye for industriforetakenes marked økt fra 2,9 prosent i 2004 til 5,0 prosent i 2006. For de tjenesteytende næringene observerer vi derimot en nedgang på over to prosentpoeng til 4,9 prosent i andelen av omsetningen som stammer fra nye produkter (tjenester).

Selv om den prosentvise nedgangen i de tjenesteytende næringene er større enn oppgangen for industrien – og omsetningen innenfor de tjenesteytende næringene totalt sett er nesten dobbelt så stor – veies dette opp av at vi også observerer en økning blant de såkalte andre næringene. Hovedvekten av omsetningen i denne kategorien stammer fra oljeindustrien, og en økning fra 1,2 til 1,9 prosent her er nok til å hindre en nedgang for næringslivet sett under ett.

Figur 1.6. Andel av omsetning fra innovative produkter nye for foretaket og produkter nye for foretakets marked etter hovednæring, 2004-2006. Prosent av total omsetning

I en periode hvor innovasjonsaktiviteten totalt sett er relativt uforandret virker det i et helhetsperspektiv ikke urimelig at vi observerer noenlunde stabile nivåer på omsetningsandelen som stammer fra innovasjoner. Det er likevel viktig å være oppmerksom på flere usikkerhetsfaktorer som gjør at omsetningsandelen fra innovasjon er en variabel som er relativt ustabil. Et viktig element er frafall av store og trolig innovative enheter i undersøkelsen. Dette er noe som kan slå betydelig ut i enkelt næringer, og gitt den norske næringsstrukturen også kan gi vesentlige utslag i de største sysselsettingsgruppene for alle foretakene totalt sett. Dette har vært et problem spesielt i 2006-undersøkelsen. I utgangspunktet er det en kjensgjerning at totalt omsetning har økt gjennom observasjonsperioden, men særlig for foretakene med over 500 sysselsatte gjenspeiles ikke dette i innovasjonsundersøkelsens tall.

Et annet aspekt er at foretakene kan ha problemer med å rapportere den informasjonen de blir bedt om. Innovasjon og underliggende begreper oppfattes

generelt som vanskelige å avgrense og definere presist, og informasjonen som omhandler økonomiske størrelser kan være problematisk for foretakene å framskaffe. Rapportering av omsetning som kommer fra nye produkter krever at foretakene bryter ned regnskapene sine på en måte som ikke nødvendigvis er naturlig som en del av den daglige driften, og kapasiteten til å nøyaktig angi disse tallene vil variere. Siden vi her snakker om kvantitative størrelser hvor variasjonen fra foretak til foretak er betydelig vil feilrapportering her slå ut i større grad enn for de indikatorene som måles ut fra binære egenskaper.

Tidshorisonten i innovasjonsarbeidet er også en relevant faktor. Man kan vanskelig generalisere rundt levetiden til en innovasjon – i.e. hvor lang tid det tar før den blir erstattet av et nytt eller vesentlig endret produkt i markedet. Hvor lang tid det tar fra et produkt introduseres til det blir lønnsomt er også usikkert. Dette kan variere stort både mellom næringer og mellom individuelle produktgrupper. Varer og tjenester introdusert i tidligere perioder regnes heller ikke med når man rapporterer omsetning fra nye produkter. Hvis det forholder seg slik at foretakene henter store deler av sin omsetning fra produkter som ble regnet som innovasjoner i forrige periode gir tallene fra undersøkelsen et noe fortegnert bilde av innovasjoners betydning for næringslivets omsetning. Næringslivet som sådan er i liten grad homogent og produktene som introduseres varierer mye. Det er derfor trolig også store forskjeller mellom foretak og mellom næringer når det gjelder et produkts levetid og hvor lang tid det tar før det genererer avkastning. Dette vil påvirke de totale omsetningsandelene for nye og endrede produkter.

1.4. Innovasjonsbeskyttelse og kopiering

I følge Stortingsmeldingen om innovasjon er det viktig at norske bedrifter har god kunnskap om hvordan de skal beskytte rettighetene til sine innovasjoner slik at de på best mulig måte kan sikre seg fortjenesten fra innovasjonsresultatene de har skapt. Det påpekes at uten tilstrekkelig oppmerksomhet rundt immaterielle verdier kan norsk næringsliv gå glipp av inntjening. Slike verdier – herunder patenter og varemerker – utgjør i dag en vesentlig kunnskapsressurs som representerer en ikke ubetydelig del av bedriftenes verdier. Det foreligger en forventning om at patenter og andre immaterielle rettigheter har betydning for næringslivsaktører som vil sikre de økonomiske gevinstene av sine innovasjoner, og det er derfor av interesse å frembringe kunnskap om i hvilken grad næringslivet benytter seg av mulighetene til å søke slik beskyttelse.

I innovasjonsundersøkelsen for 2004-2006 ble ulike beskyttelsesmetoder for innovasjoner kartlagt, både formelle og uformelle. Mens patent, mønsterbeskyttelse, varemerke og opphavsrett (copyright) er beskyttelsesmetoder som kan beskytte juridisk, finnes det i tillegg flere strategiske metoder uten et juridisk vern. Blant disse uformelle metodene er hemmeligholdelse, kompleks utforming/design og tidsforsprang på konkurrentene.

Stor variasjon mellom næringer og størrelsesgrupper

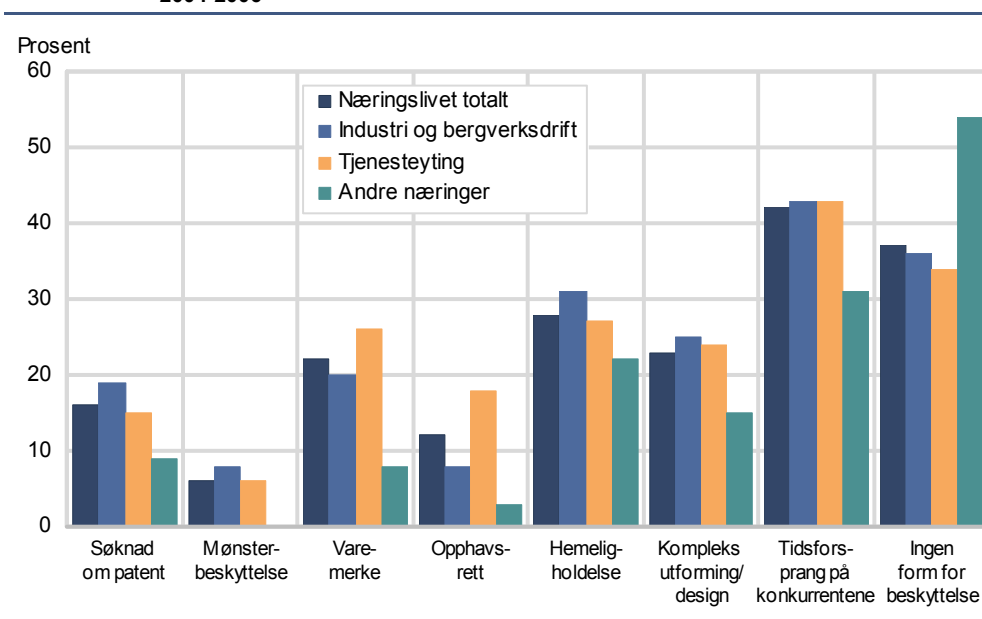
De innsamlede dataene viser at innovative foretak ofte bruker både de formelle og uformelle metodene, men også at svært mange ikke beskytter innovasjonene sine i det hele tatt. Sett under ett oppgir 62 prosent av de innovative foretakene i næringslivet at de har tatt i bruk en eller annen form for beskyttelse av sine innovasjoner. Det er imidlertid store forskjeller mellom foretak fra ulike næringer og størrelsesgrupper, og det er en klar tendens til at foretak i de næringene som i liten grad er innovative også i liten grad beskytter innovasjonene sine når de innoverer.

Varemerker er den mest utbredte formelle beskyttelsesformen og totalt blir denne metoden brukt i 22 prosent av de innovative foretakene. Varemerker må imidlertid ansees å være den svakeste formen for formell beskyttelse da den ikke beskytter innovasjonen som sådan, kun navnet på den eller et annet særpreget kjennetegn for næringsvirksomheten knyttet til innovasjonen.

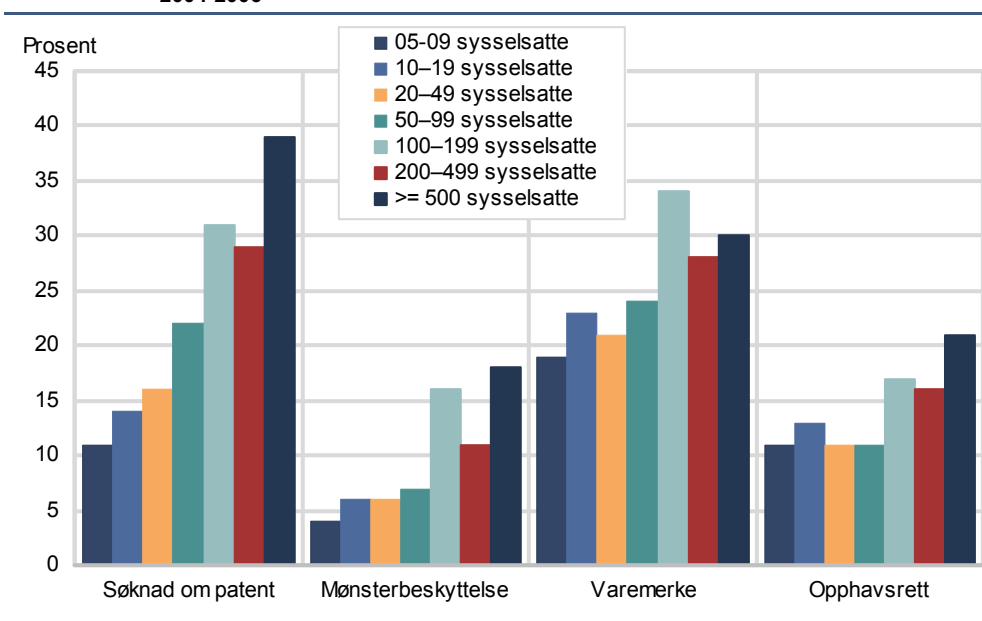
Andelen foretak som sender patentsøknader er imidlertid økende i forhold til forrige undersøkelse, og sett under ett er ikke forskjellene i forhold til bruken av varemerkebeskyttelse særlig store. I industrien ble patentsøknader i praksis brukt like hyppig som varemerker og store industriforetak er den gruppen hvor andelen patentsøkere er høyest. Bildet er mer blandet i de tjenesteytende næringene og forskjellene mellom størrelsesgruppene er mindre enn i industrien.

Mønsterbeskyttelse blir brukt av bare 6 prosent av de innovative foretakene, og er den minst brukte av alle beskyttelsesmetodene i undersøkelsen. Særlig store industriforetak er noe mer tilbøyelige til å bruke mønsterbeskyttelse enn tjenesteytende næringer. Dette kan synes naturlig ettersom industriforetakene relativt sett må antas å produsere et større utvalg av fysiske produkter – hvor utseende og form er vesentlige attributter – enn foretakene som er klassifisert i de tjenesteytende næringene.

Figur 1.7. Bruk av beskyttelsesmetoder etter hovednæring. Prosent av innovative foretak, 2004-2006

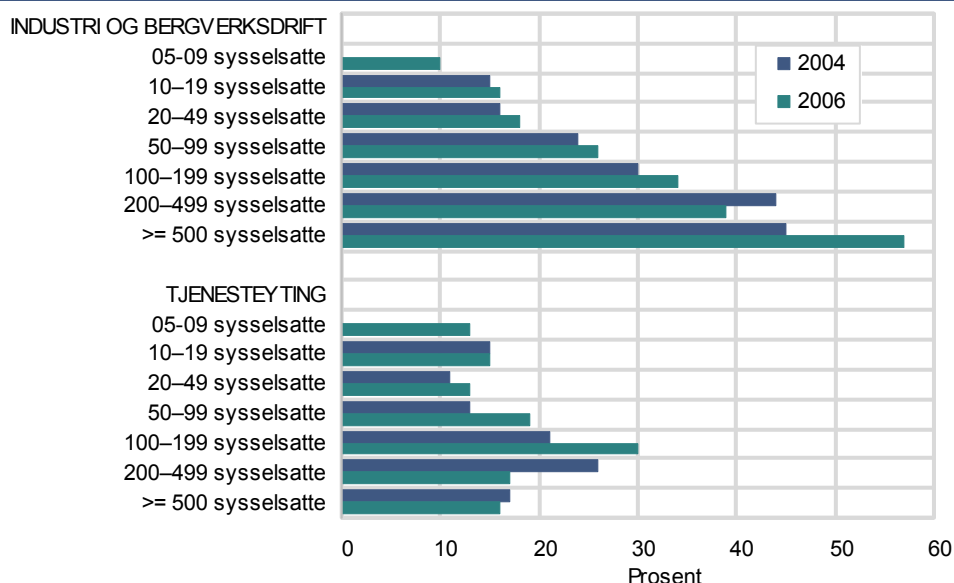
Figur 1.8. Patentsøknader etter hovednæring og størrelsesgruppe, periodene 2002-2004 og 2004-2006

Industrien og de tjenesteytende næringene beskytter sine innovasjoner i omtrent like stor grad – med henholdsvis 63 og 65 prosent – mens andelen for andre næringer er noe lavere. Det er likevel en forholdsvis stor grad av variasjon mellom enkelt næringer og andelen foretak som beskytter sine innovasjoner spenner fra 29 til 93 prosent⁴. Blant de store næringene i undersøkelsen – målt i sysselsetting og antall enheter – er *Databehandlingsvirksomhet* en bransje som hyppig beskytter sine innovasjoner. Her rapporterer 78 prosent av foretakene at de benytter en eller flere metoder for å beskytte sine innovasjoner; i hovedsak de uformelle, men næringen er også blant de hyppigste brukerne av opphavsrett som formell beskyttelse. I motsatt ende av skalaen ligger *Bygge- og anleggsvirksomhet* hvor bare 42 prosent av foretakene bruker noen form for beskyttelse. I hovedsak består dette i et tidsforsprang på konkurrentene, men også henholdsvis 7 og 8 prosent oppgir at de har søkt om patent eller varemerke.

Andelen av de innovative foretakene som søker patent sier imidlertid ikke alt om hvilke næringsgrupper som i størst grad benytter seg av denne beskyttelsesmetoden absolutt sett. Tar man hensyn til næringsstrukturen og isteden ser på *antall* foretak som søker patentbeskyttelse blir bildet noe annerledes. Næringen med desidert flest foretak som søker patenter er *Agentur og engroshandel*. Dette kan muligvis synes noe overraskende da denne næringen ikke tradisjonelt er sett på som en kunnskapsintensiv næring. Relativt til antall foretak i næringen er andelen innovative foretak bare moderat og andelen som oppgir at de har FoU-aktivitet forholdsvis lav. Likevel står denne næringen for nesten like mange av foretakene som oppgir at de benytter seg av patenter som de fire etterfølgende næringene til sammen, og de fem største patentnæringene samlet utgjør samlet om lag halvparten av alle foretakene som beskyttet innovasjonene sine på denne måten.

Figur 1.9. Patentsøknader etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2004 og 2006

Uformelle beskyttelsesmetoder brukes hyppig

Uformelle beskyttelsesmetoder er mer utbredt enn de formelle og hele 42 prosent oppgir at de har et tidsforsprang på konkurrentene. Deretter følger hemmeligholdelse og kompleks utforming/ design som brukes av henholdsvis 28 og 23 prosent av innovatørene. Hovedtrekket er at andelen foretak uten noen form for beskyttelse reduseres ettersom foretakene blir større.

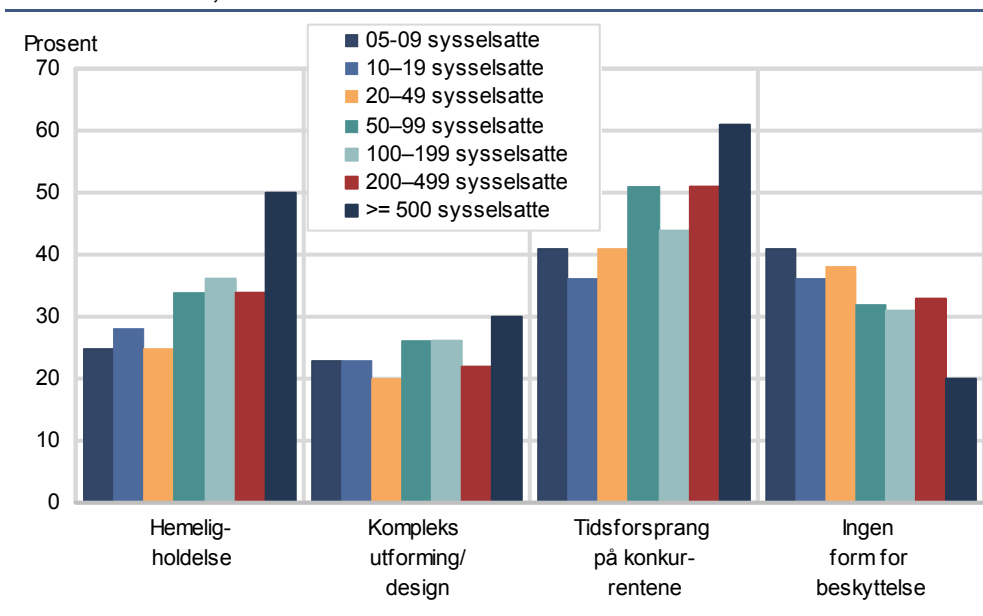
Undersøkelsen viser dessuten at foretak med høy bruk av uformelle beskyttelsesmetoder også benytter de formelle metodene. De er altså ikke i hovedsak alternative, men heller komplementære. Siden uformelle metoder ikke beskytter

⁴ Det ses her bort fra en 100 prosent innovativ enkeltnæring hvor det er svært få enheter i populasjonen.

rent juridisk kan de brukes også i tilfeller der et produkt ikke oppfyller kravene til formell beskyttelse. Vilkårene for å få innvilget for eksempel et patent er strenge og kostnadskrevede, men i prinsippet hvem som helst kan benytte de uformelle metodene som i hovedsak vil stille lavere kompetanse- og investeringskrav til foretakene.

Generelt sett kan mange av de observerte forskjellene forklares med naturlige variasjoner mellom næringsgruppene hva angår endringstakt, produkttilfang, konkurranse, teknologinivå og lignende; men både for enkeltforetak og grupper av foretak innenfor næringene kan det tenkes at ulike tradisjoner, kompetanseutvikling og bevissthet rundt spørsmål knyttet til immaterielle verdier bidrar til å avgjøre hvilke – om noen – beskyttelsesmetoder som kommer til anvendelse.

Figur 1.10. Uformelle og ingen beskyttelsesmetoder etter størrelsesgruppe. Næringslivet totalt, 2004-2006

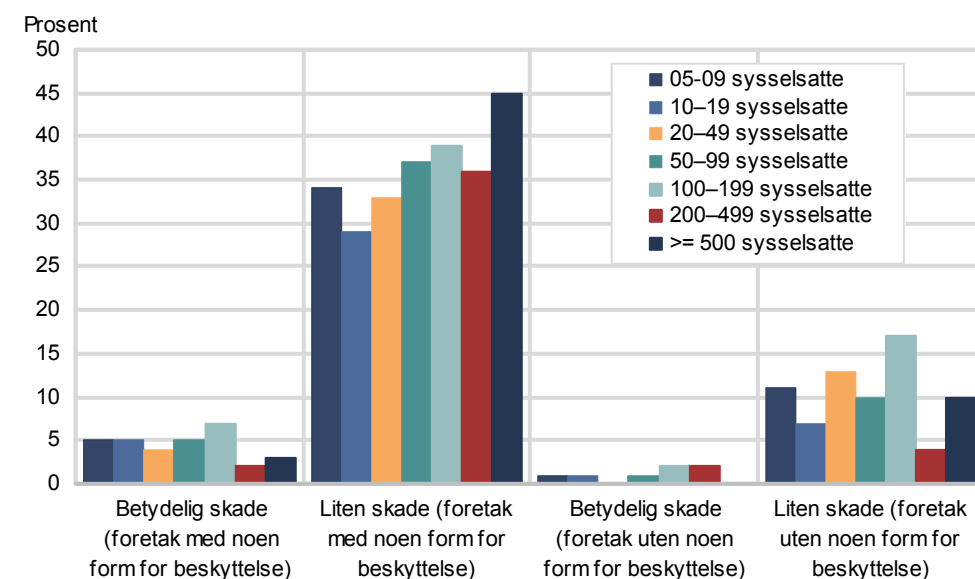

Kopiering

Totalt sett oppgir 28 prosent av de innovative foretakene at deres varer eller tjenester ble utsatt for kopiering i løpet av perioden. For i overkant av 3 prosent av foretakene har dette vært til betydelig skade, mens 24 oppgir at kopieringen har vært til liten skade. Det er også her til dels store forskjeller mellom næringene, men det forholdsvis lave antallet foretak som rapporterer at kopieringen har medført betydelig skade gjør at usikkerheten rundt disse observasjonene er betydelig.

Variasjonene i den rapporterte skadeeffekten fra kopiering kan til en viss grad forklares av forskjellene mellom næringene i typen og graden av innovasjon, men de kan også skyldes at bevisstheten og kompetansen om betydningen av patenter og andre immaterielle rettigheter er mangelfull. Det kan dessuten finnes en selvseleksjonseffekt ved at de foretakene som er mest opptatt av å beskytte sine innovasjoner også er mest oppmerksomme på konkurransesituasjonen i næringen og dermed på risikoen for kopiering. Denne hypotesen styrkes av at vi observerer den samme effekten hvis vi utelukkende ser på foretak som har introdusert produktinnovasjoner som var nye for foretakets marked. Blant disse innovatørene opplever foretakene som har tatt i bruk formelle beskyttelsesmetoder at de i større grad er utsatt for tap grunnet kopiering enn de som ikke beskytter innovasjonene sine. Samtidig opplever en større andel av markedsinnovatørene uten formell beskyttelse at de er utsatt for kopiering enn for alle innovatørene sett under ett. Det er ikke urimelig å anta at markedsinnovatører har både bedre muligheter og sterkere incentiver til å beskytte sine innovasjoner enn de øvrige innovative foretakene, og tallene indikerer altså at det er kopiering av nettopp slike innovasjoner som i størst grad oppleves som skadelig.

Figur 1.11. Innovative foretak skadet av kopiering etter størrelsesgruppe, 2004-2006

1.5. Faktorer som hindrer innovasjonsaktiviteten

Et betydelig antall foretak rapporterte at deres innovasjonsarbeid av ulike årsaker var begrenset eller forhindret i løpet av perioden. Blant innovatørene gjelder dette først og fremst økonomiske faktorer som desidert hyppigst oppgis å stå i veien for innovasjonsarbeidet.

54 prosent rapporterer at for høye innovasjonskostnader hindret deres innovasjonsaktivitet, mens mangel på finansiering utenfra og innad i foretaket oppgis av henholdsvis 34 og 43 prosent. Mangel på kvalifisert personell er også en utbredt hindring og oppgis av 43 prosent av de innovative foretakene.

Usikker etterspørsel angis som innovasjonshemmende av 35 prosent, mens andre faktorer som mangel på behov, samarbeidspartnere og informasjon om teknologi/markedet er noe mindre utbredt. 15 prosent av innovatørene oppgir at ingen av de alternative hindringsfaktorene var relevante for deres foretak. Jevnt over registreres det en markant økning i rapporteringen av hemmende faktorer i forhold til forrige undersøkelse.

Forskjeller i bevissthet mellom innovatører og ikke-innovatører

Mønsteret er noenlunde det samme blant ikke-innovative foretak hva angår fordeling mellom ulike hemmende faktorer, men hver enkelt faktor oppgis her av en betydelig lavere andel enheter og det er liten variasjon etter størrelsen på foretakene. For høye innovasjonskostnader er den enkeltfaktoren flest ikke-innovatører oppgir som relevant med 16 prosent av foretakene. Forskjellene er imidlertid mindre enn blant innovatørene, og alle de øvrige faktorene oppgis av mellom 9 og 15 prosent. Derimot oppgir hele tre av fem at ingen av faktorene er relevante for deres foretak, en andel som er opp fra 47 prosent ved forrige undersøkelse. Også på spørsmål om hva som hindrer organisatorisk og markedsmessig innovasjon svarer de produkt- og prosessinnovative foretakene mer utfyllende på hva som hindrer disse formene for nyskaping enn sine ikke-innovative motparter.

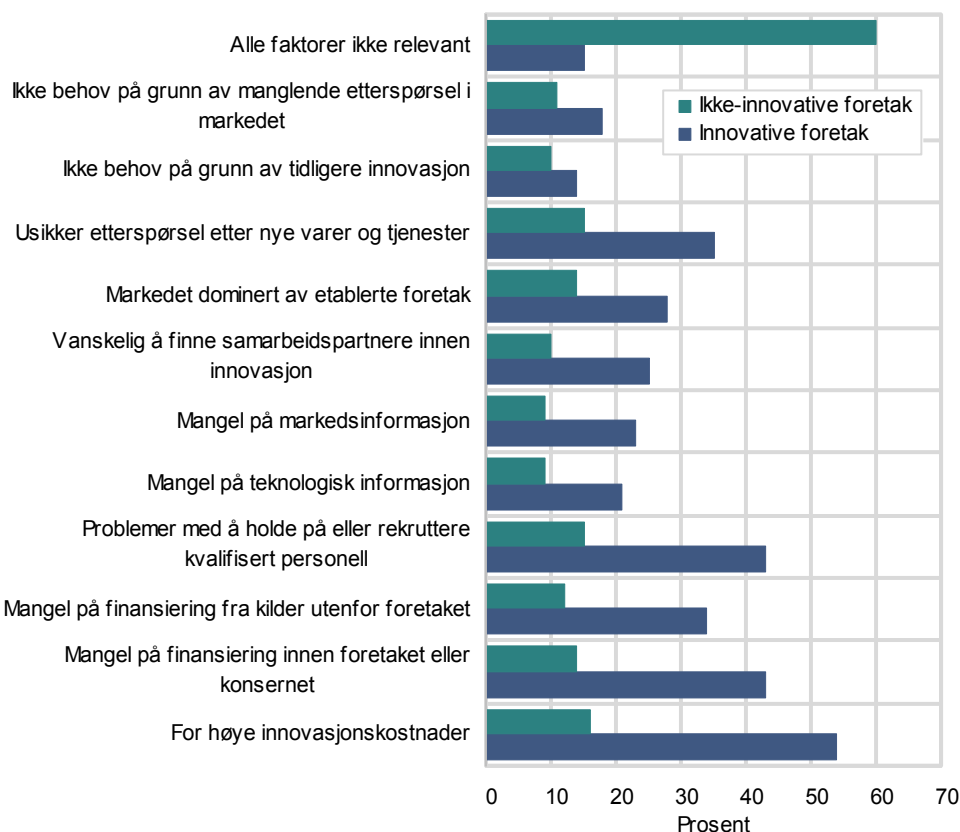
Videre ser vi en tilsvarende tendens på andelen foretak som rapporterer å ha hatt avbrutte eller mislykkede innovasjonsaktiviteter i løpet av perioden. 57 prosent av de innovative foretakene svarer at de også har pågående innovasjonsaktivitet, og for henholdsvis 8 og 10 prosent har det vært innovasjonsaktivitet som har blitt avbrutt etter prosjektstart eller i planleggingsfasen. De tilsvarende tallene for ikke-innovatørene er nesten påfallende: Så lite som 3 prosent oppgir å ha pågående innovasjonsaktivitet, mens avbrutte innovasjonsprosjekter eksisterte hos mindre

enn en prosent av enhetene. Bare blant industriforetakene er det en viss tendens til at tallene for pågående innovasjon øker etter størrelse, og totalt sett har også en over dobbelt så høy andel av disse ikke-innovatørene pågående innovasjonsaktivitet som blant de ikke-innovative tjenesteyterne.

Intuitivt skulle man kanskje tro at ikke-innovatørene vil være de som er mest hindret i sin innovasjonsaktivitet, men at den motsatte tendensen i rapporteringen er så tydelig kan vitne om at de ikke-innovative foretakene mer anser spørsmålet som ikke relevant enn at alle faktorene faktisk er irrelevante. All den tid de ulike alternativene er relativt uttømmende burde det være mulig å oppgi hva som begrenser innovasjonsarbeidet, enten det være seg kostnadmessige, praktiske, interne, eller etterspørselsmessige årsaker.

Det kan derfor se ut som om det er et bevissthetsgap mellom de innovative og de ikke-innovative foretakene i den forstand at ikke-innovatørene bare i begrenset grad reflekterer over *hvorfor* de ikke innoverer. Innovasjon ser ut til å avle innovasjon, og nyskaping på et felt kan – som også tidligere indikert – bidra til et bredere kunnskapsgrunnlag også for andre endringer. For eksempel ser vi at selv om innovatørene har den største andelen av organisasjonsinnovasjon gir PP-innovasjon i seg selv en økning i rapporteringsgraden om hemmende faktorer som angår organisasjonsmessig innovasjonsvirksomhet. Denne økningen finnes også blant de PP-innovative foretakene som velger å ikke gjennomføre organisasjonsendringer.

Figur 1.12. Hindringer for innovasjon. Prosent av innovative og ikke-innovative foretak, 2004-2006

1.6. Innovasjon i foretak med under 10 sysselsatte

Inkluderingen av foretak med mellom 5 og 9 sysselsatte i innovasjonsundersøkelsen for 2006 fungerte rimelig godt. Det var få indikasjoner blant foretakene med innovasjon på at de minste foretakene hadde større problemer med å besvare skjemaet enn de øvrige enhetene. Totaltallene viser dessuten få markante eller uventede avvik fra størrelsesgruppen med 10-19 sysselsatte – andelen er

gjennomgående litt lavere – og de forskjellige indikatorene fordeler seg omtrent slik en kunne forvente. Det er heller ingen klare tendenser til en unormal over-/undervekt i enkelt næringer.

En forskjell er dog at over halvparten av foretakene med 5-9 sysselsatte som oppga å ha introdusert innovasjoner i løpet av perioden ikke hadde FoU i 2006. Dette er en høyere andel enn i næringslivet for øvrig hvor det er en mye sterkere sammenheng mellom innovasjoner og pågående FoU-aktivitet. Samtidig rapporterte ikke de minste foretakene at innovasjonene var utviklet av andre i større grad enn foretakene mellom 10 og 19 sysselsatte. Dette kan tyde på at de mindre foretakene i større grad bare driver prosjektrettet og sporadisk FoU-aktivitet eller at de oftere benytter seg av andre informasjonskilder som input til sin nyskapende virksomhet.

Dette betyr dog ikke at FoU-aktiviteten i de små foretakene er ubetydelig, men i absolutte tall er de minste foretakenes FoU i hovedsak konsentrert innenfor få enkelt næringer. De små foretakenes andel av næringsenes totale FoU-aktivitet varierer også mye og den er marginal i de fleste næringene og betydelig bare i noen få næringer.

Blant foretakene med mellom 5 og 9 sysselsatte som deltok i undersøkelsen for 2006 har det – per den sist tilgjengelige informasjonen ved utløpet av første halvår 2009 – vært en betydelig mindre sjanse for opphør blant de innovative foretakene enn blant de ikke-innovative, henholdsvis 3,2 og 5,7 prosent. De innovative foretakene har også hatt en noe høyere gjennomsnittlig sysselsettings- og omsetningsvekst når man ser på foretakene som fortsatt er aktive. Disse korrelasjonene er dog ikke kontrollert for andre mulige årsaksfaktorer, så det er ikke nødvendigvis slik at det er innovasjon i seg selv som har medført forskjellene. Det kan for eksempel tenkes at konjunkturomslaget høsten 2008 i større grad har rammet næringer med en lav innovasjonsandel og at det er dette som er den bakenforliggende årsaken til den observerte sammenhengen.

1.7. FoU- og innovasjonsaktivitet i norske regioner

FoU- og innovasjonsundersøkelsen for 2006 gir for første gang grunnlag for å presentere innovasjonsaktivitet i næringslivet etter fylke og økonomisk region. Økonomisk region er et nivå mellom kommune og fylke og tilsvarer EUs regioninndeling NUTS4. Det er 89 slike regioner for Norge. Innovasjonsaktivitet er ofte knyttet opp til FoU⁵, men utvikling av nye produkter eller prosesser kan også gjennomføres uten egen FoU-aktivitet. Det er flere måter å måle innovasjonsaktivitet på. Tre sentrale indikatorer i innovasjonsundersøkelsen er andel innovative enheter, andel ansatte i innovative enheter og andel omsetning av nye produkter. Disse indikatorene kan brukes enkeltvis, men også veies sammen. Det er også mulig å bruke andre innovasjonsrelevante indikatorer og veie disse sammen for en bredere vurdering av innovative regioner.

Store regionale forskjeller

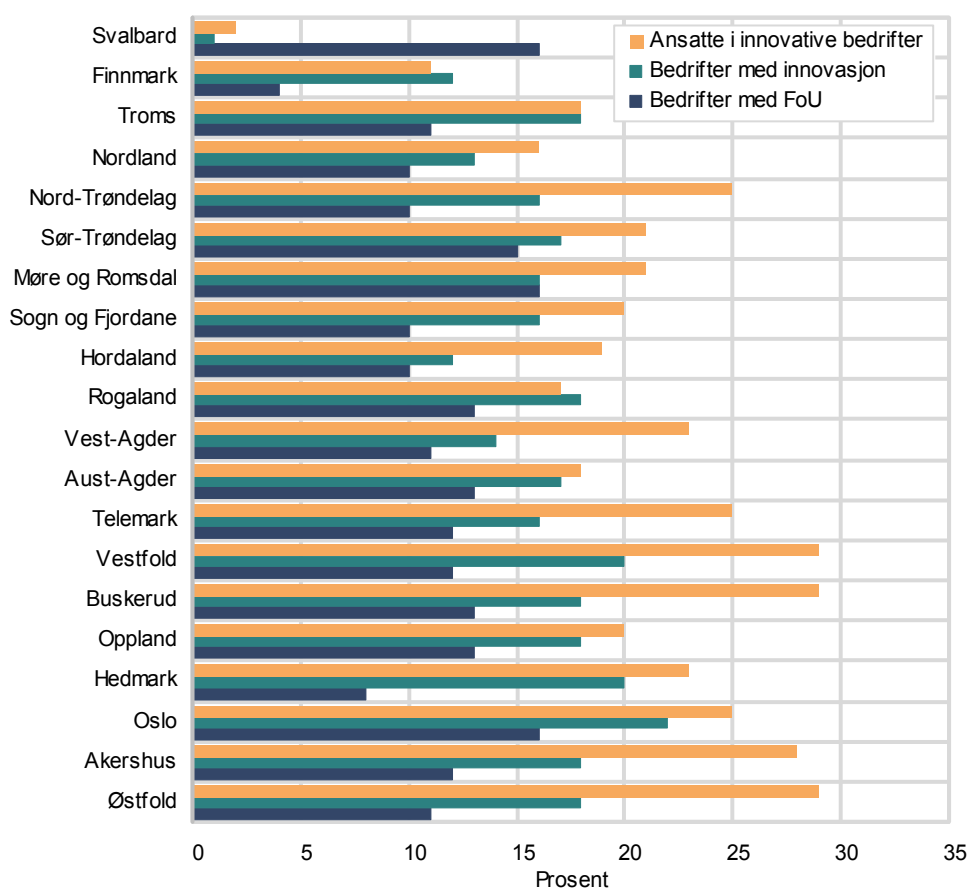
Geografisk konsentrasjon av FoU-aktivitet henger først og fremst sammen med hvor næringslivet er lokalisert. Dette er igjen nært knyttet til bosetningskonsentrasjonene. FoU-virksomheten er konsentrert til de sentrale områdene av landet, spesielt fylker med større bydannelser. Oslo og Akershus troner på toppen, men også Buskerud, Rogaland, Hordaland og Sør-Trøndelag hadde alle egenført FoU på over 1 milliard kroner i 2006. I motsatt ende finner vi de fire nordligste fylkene som samlet står for under fire prosent av den egenutførte FoU-virksomheten. Næringsstrukturen i de ulike regioner og fylker har også betydning for FoU-aktiviteten.

⁵ Det har også tidligere blitt publisert FoU tall på regionalt nivå gjennom Indikatorrapporten (Forskningsrådet, 2007) samt for FoU og innovasjon (Gundersen, 2002) men dette er første gang det er gjort en særlig tilrettelegging for å øke deknningen på den regionale dimensjonen.

FoU-kostnader, målt i absolutte størrelser, vil langt på vei gjenspeile størrelsen på næringslivet i de enkelte fylker. Et annet mål for FoU-konsentrasjon er å relatere FoU-kostnadene til antall sysselsatte. Med denne indikatoren er Buskerud det største FoU-fylket med et næringsliv som bruker 41 000 kroner per sysselsatt på egenutført FoU. Det er Kongsberg-regionen som slår spesielt sterkt ut for Buskerud. Oslo og Akershus ligger høyt oppe også på denne indikatoren, men Sør-Trøndelag bruker likevel mer enn Oslo og Akershus per sysselsatt. De fylkene som bruker minst per sysselsatt på FoU er Hedmark og Finnmark med henholdsvis 4600 kroner og 2700 kroner.

Ser vi på andelen av bedriftene som utfører FoU er forskjellen mellom fylkene mindre. Oslo har sammen med Møre og Romsdal høyest andel, 16 prosent, men mange fylker ligger bare 2-3 prosentpoeng lavere. Også på denne indikatoren ligger Hedmark og Finnmark lavest, hvor under 10 prosent av bedriftene oppgir FoU-aktivitet.

Figur 1.13. Bedrifter med FoU (2006) og innovasjon etter fylke, 2004-2006

Innovasjon mer spredt enn FoU

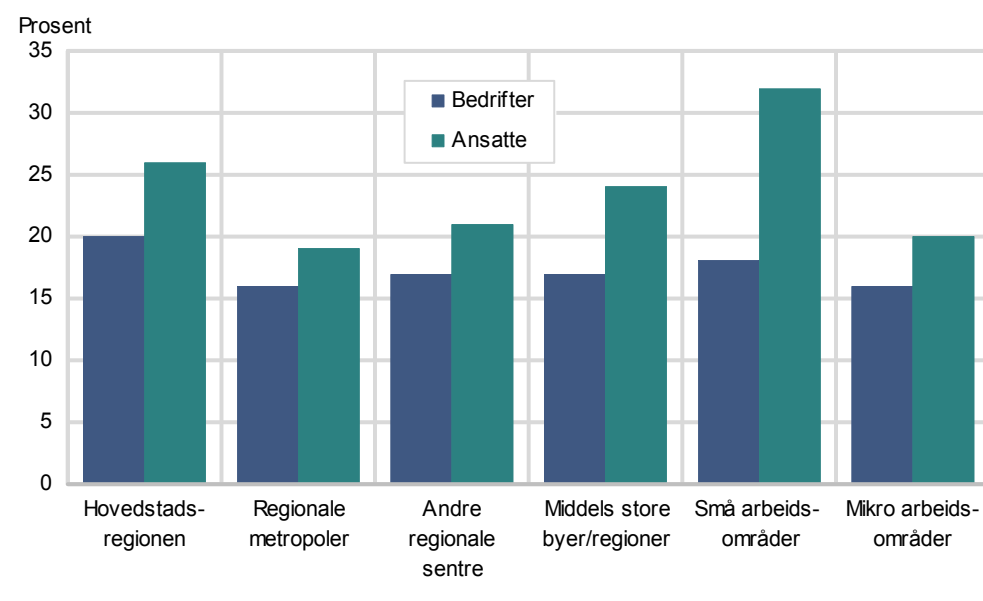
Det er mindre spredning i andel innovative bedrifter mellom fylker enn i andel FoU-bedrifter. Dette tyder på at FoU-virksomheten er mer konsentrert enn innovasjonsvirksomheten. Spesielt ser vi at fylker med svært lav FoU-aktivitet, som Hedmark, Nord-Trøndelag, Troms og Finnmark, er dels på samme, dels på høyere nivå når det gjelder andel innovative bedrifter enn mange andre fylker. I enkelte fylker som Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal og Hordaland, er det liten forskjell i andel FoU-bedrifter og innovasjonsbedrifter. Det må tolkes som at innovasjonsvirksomheten i svært stor grad er FoU-basert i disse fylkene. Det er ikke uvesentlig hvilken indikator som brukes for måling av innovasjon. Andel ansatte i innovative bedrifter er gjennomgående høyere enn andel innovative bedrifter for alle fylker. Dette viser at det er større andel innovative bedrifter blant

store bedrifter enn blant de små. Det er også større spredning i andel ansatte i innovative bedrifter mellom fylker enn i andel innovative bedrifter. Dette kommer av at fylkene er forskjellige når det gjelder bedriftsstruktur, både når det gjelder størrelse og næring. En del fylker med høy FoU-aktivitet ligger også høyt med hensyn til innovasjonsaktivitet. Dette gjelder Oslo, Akershus og Buskerud, mens Rogaland, Hordaland og Sør-Trøndelag ikke ligger like høyt på innovasjon. Vestfold og Østfold ligger helt på topp når det gjelder andel ansatte i innovative bedrifter.

Brytes resultatene ned på mer detaljert geografisk nivå, er det store forskjeller mellom økonomiske regioner og det er vanskelig å finne et klart mønster i forskjeller mellom regionene. Innovasjonsaktiviteten i regionene vil i stor grad gjenspeile næringsstrukturen i regionen, og mange økonomiske regioner er også svært små. Det er heller ikke uvesentlig hvilke av de ulike innovasjonsindikatorerne som brukes siden samvariasjonen mellom de variablene ikke er spesielt høy. Dårligst samvariasjon er det mellom andel ansatte i innovative enheter og andel omsetning som stammer fra nye produkter. Det betyr at en region kan komme ut høyt på en variabel sammenlignet med landsgjennomsnittet, men relativt lavt på en annen variabel. For eksempel, Kongsberg har høyest andel ansatte i innovative bedrifter, men har bare en moderat andel enheter med innovasjon. Frøya/Hitra på den annen side har den høyeste andelen innovative enheter, men scorer lavt når det kommer til andelen ansatte i de samme bedriftene. Det er likevel verdt å merke seg at de 18-20 dårligst ”rangerte” regionene er gjennomgående svake på alle de tre indikatorene.

Grupperer vi regionene inn etter sentralitet ser vi at andel ansatte i innovative bedrifter ligger høyt i hovedstadsregionen, mens det ellers er en tendens til at andelen øker jo mindre sentral regionen er. Bortsett fra for de helt minste arbeidsområdene. Likevel er det slik at uansett hvilken enkelt variabel eller grupperingsnivå vi velger er det vanskelig å finne klare og intuitivt åpenbart tendenser når det gjelder forskjeller i innovasjonsaktiviteten mellom regionene. En grundigere analyse enn det er rom for her vil være nødvendig for å fullt ut forklare disse variasjonene.

Figur 1.14. Innovasjonsandel etter type region. 2006

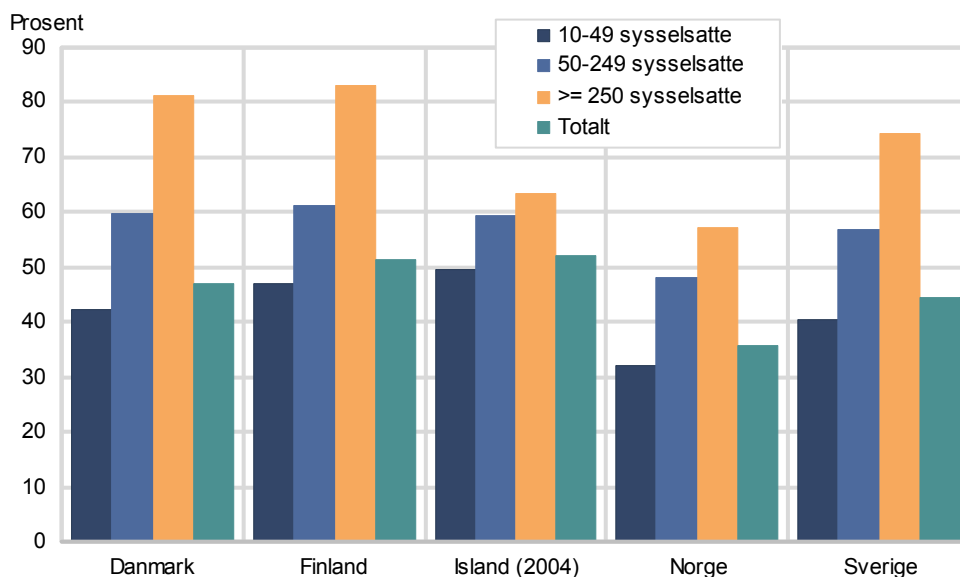
1.8. Internasjonale sammenligninger

Mindre innovasjon i Norge enn i resten av Norden

Innovasjonsaktiviteten i Norge har mange likhetstrekk med den i de øvrige nordiske landene. Det er også her typisk store foretak som har den høyeste innovasjonsaktiviteten. Andelen foretak med innovasjonsaktivitet var imidlertid lavere i Norge enn i de øvrige landene. I Finland hadde 51 prosent av foretakene innovasjonsaktivitet i perioden 2004-2006, mens de tilsvarende tallene for Danmark og Sverige var henholdsvis 47 og 45 prosent. Til sammenligning var Norges andel på 36 prosent⁶. For Island foreligger ikke tall for 2004-2006, men for perioden 2002-2004 hadde 52 prosent av de islandske foretakene innovasjonsvirksomhet.

Innenfor industrien var norske foretak mer på linje med resten av Norden. Særlig blant store og mellomstore industriforetak var andelen med innovasjonsaktivitet ikke særlig lavere enn i våre naboland. Blant de mindre foretakene, med 10–49 sysselsatte, var andelen klart lavere i Norge og denne forskjellen medfører at andelen for industrien samlet var lavere enn i Norden for øvrig. I tjenesteytende næringer var andelen innovative foretak lavere i Norge enn i resten av Norden. Dette gjaldt store så vel som små foretak. Det er spesielt framtrepende at andelen i Norge er klart lavere for de største foretakene med over 250 sysselsatte. Mønsteret i industrien – med økende innovasjonsaktivitet etter foretaksstørrelse – er det samme for servicenæringene i de andre nordiske landene, men det var mindre framtrepende i Norge.

Figur 1.15. Andel foretak med innovasjonsaktivitet i kjernenæringene i de nordiske landene etter antall sysselsatte, 2004-2006

En annen sentral innovasjonsindikator er omsetning av nye og vesentlig endrede produkter. Også på denne indikatoren scorer Norge lavt. Bare 5 prosent av den sammenliknbare totalomsetningen i 2006 er klassifisert som et resultat av nye eller vesentlig endrede produkter introdusert perioden 2004-2006. I Danmark er andelen 8 prosent, mens den ligger klart høyere i Finland og Sverige; respektive 16 og 15 prosent. Både i Norge og Danmark er det registrert nedgang fra 2004, mens det er registrert økning for Finland og Sverige. Det er dog knyttet betydelig usikkerhet til

⁶ Disse tallene dekker næringene som er obligatoriske i CIS 2006 og som dermed er sammenliknbare på tvers av land. *Innovasjonsaktivitet* er her PP-innovative foretak, ikke-innovative foretak med pågående innovasjonsaktivitet ved utløpet av perioden og foretak med avbrutt aktivitet som ikke hadde ført til introduksjon av en innovasjon.

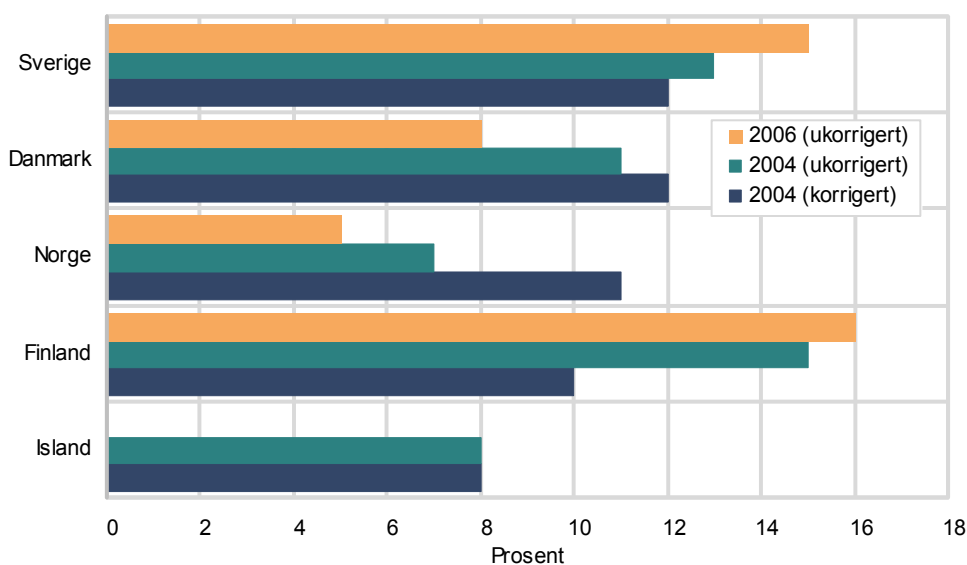
tallene, spesielt endringstall. Sverige for eksempel har en svært begrenset publisering av denne indikatoren for 2006 grunnet for stor usikkerhet i materialet.

Bryter en likevel tallene ytterligere ned er det et karakteristisk trekk for Norge at det for denne indikatoren er de store foretakene som avviker mest fra de andre nordiske landene. For foretak med over 250 sysselsatte er det bare 5 prosent av omsetningen som utgjøres av nye og vesentlig endrede produkter, mens andelen i Finland og Danmark er henholdsvis 20 og 16 prosent. I Sverige var andelen 17 prosent for 2004.

Det kan være ulike årsaker til den lavere målte innovasjonsaktiviteten i Norge. Et moment, spesielt for de mindre foretakene, kan være at den norske innovasjonsundersøkelsen har en klart høyere svarprosent enn undersøkelsene i de andre nordiske landene. En kan spekulere i om det er et skjevt frafall i undersøkelsene ved at foretak uten innovasjonsaktivitet i mindre grad svarer på undersøkelsen noe som dermed resulterer i en høyere observert andel av innovative foretak.

En annen forklaring på disse forskjellene finnes i den norske næringsstrukturen. Spesielt store norske industriforetak er i mindre grad lokalisert i høyteknologiske bransjer enn i de andre nordiske landene. I en nordisk studie basert på 2004-undersøkelsen ble det beregnet en korrigert indikator ved å bruke en felles nordisk næringsstruktur. Effekten av denne justeringen slår mest ut for Finland og Norge. Indikatoren ble betydelig redusert for Finland, fordi finske innovasjonsintensive bransjer utgjør en betydelig lavere del av en felles nordisk næringsstruktur enn de gjør av den nasjonale. Norge får derimot en betydelig økning. Dette skyldes både økt vekt i den felles nordiske næringsstrukturen for små innovasjonsintensive næringer i Norge og en lavere vekt for dominerende bransjer med lav andel innovative produkter.

Figur 1.16. Justert andel omsetning fra nye eller vesentlig endrede produkter i kjerne-næringene i de nordiske landene, 2002-2004 og 2004-2006

Norge ligger lavt også på European Innovation Scoreboard

De europeiske innovasjonsundersøkelsene kan imidlertid ikke alene gi et fullstendig bilde av innovasjon i næringslivet. For å få fram et bredere perspektiv blir også indikatorer fra andre kilder brukt. *European Innovation Scoreboard* samler ulike innovasjonsrelaterte indikatorer, fra innovasjonsundersøkelsene og andre kilder, og setter dem sammen til en helhetlig oversikt.

Norge ligger under EU-snittet på denne sammensatte hovedindikatoren og er gruppert på tredje nivå som en ”moderat innovator”, mens både Danmark, Finland

og Sverige er klassifisert på høyeste nivå som ”innovasjonsledende” land. Indikatorsettet kan videre settes opp i undergrupper hvor Norge scorer høyt på humankapital og delvis på offentlig finansiering/støtte. Norge kommer derimot spesielt dårlig ut på økonomiske effekter og ligger også langt bak EU-snittet på både investeringer i FoU og IKT og andel innovative foretak. Økonomiske effekter dekker indikatorer som sysselsetting i høyteknologisk industri og kunnskapsintensive tjenester, høyteknologisk og kunnskapsintensiv eksport og salg av nye produkter.

Sett i lys av at Norge ligger svært godt an når det gjelder sentrale økonomiske indikatorer som høy BNP-vekst, stort eksportoverskudd og lav arbeidsledighet kan en stille spørsmålsteget ved nytten av slik referansetesting. Innovation scoreboard-rapporten diskuterer ikke denne typen av problemområder i særlig grad. Dette er imidlertid tatt opp andre steder, blant annet av OECD som har omtalt dette fenomenet som ”the Norwegian puzzle”.

Et mer nyansert bilde av innovasjonsaktiviteten

Et mål for innovasjonsindikatorer generelt sett er å gi en mer detaljert skildring av innovasjonsaktiviteten i næringslivet. Begrepet innovasjon spenner vidt og omfatter verdensnyheter så vel som produkter og prosesser som kun er nyskapende i lokal målestokk eller for foretaket selv. Derfor er det ønskelig å kunne skille innovatørene etter grad av nyskaping. Internasjonalt samarbeid om disse problemstillingene bidrar til å gi bedre informasjonsgrunnlag for å fastslå hvor innovative foretakene i de ulike landene er, og dermed også bedre beslutningsgrunnlag for de som sitter på virkemidlene i innovasjonspolitikken.

En slik sammenligning er også viktig fordi det a priori ikke er mulig å stille opp noe eksakt mål for hvor stor innovasjonsinnsatsen bør være eller hvilket nivå man skal forvente for resultatene. Innovasjon foregår som ledd i foretakenes konkurranse i markedene, slik at hensiktsmessig nivå på innsats og resultater i stor grad bestemmes av hva konkurrentene foretar seg. Siden store deler av norsk næringsliv er utsatt for internasjonal konkurranse blir derfor det relevante sammenligningsgrunnlaget hva tilsvarende virksomhet i utlandet satser og oppnår. Her ser vi at Norge har flere bransjer og foretak som er globalt konkurransedyktige.

Det må likevel understrekes at det ikke er uproblematisk å måle innovasjonsvirksomhet. En skal derfor være varsom med å trekke for sterke konklusjoner – i den ene eller den andre retningen – om forskjeller mellom land basert på aggregerte sammenlikninger alene.

2. Opplegg og metode for undersøkelsen

2.1. Bakgrunn og formål

Formål og historie

Undersøkelsen over næringslivets innovasjonsvirksomhet er en periodisk undersøkelse som har vært utført av Statistisk sentralbyrå siden 1992. Tidligere har undersøkelsen blitt foretatt omtrent hvert fjerde år, og fra og med 2004 blir deler av undersøkelsen utført hvert annet år.

Målet er å kartlegge omfanget av innovasjon i norsk næringsliv, hvilke virkninger innovasjonsarbeid har for foretakene, samt å rette søkelys mot faktorer av betydning for innovasjonsprosessen. Innovasjon er et samlebegrep for den nyskaping som gjøres i foretakene, både på produkt- og prosessiden. Det er av avgjørende betydning for foretakene at de lykkes med å frambringe slike lønnsomme nyskapinge for at de skal kunne overleve i et konkurranseutsatt marked. Økt innovasjonsintensitet i næringslivet er også et uttalt mål for myndighetene og for næringslivsorganisasjonene, og god statistikk og dokumentasjon på dette området er følgelig svært viktig.

I innovasjonsundersøkelsene kartlegges blant annet hyppigheten og omfanget av innovasjonsaktivitet, hvilken type innovasjon de driver (produkt/prosess/organisasjon/marked), ressursene de bruker på slik aktivitet, omsetning av nye produkter, hvor de får ideene og kunnskapen fra, hvem de samarbeider med og hemmende faktorer for innovasjonsvirksomheten.

Undersøkelsene utføres som en del av Eurostats Community Innovation Survey (CIS) og er utarbeidet etter retningslinjer trukket opp av Eurostat/OECD i den såkalte Oslo-manualen. Oslo-manualen er den fremste internasjonale kilden til retningslinjer for innovasjonsstatistikk. Første utgave ble publisert i 1992, og siden er den revidert to ganger. Siste utgave ble publisert i 2005. Denne tredje og seneste utgaven er oppdatert i forhold til den utvidete kunnskapen som finnes om innovasjon og innovasjonsprosesser. Blant de viktigste utvidelsene er de som er gjort i forhold til ikke-teknologisk innovasjon som markedsmessig og organisatorisk innovasjon og det legges også større vekt på sammenhenger mellom ulike innovasjonsformer enn tidligere.

Den norske undersøkelsen for 2006 er en del av Eurostats Community Innovation Survey 2006 og er en videreføring av de tidligere gjennomførte innovasjonsundersøkelsene; CIS1 for året 1992, CIS2 for 1997, CIS3 for 2001 og CIS4 for 2004. Omfang og innhold er imidlertid endret på enkelte punkter slik at man bør være varsom med å trekke for sterke sammenligninger – både over tid og mellom land – for om mulig å forklare eventuelle endringer i foretakenes innovasjonsaktivitet. Den norske undersøkelsen for 2006 inneholdt de obligatoriske spørsmålene i Eurostats skjema, men også en del tilleggs spørsmål om organisasjonsmessige og markedsmessige innovasjoner som ikke var obligatoriske. I tillegg omfattet den norske undersøkelsen for første gang foretak med 5-9 sysselsatte. Minstekravet er foretak med minst 10 sysselsatte.

Brukere og anvendelsesområder

Oppdaterte teknologiske indikatorer gir god innsikt i det norske innovasjonssystemet og utviklingen av en nasjonal innovasjonsplan for norsk næringsliv. Nærings- og handelsdepartementet la høsten 2009 frem landets første innovasjonsmelding for Stortinget. For Norge er det en stor utfordring i å løfte innovasjonsaktiviteten for å hevde seg med de landene vi konkurrerer med. Det innebærer en sterkere offentlig og privat satsing på forskning og utvikling, samt en bedre utnyttelse av oppnådde resultater i form av økt innovasjon.

Statistikken brukes av offentlige myndigheter, næringslivsorganisasjoner, medier og forskere. Sentrale offentlige brukere er blant annet Nærings- og handelsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Norges forskningsråd og Innovasjon Norge. Bruken av statistikken har vært stigende de seneste år på grunn av økt bevissthet og oppmerksomhet på innovasjon som en vesentlig forutsetning for økonomisk vekst.

For 2006 var det også et sterkt ønske fra Kommunal- og regionaldepartementet om å bryte ned resultater om innovasjon ned på økonomisk region.

2.2. Enhet og populasjon

Foretaket som undersøkelsesenhet

Enheten som observeres i innovasjonsundersøkelsen er foretaket. Dette er den juridiske enheten som samler all virksomhet under samme institusjonelle paraply. Eksempler på foretak er aksjeselskap og ansvarlig selskap. I standard for næringsgruppering (SN2002) defineres foretaket prinsipielt som den minste kombinasjonen av juridiske enheter som produserer varer eller tjenester og som til en viss grad har en selvstendig beslutningsmyndighet.

Et foretak kan ha mer enn en virksomhet tilknyttet seg dersom det driver sin aktivitet spredd geografisk eller på ulike næringsområder. Disse virksomhetene kalles bedrifter. En bedrift er altså en lokalt avgrenset enhet som hovedsakelig driver sin aktivitet innen en bestemt næringsgruppe.

Fordeler og ulemper ved foretak som observert enhet

Det er fordeler og ulemper knyttet til det å henvende seg til foretaket og ikke til enkeltbedrifter. Den viktigste fordel er at man oftere når frem til den endelige beslutningstakeren. Strategiske avgjørelser vil typisk bli truffet på foretaksnivå, selv om slike avgjørelser også kan treffes på konsernnivå for foretak som er knyttet sammen i konserner. Siden innovasjonsaktiviteter er nært knyttet til nettopp strategi og kursvalg er foretaket derfor best skikket til å oppgi svar på området.

En ulempe med valget av foretaket som observert enhet er at foretaket ikke er næringsmessig eller geografisk entydig. Hvis et foretak har innovasjonsaktivitet i flere bedrifter og i flere næringer, vil alt dette innovasjonsarbeidet rapporteres for foretaket og næringsklassifiseres der hovedaktiviteten foregår. Dessuten vil innovasjonsaktiviteten plasseres geografisk etter hovedkontorets beliggenhet, selv i tilfeller der denne aktiviteten egentlig gjennomføres ved en bedrift plassert et annet sted i landet. For flerbedriftsforetak vil man med andre ord ikke sikkert kunne plassere all innovasjonsaktivitet geografisk eller på næring. Flerbedriftsforetakene utgjør imidlertid bare drøye 16 prosent av det totale antall foretak, men står for nærmere 85 prosent av de totale innovasjonsutgiftene i næringslivet.

Innhenting av data fra foretak knyttet sammen i konsern utgjør en spesiell utfordring. Her kan vurderinger på konsernnivå medføre at innovasjonsaktivitet som skal nyttes i flere av konsernets foretak legges til ett foretak som har ansvaret for utviklingsarbeidet. I datafangsten til FoU- og innovasjonsundersøkelsene benyttes derfor informasjon om konserntilknytninger mellom foretak for de største enhetene. Slik blir det registrert at informasjonen i konsernets foretak for utviklingsarbeid dekker alle foretak i konsernet.

Næringer

Innovasjonsundersøkelsen er en utvalgsundersøkelse der målpopulasjonen er industri- og bergverksdrift, tjenesteytende næringer, olje- og gassutvinning samt fiskeoppdrett. Spesifikt deltar følgende næringer i undersøkelsen⁷:

- fiskeoppdrett (NACE 05.02)
- utvinning av olje og naturgass (NACE 11)
- bergverksdrift (NACE 10, 13-14)
- industri (NACE 15-37)
- kraft- og vannforsyning (NACE 40-41)
- bygge- og anleggsvirksomhet (NACE 45)
- agentur- og engroshandel (NACE 51)
- transport og kommunikasjon (NACE 60-63, 64.2)
- finansiell tjenesteyting og forsikring (NACE 65-67)
- databehandlingsvirksomhet (NACE 72)
- forskning og utviklingsarbeid (NACE 73)
- teknisk testing og konsulentvirksomhet (NACE 74.2, 74.3)

Størrelsesgrupper og omfang

Den europeiske innovasjonsundersøkelsen er en utvalgsundersøkelse for foretak med minst 10 sysselsatte. Den norske undersøkelsen for 2006 omfattet foretak helt ned til 5 sysselsatte og bruttoutvalget var på 6 880 foretak. Undersøkelsen omfatter samtlige enheter i næringslivet med minst 50 sysselsatte⁸. Denne fulltellingsdelen utgjorde 1 976 foretak.

For foretak med 5-49 sysselsatte ble alle enheter som rapporterte betydelig FoU-virksomhet i forrige undersøkelse tatt med. Dette tilleggset utvalget omfattet 390 foretak.

Blant de øvrige enhetene med 5-49 sysselsatte ble det trukket et tilfeldig utvalg (sannsynlighetsutvalg), stratifisert etter økonomisk region, 2-siffer næring og størrelsesgruppe. Samlet størrelse på sannsynlighetsutvalget ble fastlagt til ca. 4 500 enheter. Utvalget ble trukket proporsjonalt med antallet i populasjonen pr. stratum, med følgende modifikasjoner:

- Minst 20 enheter i hver marginal (stratum)
- Bygge- og anleggsvirksomhet (NACE 45), engroshandel (NACE 51) og transport (NACE 60): 10 prosent av enhetene med 5-19 sysselsatte og 15 prosent av enhetene med 5-19 sysselsatte. I tillegg ble bare 35 prosent av enhetene med 50-99 sysselsatte trukket. Dette skyldes at disse næringene står for en svært lav andel av næringslivets totale FoU-utgifter og omfatter mange enheter.
- Databehandling (NACE 72): 50 prosent av enhetene, fordi næringen står for en stor andel av de totale FoU-utgiftene.

Tabell 2.1. Oversikt over populasjon, bruttoutvalg og gjennomsnittlig trekkprosent

Størrelsesgrupper. Sysselsatte	Foretak i populasjonen	Foretak i bruttoutvalget	Trekkprosent (gjennomsnitt)
I alt	22 688	6 880	30
5-9	10 359	2 267	22
10-19	6 323	1 523	24
20-49	3 802	1 124	30
50-99	1 160	922	79
100-	1 044	1 044	100

⁷ Klassifiseringen i næringsgrupper foretas etter Standard for næringsgruppering (2002), basert på EUs standard Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes (NACE). SSB følger deknningen i den felles europeiske standarden, men inkluderer i tillegg med næringene 05.02, 45 og 73. Undersøkelsen benytter Det sentrale bedrifts og foretaksregisteret (BoF) som grunndata.

⁸ Det finnes et unntak til regelen om full dekning av foretak med 50 eller flere sysselsatte. Av alle foretak i næringene 45. bygg og anlegg, og 51. agentur- og engroshandel med 50-99 sysselsatte, ble 35 prosent trukket ut til deltakelse i undersøkelsen. Dette på grunn av det store antallet foretak i disse to næringene. For øvrig ble utvalget trukket som angitt.

Observasjonsperiode og referanseperiode

Observasjonsperioden som dekkes av undersøkelsen er 2004-2006, mens referanseperioden er 2006. Dette er i tråd med instruksene i det felleseuropeiske opplegget for CIS2006. I praksis innebærer det at foretaket klassifiseres etter antall sysselsatte i referanseåret 2006, og at tall for omsetning og utgifter, samt omsetning, eksport osv. gjelder dette året. Spørsmål som går på selve innovasjonsaktiviteten til foretaket, samt foretakets innovasjonssamarbeid, informasjonsinnhenting til innovasjon, effekter av innovasjon osv dekker hele observasjonsperioden, fra begynnelsen av 2004 til utgangen av 2006.

2.3. Datainnsamling

Skjema

Undersøkelsene om forskning og utvikling (FoU) og innovasjon er integrert i samme skjema og dette har vært tilfelle de siste gangene innovasjonsundersøkelsen har vært gjennomført. På grunn av at foretak med 5-9 sysselsatte ble inkludert i undersøkelsen for 2006 ble det utarbeidet to skjemavarianter. Foretak med minst 20 sysselsatte fikk det mest omfattende settet med spørsmål, mens foretak med 5-19 sysselsatte fikk en kortere skjemavariant. Den kortere varianten inneholdt ikke spørsmål om organisasjonsmessig innovasjon og færre spørsmål om markedsinnovasjon.

Undersøkelsen ble sendt ut i juni 2007 med svarfrist medio august. Foretakene kunne enten svare på papirskjema eller elektronisk via internett. Undersøkelsen var oppgavepliktig med hjemmel i statistikkloven og foretakene ble fulgt opp dersom oppgaven uteble. Det ble sendt ut to påminnelser før vedtak om tvangsmulkt. Etter to purringer deltok 6 443 foretak i undersøkelsen, det vil si 94 prosent. Disse representerte 29 prosent av foretakene og 66 prosent av det totale antall sysselsatte i populasjonen. Forskjellene i frafall mellom størrelsesgruppene var små.

Siden bortfallet av enheter grunnet manglende svar var såpass lite ble det ikke vurdert å være nødvendig med en egen frafallsundersøkelse for å undersøke om frafallet skapte skjevheter av betydning for undersøkelsen.

Kontroll og revisjon

Oslo-manualen gir retningslinjer for revisjon av innovasjonsdata. Selv om definisjoner av nøkkelbegrepene og oppklaringer rundt enkeltspørsmål basert på erfaringer fra tidligere undersøkelser følger med som en veiledning til oppgavegiverne, viser det seg at størrelser rundt innovasjon og tilhørende begreper er vanskelige å rapportere for mange foretak. Kontroll og revisjon av de returnerte skjemaene er derfor svært viktig.

De innsendte oppgavene blir først sett gjennom og grovkontrollert, for å oppdage og luke ut åpenbare feil. I tillegg er det foretatt rundt 40 maskinelle kontroller av dataene etter at de er registrert første gang. Disse kontrollene bygger i hovedsak på Eurostats kontroller. Under datarevisjonen brukes også svar fra tidligere undersøkelser samt data fra strukturstatistikken som referanse. Flere konsistenssjekker foretas, og der det finnes avvik, blir dette korrigert.

Totalt 52 prosent av oppgavegiverne benyttet seg av muligheten til å svare elektronisk på undersøkelsen, en økning fra 38 prosent ved forrige undersøkelse. Elektronisk rapportering blir sett på som en kvalitetsmessig fordel siden ytterligere kontroller lagt inn i den elektroniske varianten av skjemaet har vist seg å redusere antall feil betraktelig.

Oppgavebyrde

Innovasjonsundersøkelsen kan karakteriseres som tung, med en forholdsvis omfattende arbeidsbyrde for foretak med innovasjonsaktivitet. Gjennomsnittlig tidsbruk til utfylling av det store skjemaet er anslått til 45 minutter, for det mindre

skjemaet 15 minutter. Dette gir en samlet oppgavebyrde for enhetene i undersøkelsen på om lag 3500 timeverk.

2.4. Feilkilder og usikkerhet

Estimering av totaltall

Siden innovasjonsundersøkelsen er en utvalgsundersøkelse, er det nødvendig å skalere resultatene for å gi representative totaltall for hele foretakspopulasjonen. Skaleringen er foretatt i strata definert av nærings- og sysselsettingsgrupper, det vil si de samme gruppene som ble benyttet under utvalgstrekkningen. Disse baseres på 2-siffer næringskode (SN02) kryssset med foretaksstørrelse. Siden det er fulltelling av alle enheter med 50 sysselsatte eller mer estimeres ikke totaltall for denne gruppen.⁹

Når totaltall beregnes, vektes hvert foretak i nettoutvalget innen et gitt stratum opp med den andelen dette foretaket utgjør av totalen. Vekter er beregnet for hvert foretak innenfor hvert stratum. Det finnes imidlertid en forskjell i metodene for å beregne totaltall for nominelle og reelle størrelser.

For nominelle størrelser som omsetning fra innovative produkter og tjenester er andel av *antall sysselsatte* i populasjonen dekket av nettoutvalget brukt som grunnlag for beregning av vektene.

For realstørrelser som antall innovative foretak og lignende brukes andel av *antall enheter* i populasjonen dekket av nettoutvalget til beregningen.

Innsamlings- og bearbeidingsfeil

Selv om innovasjonsbegrepet er mer kjent og fått større oppmerksomhet de siste årene er det fortsatt mange som er usikre på forståelsen av det. Samtidig er det et begrep som er vanskelig å avgrense og å operasjonalisere. Hovedproblemet ligger i vurderingen av om et produkt eller en prosess er ny eller vesentlig forbedret. Det vil være forskjell på hvordan de enkelte respondenter har oppfattet og tolket dette. Spesielt for virksomheter innenfor tjenesteytende sektor kan dette være et problem.

Målefeil som oppstår ved at oppgavegiver gir direkte feil opplysninger vil forekomme i og med at utvalget er så stort som det er. Gjennom kontroll og revisjonsarbeid prøver en å minimere slike feilkilder. Innsamlingsfeil som for eksempel skyldes at tall oppgis i hele kroner i stedet for 1000 kroner blir som regel oppdaget.

I forhold til tidligere år er disse problemene redusert i undersøkelsen for 2006 siden spørsmålene som angir kvantitative størrelser langt på vei er erstattet av spørsmål som gjelder kvalitative binære egenskaper ved foretakene. Innføringen av en 2-årig undersøkelsessyklus for CIS gjør at enkelte spørsmål kan midlertidig roteres ut og inn med det formål å skaffe et bredere tilfang av informasjon uten at svarbyrden på oppgavegiverne økes uforholdsmessig mye.

Utvalgsfeil

Utvalgsfeil er feiltyper som skyldes at bare deler av populasjonen undersøkes. Når deler av datagrunnlaget baserer seg på utvalg kan det være avvik mellom egenskapene til utvalget og populasjonen som helhet. Utvalgsfeilen reduseres normalt når størrelsen på utvalget øker. Utvalget i innovasjonsundersøkelsen 2006 var forholdsvis stort og svarprosenten generelt høy. Usikkerhet som følge av avvik mellom utvalg og populasjon skulle av den grunn ikke være noe stort problem.

Usikkerheten i materialet blir beregnet ved det relative standardavviket, variasjonskoeffisienten. Dette gir en pekepinn på kvaliteten på oppblåsningen. Relativt standardavvik er gitt ved standardavviket til den estimerte verdien relativt til et

⁹ For næringene 45 og 51 ble det også beregnet vekter for foretak med 50-99 sysselsatte, jfr. fotnote 8.

nivå tall for den samme verdien. Standardavviket kan relateres til nivå tallet for sannsynlighetsutvalget eller til totaltallet for hele undersøkelsen. Siden totaltallene for de fleste næringer er langt større enn tallene bare for sannsynlighetsutvalget, blir usikkerheten betydelig lavere relatert til totaltallene hvor også de fulltalte delene av populasjonen tas med.

Usikkerheten omkring de estimerte verdiene er størst der sannsynlighetsutvalget (den delen av utvalget som ikke er fulltalt) påvirker totalen mest. Generelt gjelder det at når utvalgsstørrelsen (n) nærmer seg populasjonsstørrelsen (N) vil prediksjonsvariansen (og dermed også variasjonskoeffisienten) avta. For eksempel, hvis sannsynlighetsutvalget i en næring står for en stor andel av omsetningen av nye produkter relativt til de fulltalte enhetene, vil usikkerheten omkring de estimerte totaltallene for omsetning av nye produkter i næringen øke. Tilsvarende øker usikkerheten omkring totaltall for andel innovative foretak i en næring, hvis sannsynlighetsutvalget er stort relativt til de fulltalte enhetene i næringen.

Variasjonskoeffisienten (CV) kan brukes til å finne prediksjonsintervaller for de estimerte verdiene.¹⁰ Dette er en annen måte å vise usikkerheten knyttet til estimatene. Nettoutvalget består av en fulltalt del (hvor det følgelig ikke er usikkerhet i tallene) og et sannsynlighetsutvalg (der et utvalg brukes til å estimere totalen og det derfor vil være usikkerhet knyttet til estimatene). En beregning av et 95 prosent prediksjonsintervall for andel innovative foretak i hele næringslivet¹¹ viser at usikkerheten i undersøkelsen totalt sett er svært lav: 21 [21,3] +/- 1 prosent. For de individuelle størrelsesgrupperingene er også usikkerheten liten. Absolutt sett er den på i underkant av 10 prosent for de tre minste størrelsesgruppene og drøye 5 prosent for foretakene med mellom 50 og 99 sysselsatte, noe som gir prediksjonsintervaller på maksimalt +/- 2,4 prosent i forhold til de publiserte tallene. Også for hovednæringene er estimatene solide. Beregningene viser dog at det bør utvises forsiktighet når det gjelder å trekke for sterke konklusjoner basert på enkelt næringer da usikkerheten her er varierende og til dels kan være betydelig.

Tabell 2.2. Usikkerhetsmål for andel av innovative bedrifter

SN2002	Hovednæring	95 % konfidensintervall
05-74	Næringslivet totalt	21 +/-1,0 prosent
10, 13-37	Industri og bergverksdrift	31 +/-1,4 prosent
51-74	Tjenesteyting	24 +/-1,8 prosent
05, 11, 40-41, 45	Andre næringer	8 +/-1,6 prosent

De fleste variablene i innovasjonsundersøkelsen for 2006 oppfører seg på samme måte i det at vi estimerer andelen av alle foretak som innehar en binær egenskap. Unntaket er målet for nye produkters andel av samlet omsetning. Her vil både omsetning og omsetning fra nye produkter kunne variere betydelig mellom de innovative foretakene. Ved bruk av samme metode for å beregne usikkerheten i denne variabelen får vi også her en totalt sett relativt lav modellusikkerhet, men samtidig vet vi at omsetningsandelen kan bli betydelig påvirket av manglende rapportering blant enkelte store foretak. Slikt frafall var et problem i 2006-undersøkelsen.

Ikke-utvalgsfeil

Feilkilder oppstår ved at registre som benyttes ikke er oppdatert til enhver tid. Enheter kan være feilplassert hva gjelder næringskode, tilstand, organisasjonsform

¹⁰ Ved konfidensintervall antar man at utvalget av foretak er stokastisk, mens statistikkvariablene er ukjente parametere. Ved prediksjonsintervall er utvalget gitt, mens statistikkvariablene er stokastiske variable. Konfidensintervall er designbaserte og prediksjonsintervall er basert på modellantagelser. Siden innovasjonsstatistikkens estimerer er basert på homogen- og ratemodellen, brukes prediksjonsintervall. Det designbaserte konfidensintervallet måler usikkerheten som kommer av at det er flere mulige utvalg som kan trekkes. Det modellbaserte prediksjonsintervallet måler usikkerheten som kommer av at statistikkvariablene antas å være stokastiske variabler som kan anta flere verdier.

¹¹ Et 95 % prediksjonsintervall for andel innovative foretak inneholder at den sanne verdien (den sanne andelen innovative foretak ligger innenfor intervallet) med 95 % sikkerhet.

eller andre egenskaper. Slike kjennemerker ligger til grunn for utvalget og kvaliteten dem vil være avgjørende for riktig utsendelse og for inndelingen av populasjonen i hensiktsmessige strata.

Oppgavegiverne ble bedt om å oppgi enkelte generelle opplysninger om foretaket. Data om sysselsatte og foretakets omsetning ble kryssjekket med de dataene utvalgstrekkningen var basert på. Andelen foretak som i utvalget var feilklassifisert og som derfor endte opp i et annet stratum var svært liten. Kun 16 av til sammen 6443 foretak i nettoutvalget endret stratum fra utvalg til ferdig revidert datasett. Dette tilsvarer 0,25 prosent. Selv om man aldri kan gardere seg fullt ut mot dette er SSBs registerdata av en så høy kvalitet at denne typen feilkilde er å anse som ubetydelig for undersøkelsen.

2.5. Særskilt om 2006-undersøkelsen

I utgangspunktet er siktemålet med innovasjonsundersøkelsen å produsere resultater på nasjonalt nivå, publisert etter næring og foretaksstørrelse men ikke etter region. For 2006 ble opplegget for undersøkelsen tilpasset ønsket om også å presentere tall på et lavere nivå enn det nasjonale. *Økonomiske regioner* har blitt benyttet som publiseringsnivå nivå. Norge deles her inn i 89 regioner, som hver består av én eller flere tilgrensende kommuner innenfor ett fylke. Regionene er konstruert slik at det innenfor hver region skal være et mest mulig homogent bilde med hensyn til sentrale økonomiske variable.

Utvalget har tidligere ikke vært stratifisert etter geografisk region og utvalgets størrelse har heller ikke dimensjonert for videre nedbryting. For å kunne produsere detaljerte regionale resultater fra undersøkelsen for 2006 ble sannsynlighetsutvalget ble økt med om lag 2000 foretak i forhold til tidligere. Denne utvidelsen ble i hovedsak gjennomført ved å inkludere et utvalg av foretakene med mellom 5 og 9 sysselsatte, men gitt kravet om regional dekning ble også utvalgsprosessen for de øvrige enhetene i sannsynlighetsutvalget justert for å balansere utvalgsstørrelsen slik at det inkludert minst 20 enheter i hver enkelt region.

Spesielle utfordringer ved regional innovasjonsstatistikk

Et problem med regionalisering av innovasjonsstatistikken er at foretak er den statistiske undersøkelsenheten. Foretak er ikke entydig geografisk definert. Et foretak kan ha virksomhet i flere regioner. De fleste foretak er imidlertid såkalte enbedriftsforetak (en aktivitet, et arbeidssted). Men store foretak har ofte flere aktiviteter fordelt på ulike lokaliteter og innovasjonsaktivitet kan foregå på flere steder. Det kan derfor bli sterkt misvisende å plassere all innovasjonsaktivitet for et stort foretak på ett sted (den største bedriften i foretaket, hovedkontoret etc.).

Det måtte derfor utarbeides kriterier for klassifisering av innovative enheter innenfor et flerbedriftsforetak. I standardundersøkelsen blir flerbedriftsforetak bedt om å spesifisere to FoU-variable ned på bedrift (kostnader til egenutført FoU og utførte FoU-årsverk). Denne informasjon kunne vært brukt som en proxy for innovasjon. Men en enhet kan drive innovasjonsvirksomhet uten å drive FoU. Det ble derfor i tillegg spurt direkte om hver bedrift i foretaket deltok i utvikling av nye produkter eller prosesser i foretaket og om bedriften tok i bruk nye produkter eller prosesser utviklet av andre enheter innen foretaket. Dette siste spørsmålet ble for dårlig besvart til at det kunne brukes. Spørsmålet om bedriften deltok utvikling av nye produkter eller prosesser ble det avgjørende kriterium på om bedriften skulle klassifiseres som innovativ eller ikke.

For å gi mer informasjon om den regionale dimensjon ble det videre ble gjort enkelte mindre endringer i utformingen av skjema. Spørsmål om enhetenes samarbeidspartnere innen produkt- og prosessinnovasjon ble utvidet med en presisering om hvorvidt nasjonale samarbeidspartnere var lokalisert innenfor eller utenfor foretakets region. I tillegg ble det lagt til svaralternativer for å angi at foretakets produkter eller tjenester ble solgt lokalt/regionalt.

Alle spørsmål i skjema ble rettet til foretaket som enhet. I den regionale statistikken er imidlertid bedrift den statistiske enheten. For flerbedriftsforetak ble derfor alle svar betraktet som gjeldende for de bedrifter i foretaket som ble klassifisert som innovative og svarene ble direkte overført til bedriftsnivå. Dette gjaldt også hvis det var flere innovative bedrifter i foretaket. Det var ingen mulighet til å differensiere dette på noen måte.

Med disse tilpasningene kan i prinsippet alle spørsmålene i hovedskjemaet brytes ned på region, men mange av spørsmålene stilles bare til enheter med innovasjon og antall observasjoner per økonomisk region på enkeltspørsmål kan derfor være svært lavt. I praksis kan derfor bare kjernevariablene publiseres på aggregert nivå for alle økonomiske regioner.

2.6. Begreper og definisjoner

Definisjon av de viktigste begrepene og kjennmerkene

Begrepene innovasjon, innovativ og innovasjonsaktivitet, brukes om produkt- og prosessinnovasjoner (PP-innovasjon) som omfatter introduksjonen av nye eller vesentlig forbedrede produkter eller prosesser. Innovasjonsundersøkelsen 2006 kartla også organisatorisk og markedsmessig innovasjon. Når ikke annet er nevnt, blir innovasjonsbegrepene brukt om PP-innovasjon alene. De ulike begrepene som benyttes i innovasjonsundersøkelsen defineres slik:

Produktinnovasjon

Produktinnovasjon er en vare eller tjeneste som enten er *ny* eller *vesentlig forbedret* med hensyn til dens egenskaper, tekniske spesifikasjoner, innebygd software eller andre immaterielle komponenter eller brukervennlighet. Innovasjonen skal være ny for foretaket; den må ikke nødvendigvis være ny for markedet.

Prosessinnovasjon

Prosessinnovasjon omfatter *nye* eller *vesentlig forbedrede* produksjonsteknologi/-metoder og nye eller vesentlige forbedrede metoder for levering av varer og tjenester. Innovasjonen skal være ny for foretaket; foretaket må ikke nødvendigvis være den første til å introdusere denne prosessen.

Organisatorisk innovasjon

Organisatorisk innovasjon er gjennomføring av *ny* eller *vesentlig endret* struktur i foretaket eller nye eller vesentlig endrede ledelsesmetoder for å øke foretakets bruk av kunnskap, kvaliteten i varer og tjenester eller effektiviteten i arbeidsprosesser.

Markedsmessig innovasjon

Markedsmessig innovasjon er introduksjon av *ny* eller *vesentlig endret* design, samt introduksjon av nye eller vesentlig endrede salgsmetoder for å gjøre foretakets produkter mer attraktive eller for å åpne for nye markeder.

Innovative foretak

Foretak som enten har introdusert nye eller vesentlige endrede varer eller tjenester på markedet eller tatt i bruk nye eller vesentlig endrede prosesser i løpet av de siste tre årene (perioden 2004-2006). Foretak som bare har hatt pågående innovasjonsaktivitet som ennå ikke var blitt ferdigstilt eller var blitt avbrutt, er ikke inkludert blant innovative foretak.

Innovasjonsaktivitet

Et foretak har innovasjonsaktivitet hvis det i den aktuelle perioden har lansert nye eller endrede produkter eller prosesser, *eller* har pågående eller ikke fullført innovasjonsarbeid.

Salg av nye eller vesentlig endrede produkter

Salg av nye eller vesentlig endrede produkter som ble introdusert på markedet i løpet av perioden 2004-2006. Salget oppgis som andel av samlet omsetning siste år. Det skilles mellom produkter som er nye for markedet og produkter som bare er nye for foretaket.

Innovasjonssamarbeid

Med innovasjonssamarbeid menes aktiv deltaking i felles FoU og andre innovasjonsaktiviteter med andre organisasjoner (enten andre foretak eller ikke-kommersielle institusjoner). Dette betyr ikke nødvendigvis at begge parter oppnår umiddelbar økonomisk gevinst fra samarbeidet. Rent kontraktarbeid uten aktivt samarbeid fra begge parter omfattes ikke.

Hindringer for innovasjonsvirksomhet

Viktigheten av ulike hemmende faktorer etter økonomiske, interne og andre faktorer. Det skilles mellom foretak med innovasjonsvirksomhet og foretak uten innovasjonsvirksomhet.

2.7. Tilgjengelighet

Statistikken for næringslivets innovasjonsaktivitet ligger på nettsidene til Statistisk sentralbyrå, <http://www.ssb.no/fou/> eller <http://www.ssb.no/emner/10/03/innov/>. Resultatene er også å finne som en del av "Indikatorrapporten" på Norges Forskningsråds nettsider, <http://www.forskningsraadet.no>.

3. English summary

3.1. Innovation in the Norwegian business enterprise sector 2004-2006

The Norwegian survey on innovation activity in the business enterprise sector is undertaken by Statistics Norway in the form of a representative sample survey. As of 2004, the survey is carried out biannually, with some questions covered only every four years. The survey is a census of the entire manufacturing sector and parts of the services sector. It also covers extraction of oil and gas, fish hatcheries and fish farms. It is part of the Eurostat Community Innovation Survey (CIS) and follows the recommendations given by Eurostat/OECD in the colloquially termed "Oslo manual". The data presented in this report are part of the fifth CIS survey (CIS 2006).

For the business enterprise sector seen as a whole, slightly more than one in five enterprises – 21 percent – were innovative according to the 2006 survey. An enterprise is considered innovative if it introduced new or significantly improved products or processes during the preceding three-year period. Corrected for differences in coverage, the overall level of innovation is not significantly changed compared to the results of the 2004 survey.

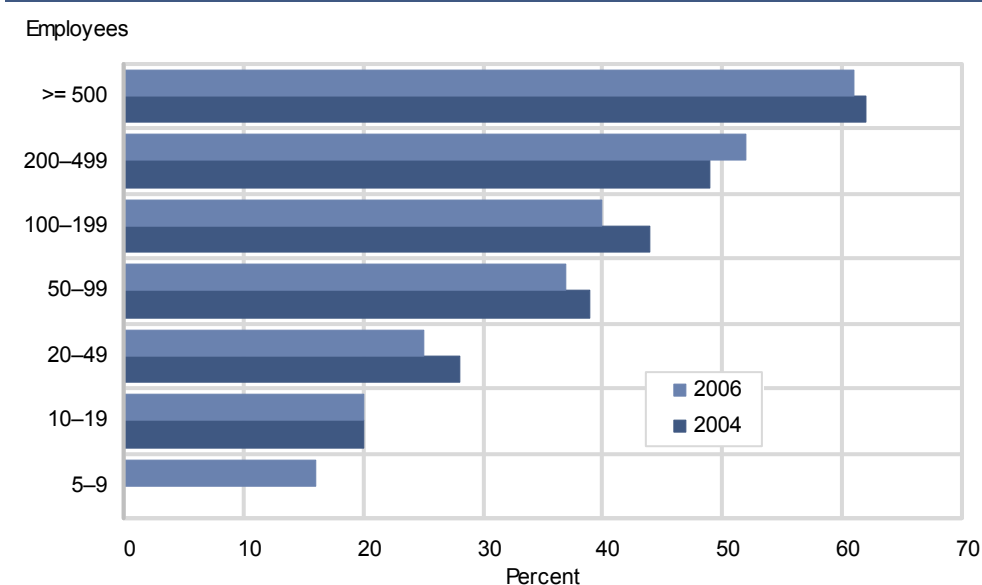
Innovative enterprises

Large companies most often innovative

The likelihood that an enterprise will be innovative increases with enterprise size. While 61 percent of the largest enterprises – those with at least 500 employees – introduced new products or processes, only 16 percent of the smallest enterprises – those with 5-9 employees – did the same.

The differences in innovation activity between firms of different sizes may have several explanations. First of all, large enterprises generally have greater financial and human resources. Secondly, larger enterprises have a broader product range and more production processes, increasing the possibilities for innovation in at least one field.

Figure 3.1. Innovative enterprises by size, 2002-2004 and 2004-2006. Percent

All innovators are not alike

Some enterprises are market leaders and present products that are unique on the world market. Others develop products which are new only on a local or domestic scale, or are similar to other available products. Some outsource the development of their innovations to second parties, or mainly copy existing products or processes.

The most original innovators – those who introduced innovations that were new to an international or domestic market – made up over half of the enterprises with innovation activities. 20 percent introduced innovations that were new to the international market, while one in three introduced innovations that were new to the domestic market. The remaining half introduced innovations that were less original. 28 percent developed new products or processes that were not new to the market. The least original innovators made up 19 percent. These enterprises reported that their new products and processes were mainly developed by others and that they were not new to the market.

Within the mining and manufacturing industries there are large differences according to size, and large enterprises are more original than small enterprises. However, this is primarily because they are innovative *more often* than their smaller counterparts. The trend is much weakened when looking at differences among innovators. 55 percent of the largest innovative manufacturing enterprises introduced products or processes that were new to their market, while 42 percent of the smallest innovators did the same. The distinction is even less evident in the service industries. Here, 47 percent of the largest and 45 percent of the smallest enterprises introduced innovations that were new to their market.

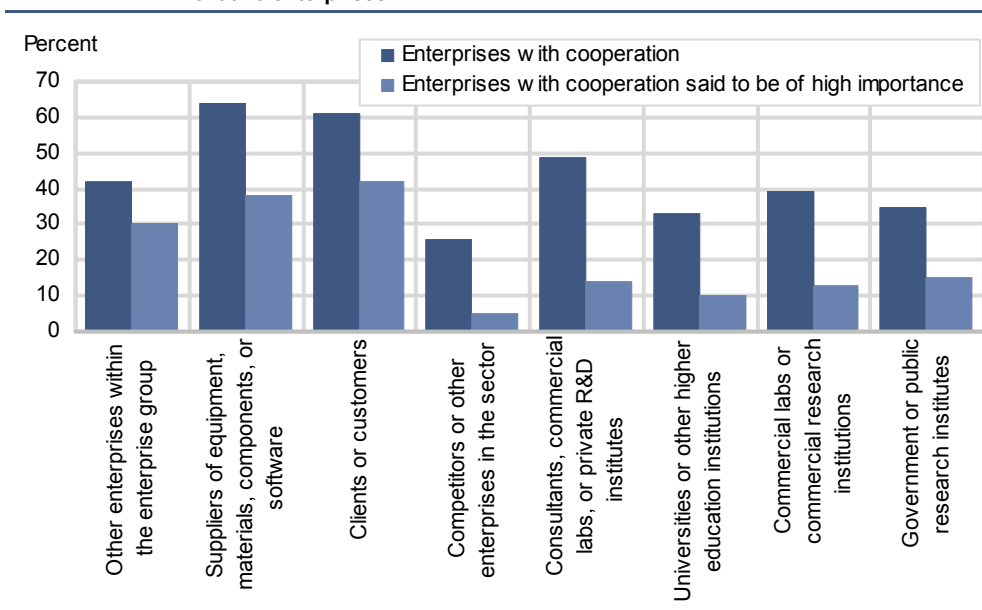
Although the smallest enterprises introduce innovations much less frequently than larger enterprises, their involvement should nevertheless not be underestimated when they do innovate. The Norwegian enterprise sector has a large share of smaller enterprises and the contribution from these innovators could still, in absolute terms, represent a notable part of innovation activities in terms of entrepreneurship and forward looking industries.

Cooperation for innovation purposes varies

A successful innovation project often requires the enterprise to cooperate with other parties, and 37 percent of the innovative enterprises had such cooperation as part of their innovation activities. Suppliers and customers are most frequently cited. Respectively 64 and 62 percent of the enterprises cooperating with others report they have this form of collaboration. The same partners are also the ones most often considered to be very important. 42 percent assess that cooperating with suppliers was very important, and cooperation with customers is reported by 44 percent.

Consultants are cited as partners by roughly half of the respondents, while government and private research organisations, universities, and institutes of higher education are reported by between 33 and 39 percent.

If we construct a measure of success rate for the various types of innovation partners, cooperation with other enterprises within the same enterprise group is the most valued: As many as 71 percent of the respondents having had this type of innovation partnership reported that the cooperation had been very important. On the reverse end of this spectrum lies cooperation with competitors or other enterprises within the same sector. Only 19 percent of the enterprises having such cooperation deemed it to be of very high importance.

Figure 3.2. Cooperation partner and the importance of the cooperation, 2004-2006. Percent of innovative enterprises

Organizational innovation and marketing innovation

Changes in organisation and marketing are not covered by the traditional innovation concept, but many enterprises are innovative in ways beyond the strictly technological ones. 21 percent of all enterprises carried out innovative changes to their marketing methods. Most frequently reported were changes in marketing strategies and sales to new customer groups or market segments, followed by significant changes in design and altered routines for product promotion.

Enterprises with 20 employees or more were also asked about significant organisational changes. 29 percent had introduced organisational innovations. Most frequently reported were significant changes in the management structure or the organisational structure of the enterprise.

The survey shows that organisational- and marketing innovations are primarily introduced in enterprises who are also involved in product or process innovation, and that such innovations are also often directly linked with each other. 61 percent of the innovators who also introduced marketing innovations reported that these were related to new products introduced by the enterprise. 18 percent reported them relating to new processes. The corresponding numbers for organizational innovations were 38 and 41 percent, respectively.

Patents and other methods of protecting innovations

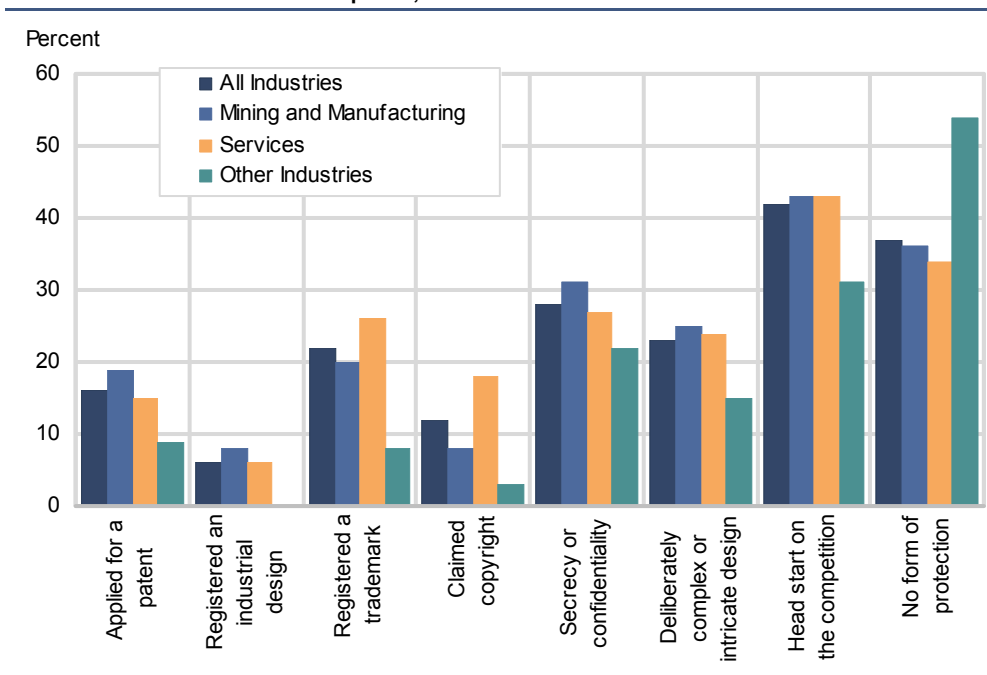
The use of proactive measures for protecting innovations is quite common among the respondents, both using formal and informal methods. 62 percent of innovators employed at least one form of protection. There were significant differences reported between the various industries, with the ones having a low share of innovative enterprises in general also having a lower use of protective measures amongst the innovators.

Registering a trademark is the most common formal protection, being employed by 22 percent of the innovative enterprises. The share of enterprises applying for a patent has risen since the last survey, and the overall difference between the number of patent and trademark applicants were rather small. In the manufacturing industries the difference is insignificant. Registering an industrial design is – at 6 percent – the least common formal protection, with manufacturing enterprises naturally being more disposed towards this particular method than enterprises in the service industries.

Overall, the informal protections are more common than the formal ones. As many as 42 percent of all innovative enterprises reported having a head start on the competition as a deliberate strategy for protecting their innovations. Secrecy or confidentiality and using a deliberately complex or intricate design were employed by 28 and 23 percent of the enterprises, respectively.

Two overall trends are that the share of companies using no form of protection decreases as the size of the enterprises increases, and that the enterprises employing formal methods of protection also frequently employ the informal ones.

Figure 3.3. Use of various methods for protecting innovations by performing sector. Percent of innovative enterprises, 2004-2006

The effects and extent of innovations being copied by others

Enterprises that not did employ any protective measures for their innovations reported to a lesser degree that they had experienced harm as a result of their innovations being copied than enterprises that were actively protecting theirs. A total of 28 percent of the innovative enterprises reported that their innovations had been copied during the period. Slightly more than 3 percent said that this had caused major harm to the company, while the remaining 24 percent reported the copying to have caused little or insignificant harm. The differences between the observed level of harm from copying may to some degree be caused by natural differences between industries in terms of the nature of the goods and services produced, but there may also be a self-selection effect in play where the companies most mindful of protecting their innovations are also more alert to potential copying and the potential for harm resulting from it. This hypothesis is strengthened by the fact that the enterprises having employed formal methods of protection more commonly report being harmed by copying than enterprises only using the informal methods. Also, innovators who introduced new products or services to their market are more prone to harm than the innovators only introducing products or services new to the firm. It is not unreasonable to presume that R&D performing market innovators developing new products or services have both a better ability and stronger incentives to protect their innovations, and the results also suggest that these innovators are the ones most likely to be harmed by copycats.

Obstacles to innovation

High costs are the single factor which most frequently impedes innovation projects in Norwegian enterprises. 54 percent of the enterprises report that too high

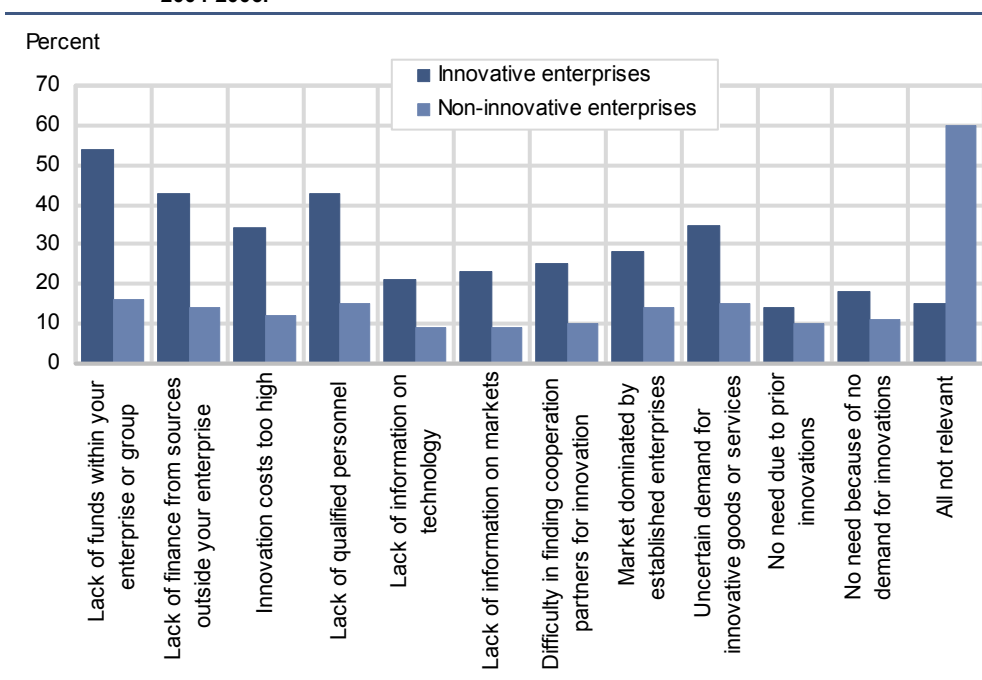
innovation costs were of high or medium importance for hampering innovation activities. Other financial obstacles, such as the lack of internal or external funding, are also frequently cited. Many enterprises – 43 percent – report having problems recruiting or keeping qualified personnel. This is a much higher share compared to the previous innovation survey, and is probably due to the long period of strong economic growth and the tight labour market in Norway during the observation period.

Innovators are more aware of hampering factors than non-innovators

The pattern is similar when looking at the non-innovators in terms of which factors are most commonly reported. However, each individual one is reported by a much lower share of enterprises. Too high innovation costs were most commonly cited at 16 percent. Also, when questioned on what factors are hindering organisational and marketing innovation, the product- or process innovators give more comprehensive answers than their non-innovative counterparts.

A priori it would be easy to presume that non-innovators would have been more hampered in their innovation attempts, but there is also a striking tendency that non-innovators hardly report any ongoing – 3 percent – or abandoned – less than 1 percent – innovation activity. In broad terms, the results from the Norwegian innovation survey seems to indicate that non-innovators find the *concept of innovation* irrelevant to the degree that they have not reflected on *why* they have not implemented any product-, process-, marketing-, or organisational change. Not necessarily that all of the hampering factors outlined in the survey are actually irrelevant to them.

Figur 3.4. Obstacles to innovation. Percent of innovative and non-innovative enterprises, 2004-2006.

Results from business enterprise innovation activities

Innovators benefit from organizational change

Enterprises who implemented organizational innovations reported to a large degree that they observed positive impact from the changes. A total of 86 percent of the organizational innovators stated that at least one of the possible factors has a high degree of importance for the enterprise. This was largely observed regardless of industry and the size of the enterprise. One notable observation is that the share of enterprises reporting one or more such effect is somewhat larger among enterprises who were also involved in product- or process innovation. These companies also,

on average, reported that a higher number of the effects had been of high importance.

Turnover derived from new and improved products

New or significantly improved products generated 5.9 percent of the entire turnover in the business enterprise sector in 2006. This represents a stable level from the 2004 survey, but a decline from 2001 when the corresponding figure was 7.7 percent.

As in the previous study, the share was highest in the mining and manufacturing industries where new and improved products generated 11.1 percent of the total turnover. This is a small increase from 9.7 percent in 2004. At the same time the share of turnover derived from products that are new to the mining and manufacturing industries' market rose from 2.9 percent in 2004 to 5.0 percent in 2006. In the services industries, the share declined by over two percentage points to 4.9 percent in 2006. This is also in line with the 2001 numbers.

While the relative increase in the mining and manufacturing industries is smaller than in the services industries and the aggregate turnover of the latter is significantly larger, the overall level have not decreased due to an increase from 1.2 to 1.9 percent in "other services". These industries have a significant turnover, mainly contributed by the oil industry. In general, the share of revenue originating from innovative products or services being constant while the share of innovators has also stayed the same seems reasonable.

However, it is important to be aware of several factors that may introduce errors and uncertainty to these numbers. One such factor is non-response by large enterprises with a significant turnover. It is a fact that total turnover have been increasing significantly during the period for the Norwegian business enterprise sector as a whole, but this trend is distorted in the 2006 innovation survey. Another possible factor is that the enterprises have problems reporting the correct figures. "Innovation" and its corresponding terms can seem vague and be difficult to report or locate in the respondents' accounts.

Furthermore, the time perspective of the reporting may be a factor. It is difficult to generalize about the life span of an innovation – the time before it is replaced by a new product in the marketplace. The amount of time from its introduction until it generates turnover will also vary across industries. Goods and services introduced in previous periods are not counted as innovations. If enterprises generate a large share of their income from products that were new i.e. towards the end of the previous reporting period, the innovation survey will present a somewhat skewed depiction of the impact these innovations have had on total turnover.

Furthermore, the innovation survey is still a rather young survey that is still under continuous development. Comparisons over time should thus be made with some caution.

3.2. Significant regional variations in R&D and innovation activity

Norwegian enterprise R&D is mainly concentrated in the Oslo and Akershus region. Together these two counties represented more than 40 percent of the total R&D expenditure for the whole country. A common trend is that R&D in absolute terms is mostly located in the more densely populated areas. Conversely, the northernmost counties of Troms and Finnmark together only represented less than 4 percent of total R&D.

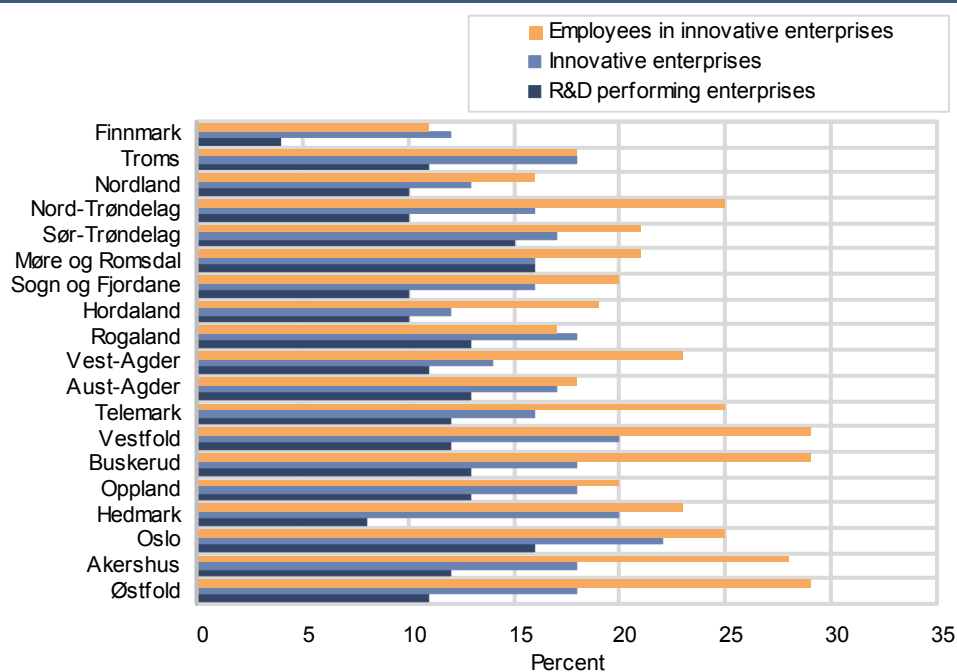
When taking the size of the workforce in the relevant sectors into account, the numbers change slightly while the differences between regions remain large. Some

less populated counties with a high degree of high-tech industries and/or universities/university colleges do comparatively – sometimes much – better when the data are related to the size of the workforce than they do in absolute terms.

The share of R&D performing enterprises varies less between the counties, as did the share of innovative enterprises. Some counties having relatively little R&D may very well have a significantly higher share of innovative enterprises than they do companies involved in R&D. The results also indicate that innovation is more dispersed than R&D, and thus that a portion of the innovation activities are not driven by continuous investments in R&D. For other counties, the difference and overlap between the share of R&D performers and the share of innovators is less pronounced, to a larger degree indicating that innovation there is more directly R&D-driven.

With few exceptions, the counties had a higher share of employees in innovative enterprises than share of innovative enterprises. This signifies that the national trend of larger enterprises being more likely to innovate is also present in most individual counties. The difference varies significantly, though; pointing to differences in regional business structures influencing the extent of both innovation and R&D activities.

Figure 3.5. Share of R&D performers (2006) and innovative enterprises by county, 2004-2006

3.3. International comparisons

Norway: A moderate innovator?

The broad tendencies in Norwegian innovation activity¹² are largely comparable to our Nordic neighbours. However, the degree of innovation activity is lower. Overall, among the mandatory industries covered by all the Nordic countries in the CIS 2006 survey, Finland – with 51 percent of the enterprises – had the highest share of innovation activity, followed by Denmark and Sweden with 47 and 45 percent respectively. In Norway the number was 36 percent.

¹² Innovative enterprises plus enterprises with ongoing or having had abandoned innovation activity during 2004–2006.

Among the manufacturing industries, Norwegian enterprises were mostly in line with the other Nordic countries for enterprises with more than 50 employees. Among the smaller enterprises, however; the Norwegian numbers fell behind. In the services sector, Norwegian enterprises were less likely to have innovation activity than in the other Nordic countries regardless of their size.

According to the 2008 *European Innovation Scoreboard* Norway is considered among the Moderate innovators. Innovation performance is below the EU27 average and the rate of improvement is also below that of the EU27. Relative strengths, compared to the average performance, are in Human resources and Finance and support and relative weaknesses are in Firm investments, Throughputs and Innovators.

A more nuanced image of Norwegian innovation activity

While key innovation indicators for Norway are, on the whole, markedly lower than those of neighbouring countries, direct innovation comparisons across countries have to be made with certain reservations. Differences in innovation performance can be attributed to enterprises being more innovative in one country, but they can also, for instance, be due to one country having more enterprises in a particularly innovation intensive sector or industry.

A Nordic comparison shows that the relative innovation activity of the Norwegian business enterprise sector is higher when corrected for industry structure. An industry by industry comparison shows Norwegian innovation activity in a more flattering light than a direct comparison of sector aggregates. Norway's low share of innovators is to a large extent attributable to the fact that innovation intensive industries represent a smaller share of the total economy in Norway than it does in the other Nordic countries. When correcting for industry structure by calculating new country totals based upon a common Nordic industry structure (mean), the Norwegian enterprises does no longer significantly lag their counterparts in innovation performance.

3.4. About the statistics

Purpose and history

The purpose of the Innovation survey is to monitor innovations in the Norwegian business enterprise sector, and to determine which factors influence the innovation process. The survey is part of the Eurostat Community Innovation Survey (CIS), which has been developed gradually since the first innovation survey (CIS1), undertaken for the year 1992. CIS2 was carried through for the year 1997, CIS3 for 2001, and CIS4 for 2004. The version of the survey covered herein, CIS2006, thus builds on the previous surveys, and in principle they are all comparable. Nevertheless, some aspects regarding size and contents have been changed, and one should be cautious when making comparisons between the various iterations of the data.

Users and applications

Key users are public administration, the Norwegian Research Council, researchers and business organizations. The survey is important for the evaluation of the innovation policy and the industrial policy in general. The statistics are also used by OECD and Eurostat for international comparisons.

Sampling

The survey is a census of all units within the population with at least 50 employees. Among the other units with 10 - 49 employees a random sample is drawn within each stratum (NACE 2-digit and size class). The fraction rate is normally 35 percent, but in some strata 5 and 10 percent are used. The total sample of units is about 4900.

The statistical unit is enterprise. An enterprise is defined as the smallest combination of legal units that is an organizational unit producing goods or services. An enterprise may be a sole legal unit. An enterprise carries out one or more activities at one or more locations and may consist of one or more kind-of-activity units or local kind-of-activity units.

The data on R&D and Innovation are collected jointly by paper or electronic questionnaire. The forms are sent out 4-5 months after the end of the reference year.

For units with less than 50 employees the survey is based on a sample of units. Total figures for this part of the survey population are estimated based on the sample units. The estimations are done within each stratum, NACE 2-digit level and size-class.

All forms undergo on-receipt controls (is the questionnaire filled in, are there any obvious inconsistencies etc). After the data is made available electronically, more detailed controls take part, including cross referencing with data from the previous survey, financial account information etc.

Special notes regarding the 2006 survey

Compared to previous surveys, the scope of the 2006 edition was expanded to include enterprises with 5–9 employees. This expansion should be taken into account when considering direct comparisons to earlier data. In addition, the expansion allowed for an expanded breakdown of the data for publication on the level of Norwegian economic regions.¹³

Definitions of the main concepts and variables

Innovations are new or significantly improved products (goods or services) introduced to the market or the implementation of new or significantly improved processes within the enterprise. Innovations are based on the results of technological development, new combinations of existing technology, or the use of other knowledge gathered by the enterprise.

The innovation (new or improved) must be new to the enterprise, but it does not need to be new to the enterprise's sector or market. Adjustments or improvements of a purely aesthetic nature or the sale of innovations developed and produced in full by others, are not included.

- A product innovation is the introduction of a good or service which is either new or significantly improved with respect to its fundamental capabilities, technical specifications, built-in software, components or sub-systems, intended use or user friendliness.
- A process innovation is the implementation of a new or significantly improved production technology/method, distribution method, or support activity for goods or services. Process innovations must significantly affect production levels, quality or costs of production or distribution.
- An organisational innovation is the implementation of a new organisational method in the firm's business practices, workplace organisation or external relations.
- A marketing innovation is the implementation of a new marketing method involving significant changes in product design or packaging, product placement, product promotion or pricing. Standard classifications
- The statistical units are classified according to:
 - Standard Industrial Classification (SIC2002) based on the EU standard NACE Rev. 1.1 and the UN standard ISIC Rev. 3.
 - Size class by number of employees: 5-9 employees, 10-19, 20-49, 50-99, 100-199, 200-499 and 500+ employees.

¹³ http://www.ssb.no/english/subjects/00/00/nos_c634_en/

Sources of error and uncertainty

Sampling errors

The response rate for the survey is fairly high at 94 percent and there is no clear pattern among non-respondents regarding size or industry. Results should for that reason not be biased by non-respondents. The item non-response varies from 5 to 10 percent among the different questions. Most of the item non-responses have been adjusted for during the data revision process.

Non-response errors

The population of enterprises is based upon the Central Register of Establishments and Enterprises. The sample is stratified by NACE 2-digit and number of employees. Incomplete updating of these variables as well as the entry and exit of enterprises from the sampling base may cause errors in the survey.

Data collection and processing errors

The notion of innovation may, for some enterprises, be difficult to interpret and distinguish from related activities. There are indications that the data may to some degree be impacted by a varying degree of understanding or attention to the concepts and activities covered by the survey among the respondents.

Availability

The innovation statistics for the Norwegian business enterprise sector are available at Statistics Norway's web page;

http://www.ssb.no/english/subjects/10/03/innov_en/. The statistics are also available at the Research Council's web page;

<http://www.forskningsraadet.no/english/>.

Various innovation statistics are published in "Report on Science & Technology Indicators for Norway" by the Research Council of Norway.

Referanser

Bloch, Carter, P. S. Mortensen, Frank Foyn and Øyvind Salte (2008): *Development and Analysis of Innovation Indicators in the Nordic Countries based on CIS-surveys*. NIND, Policy Relevant Nordic Innovation Indicators.

European Commission (2009): *European innovation scoreboard 2008: Comparative analysis of innovation performance*. Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg. URL: http://www.proinno-europe.eu/admin/uploaded_documents/EIS2008_Final_report-pv.pdf

Foyn, Frank og Geir Frengen (1996): *Forsknings- og utviklingsvirksomhet i norsk industri 1993*, Rapporter 96/14, Statistisk sentralbyrå.

Gundersen, Frants (2002): *FoU og innovasjon i norske regioner*, Rapporter 2002/26, Statistisk sentralbyrå. URL: http://www.ssb.no/emner/10/03/rapp_200226/

Hagesæther, Nina og Li-Chun Zhang (2008): *Om utvalgsplan og estimering i FoU-statistikken*, Interne dokumenter 2008/2, Statistisk sentralbyrå.

Norges forskningsråd / Kaja Wendt (red.) (2007): *Det norske forsknings- og innovasjonssystemet - statistikk og indikatorer – «Indikatorrapporten»*, Norges forskningsråd.

Nærings- og handelsdepartementet (2009): *Et nyskapende og bærekraftig Norge*, St.meld. nr. 7 (2008-2009)

OECD, EUROSTAT (2005): *Oslo Manual – Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data, 3rd Edition*, OECD Publishing.

Organisation for Economic Co-operation and Development (2007): *OECD Economic Surveys: Norway*, Volume 2007/2 – January 2007.

Salte, Øyvind Vormeland (2007): *Innovasjon i norsk næringsliv*, Rapporter 2007/42, Statistisk sentralbyrå. URL: http://www.ssb.no/emner/10/03/rapp_200742/

Statistisk sentralbyrå (2004): *Forskning og utvikling i næringslivet 2001-2002*, Norges offisielle statistikk D301. URL: http://www.ssb.no/emner/10/03/nos_fou/nos_d301/

Statistisk sentralbyrå (2004): *Innovasjonsstatistikk for næringslivet 2001*, Norges offisielle statistikk D304. URL: http://www.ssb.no/emner/10/03/nos_innov/nos_d304/

Tabeller

Tabell A1a. Innovative foretak etter type og næring i 2006. Prosent av foretak i populasjonen

Næring (SN02)	Popula- sjon	Foretak med:					Markeds- innova sjon
		Produkt- eller prosess- innovasjon	Produkt- innova sjon	Produkt- innova sjon for markedet	Prosess- innova sjon	Organisa- sjons- innova- sjon	
	Antall	Prosent					
05 Fiskeoppdrett	182	38	20	10	33	35	16
11 Utvinning av olje og naturgass	123	31	24	20	19	40	16
10, 13-14 Bergverksdrift	160	17	10	3	12	31	22
15-16 Nærings- og nytelsesmiddelindustri	983	32	24	13	20	23	31
17 Prod. av tekstiler og utstyr	151	27	25	13	11	37	32
18 Prod. av klær. Beredning og farging	43	36	29	14	23	20	41
19 Prod. av reiseeffekter. Beredning av lær	9	56	56	33	22	33	44
20 Prod. av trelast og varer av tre	503	28	18	9	22	28	25
21 Prod. av papirmasse og papir	54	32	27	17	14	42	31
22 Forlagsvirksomhet og grafisk produksjon	754	19	10	5	14	19	35
24 Prod. av kjemikalier og kjemiske produkter	96	69	56	41	41	64	47
25 Prod. av gummi- og plastprodukter	162	39	30	15	29	41	26
26 Prod. av ikke-metallholdige mineralprod.	239	29	20	8	19	35	29
27 Prod. av metaller	82	47	25	15	42	46	21
28 Prod. av metallvarer	792	26	19	12	14	22	18
29 Prod. av maskiner og utstyr	562	40	34	19	19	35	29
30 Prod. av kontor- og datamaskiner	5	40	40	20	20	100	50
31 Prod. av andre elektriske maskiner og app.	175	47	39	30	27	40	35
32 Prod. av kommunikasjonsutstyr.	52	68	59	39	41	56	55
33 Prod. av medisinske instr. og måleutstyr	175	43	39	25	20	41	38
34 Prod. av motorkjøretøy, tilhengere og deler	82	39	38	22	18	50	28
35 Prod. av andre transportmidler	398	28	20	10	16	27	19
36 Annen industriprod. (inkl. møbelindustri)	333	33	28	12	19	31	36
37 Gjenvinning	58	26	22	16	26	31	28
10, 13-37 SUM INDUSTRI OG BERGVERK	5 869	31	24	13	19	30	29
40-41 Kraft- og vannforsyning	251	22	6	0	18	38	7
45 Bygge- og anleggsvirksomhet	6 122	6	4	2	5	17	9
51 Agentur og engroshandel	4 018	25	20	12	12	29	29
60 Land- og rørtransport	1 840	5	3	1	4	9	6
61 Sjøtransport	295	11	8	4	8	25	11
62 Lufttransport	26	15	8	0	12	42	19
63 Tjenester tilknyttet transport	648	14	6	3	10	34	19
64.2 Telekommunikasjon	145	48	42	22	24	48	44
65 Finansiell tjenesteyting	221	24	15	3	17	43	35
66 Forsikring og pensjonsfond	69	26	20	12	13	37	37
67 Hjelpevirksomhet og finansiell tjenesteyt.	237	26	18	8	17	48	25
72 Databehandlingsvirksomhet	1 001	56	51	33	32	53	48
73 Forskning og utviklingsarbeid	44	55	48	34	39	50	45
74 Teknisk testing og konsulentvirksomhet	1 187	29	24	15	17	39	25
51-74 SUM TJENESTEYTING	9 731	24	20	12	13	33	25
05-74 NÆRINGSLIVET TOTALT	22 278	21	16	9	13	29	21

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A1b. Innovative foretak etter type og sysselsettingsgruppe i 2006. Prosent av foretak i populasjonen

Næring (SN02)	Populasjon	Foretak med:					
		Produkt- eller prosess-innovasjon	Produkt-innovasjon	Produkt-innovasjon for markedet	Prosess-innovasjon	Organisasjons-innovasjon	Markeds-innovasjon
05-74	Antall			Prosent			
NÆRINGSLIVET TOTALT	22 278	21	16	9	13	29	21
05-09 sysselsatte	10 245	16	12	7	9	-	19
10-19 sysselsatte	6 253	20	16	10	12	-	23
20-49 sysselsatte	3 729	25	19	10	16	24	20
50-99 sysselsatte	1 093	37	28	17	23	34	28
100-199 sysselsatte	506	40	30	14	26	40	30
200-499 sysselsatte	286	52	40	21	35	43	35
Over 500 sysselsatte	166	61	49	30	47	57	42
<i>Herav:</i>							
10, 13-37	INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT	5 869	31	24	13	19	30
05-09 sysselsatte	2 173	24	17	10	14	-	28
10-19 sysselsatte	1 600	27	20	12	15	-	27
20-49 sysselsatte	1 243	34	26	12	22	23	24
50-99 sysselsatte	447	47	37	24	30	34	36
100-199 sysselsatte	221	53	43	20	33	44	40
200-499 sysselsatte	125	70	55	32	46	51	44
Over 500 sysselsatte	60	85	70	47	68	65	60
51-74	TJENESTEYTING	9 731	24	20	12	13	33
05-09 sysselsatte	4 850	20	16	9	11	-	22
10-19 sysselsatte	2 655	26	22	14	14	-	31
20-49 sysselsatte	1 438	28	22	14	15	29	23
50-99 sysselsatte	396	36	27	15	22	36	27
100-199 sysselsatte	198	35	27	13	23	40	30
200-499 sysselsatte	119	40	30	13	27	37	30
Over 500 sysselsatte	75	49	39	23	35	49	40
05, 11, 40-41, 45	ANDRE NÆRINGER	6 678	8	4	3	6	21
05-09 sysselsatte	3 222	6	3	2	4	-	9
10-19 sysselsatte	1 998	7	4	3	5	-	9
20-49 sysselsatte	1 048	12	7	3	10	17	9
50-99 sysselsatte	250	21	11	6	15	30	15
100-199 sysselsatte	88	18	6	2	14	29	6
200-499 sysselsatte	41	32	20	10	24	39	24
Over 500 sysselsatte	31	42	32	13	35	61	13

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A2a. Hvem utviklet produkt- og prosessinnovasjonene? Prosentvis fordeling etter næring i 2006

Næring (SN02)	Produkt-innova-tører	Innovasjonsutvikler			Prosess-innova-tører	Innovasjonsutvikler		
		Eget foretak	Samar-beid med andre	Andre		Eget foretak	Samar-beid med andre	Andre
	Antall	Prosent			Antall	Prosent		
05 Fiskeoppdrett	36	44	47	9	59	42	49	9
11 Utvinning av olje og naturgass	29	66	25	10	23	57	30	13
10, 13-14 Bergverksdrift	16	65	18	18	19	59	21	20
15-16 Nærings- og nytelsesmiddelindustri	236	74	25	2	200	51	37	9
17 Prod. av tekstiler og utstyr	38	87	13	-	17	82	12	6
18 Prod. av klær. Beredning og farging	13	76	24	-	10	39	31	31
19 Prod. av reiseeffekter. Beredning av lær	5	40	60	-	2	-	100	-
20 Prod. av trelast og varer av tre	92	51	44	5	112	43	43	13
21 Prod. av papirmasse og papir	14	91	9	-	7	32	41	27
22 Forlagsvirksomhet og grafisk produksjon	77	57	43	-	107	51	26	24
24 Prod. av kjemikalier og kjemiske produkter	54	84	14	2	40	77	20	3
25 Prod. av gummi- og plastprodukter	49	66	28	-	47	64	27	8
26 Prod. av ikke-metallholdige mineralprod.	48	49	31	20	45	57	31	12
27 Prod. av metaller	20	75	10	15	35	56	30	14
28 Prod. av metallvarer	149	65	26	9	113	59	30	11
29 Prod. av maskiner og utstyr	191	79	21	1	106	67	27	6
30 Prod. av kontor- og datamaskiner	2	100	-	-	1	100	-	-
31 Prod. av andre elektriske maskiner og app. ...	68	73	22	4	48	77	23	-
32 Prod. av kommunikasjonsutstyr.	31	84	16	-	21	66	34	-
33 Prod. av medisinske instr. og måleutstyr	68	68	16	14	35	49	26	25
34 Prod. av motorkjøretøy, tilhengere og deler ..	31	86	14	-	15	40	60	-
35 Prod. av andre transportmidler	80	69	26	5	62	60	23	17
36 Annen industriprod. (inkl. møbelindustri)	93	57	36	7	63	58	36	6
37 Gjenvinning	13	49	25	25	15	56	44	-
10, 13-37 SUM INDUSTRI OG BERGVERK	1 387	69	26	5	1 121	57	31	11
40-41 Kraft- og vannforsyning	16	56	19	25	46	13	30	57
45 Bygge- og anleggsvirksomhet	220	55	14	28	287	57	24	18
51 Agentur og engroshandel	804	53	19	28	482	52	27	20
60 Land- og rørtransport	62	68	11	20	69	79	3	18
61 Sjøtransport	23	32	59	9	24	53	38	8
62 Lufttransport	2	100	-	-	3	67	33	-
63 Tjenester tilknyttet transport	42	60	40	-	66	46	21	33
64.2 Telekommunikasjon	61	83	11	6	35	83	8	9
65 Finansiell tjenesteyting	33	56	22	22	38	31	23	46
66 Forsikring og pensjonsfond	14	70	30	-	9	66	-	34
67 Hjelpevirksomhet og finansiell tjenesteyt.	43	73	20	6	41	42	30	28
72 Databehandlingsvirksomhet	507	87	12	2	322	81	14	5
73 Forskning og utviklingsarbeid	21	67	33	-	17	71	29	-
74 Teknisk testing og konsulentvirksomhet	286	72	22	6	196	62	27	11
51-74 SUM TJENESTEYTING	1 899	67	18	15	1 302	62	22	16
05-74 NÆRINGSLIVET TOTALT	3 586	67	21	12	2 839	58	27	15

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A2b. Hvem utviklet produkt- og prosessinnovasjonene? Prosentvis fordeling etter sysselsettingsgruppe i 2006

Næring (SN02)	Sysselsettingsgruppe	Innovasjonsutvikler				Innovasjonsutvikler			
		Produkt- innova- tører	Eget foretak	Samar- beid med andre	Andre	Prosess- innova- tører	Eget foretak	Samar- beid med andre	Andre
		Antall	Prosent			Antall	Prosent		
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	3 586	67	21	12	2 839	58	27	15
	05-09 sysselsatte	1 242	66	21	13	943	62	23	15
	10-19 sysselsatte	982	62	21	18	729	61	21	17
	20-49 sysselsatte	712	69	21	9	602	52	29	18
	50-99 sysselsatte	302	72	25	3	256	56	35	9
	100-199 sysselsatte	154	77	20	2	131	53	35	12
	200-499 sysselsatte	113	74	20	5	99	52	39	6
	Over 500 sysselsatte	81	70	27	2	78	59	37	4
	<i>Herav:</i>								
10, 13-37	INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT	1 387	69	26	5	1 121	57	31	11
	05-09 sysselsatte	374	64	27	8	294	60	25	15
	10-19 sysselsatte	320	72	27	1	247	56	32	11
	20-49 sysselsatte	319	64	27	9	276	56	33	10
	50-99 sysselsatte	167	72	26	1	132	57	33	11
	100-199 sysselsatte	96	80	19	1	74	49	42	9
	200-499 sysselsatte	69	81	16	3	57	56	35	7
	Over 500 sysselsatte	42	81	17	2	41	61	34	5
51-74	TJENESTEYTING	1 899	67	18	15	1 302	62	22	16
	05-09 sysselsatte	765	69	19	13	517	65	22	13
	10-19 sysselsatte	589	58	17	25	376	63	17	20
	20-49 sysselsatte	321	76	15	9	219	55	21	24
	50-99 sysselsatte	107	72	21	7	87	58	35	7
	100-199 sysselsatte	53	73	21	4	45	67	22	11
	200-499 sysselsatte	36	69	22	8	32	56	34	6
	Over 500 sysselsatte	29	69	28	3	26	65	35	-
05, 11, 40-41, 45	ANDRE NÆRINGER	300	55	19	23	416	50	29	21
	05-09 sysselsatte	104	57	9	33	132	55	22	23
	10-19 sysselsatte	73	46	21	32	106	69	13	18
	20-49 sysselsatte	72	60	16	14	107	34	38	29
	50-99 sysselsatte	28	65	31	4	38	49	46	5
	100-199 sysselsatte	5	60	40	-	12	25	42	33
	200-499 sysselsatte	8	38	50	12	10	20	80	-
	Over 500 sysselsatte	10	30	70	-	11	36	55	9

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A3a. Omsetning av nye og endrede produkter i prosent av samlet omsetning, etter næring i 2006

	Populasjon	Alle foretak			Produktinnovative foretak			
		Omsetning	Nye eller vesentlig forbedrede produkter	Nye eller vesentlig forbedrede produkter for markedet	Foretak med innovasjon	Omsetning	Nye eller vesentlig forbedrede produkter	Nye eller vesentlig forbedrede produkter for markedet
Næring (SN02)	Antall	Tusen NOK	Prosent		Antall	Tusen NOK	Prosent	
05 Fiskeoppdrett	182	7 759	4,2	1,9	36	1 503	21,8	9,8
11 Utvinning av olje og naturgass	123	130 503	1,8	0,5	29	9 942	23,2	7,1
10, 13-14 Bergverksdrift	160	7 335	0,6	0,5	16	1 211	3,6	2,9
15-16 Nærings- og nytelsesmiddelindustri	983	122 961	8,5	3,4	236	75 047	13,9	5,6
17 Prod. av tekstiler og utstyr	151	3 538	10,0	2,1	38	1 538	23,0	4,9
18 Prod. av klær. Beredning og farging	43	814	15,5	5,0	13	419	30,0	9,7
19 Prod. av reiseeffekter. Beredning av lær	9	263	15,9	7,8	5	214	19,5	9,5
20 Prod. av trelast og varer av tre	503	19 366	3,5	2,0	92	6 390	10,5	6,0
21 Prod. av papirmasse og papir	54	17 573	2,6	0,9	14	4 387	10,5	3,4
22 Forlagsvirksomhet og grafisk produksjon	754	31 731	3,2	0,6	77	10 576	9,7	1,9
24 Prod. av kjemikalier og kjemiske produkter	96	40 285	9,7	3,2	54	34 224	11,4	3,8
25 Prod. av gummi- og plastprodukter	162	7 033	5,6	2,0	49	2 812	13,9	5,1
26 Prod. av ikke-metallholdige mineralprod.	239	16 567	10,0	3,6	48	9 348	17,8	6,3
27 Prod. av metaller	82	51 762	17,8	15,2	20	27 601	33,3	28,5
28 Prod. av metallvarer	792	18 487	4,4	1,7	149	5 238	15,5	6,0
29 Prod. av maskiner og utstyr	562	29 166	16,8	4,5	191	17 554	27,9	7,5
30 Prod. av kontor- og datamaskiner	5	96	14,9	2,0	2	39	37,2	4,9
31 Prod. av andre elektriske maskiner og app. ...	175	10 063	17,4	13,0	68	5 925	29,6	22,0
32 Prod. av kommunikasjonsutstyr.	52	9 125	50,9	21,9	31	7 066	65,8	28,3
33 Prod. av medisinske instr. og måleutstyr	175	12 026	25,2	4,0	68	8 537	35,5	5,7
34 Prod. av motorkjøretøy, tilhengere og deler ..	82	6 805	21,3	4,5	31	5 113	28,4	6,0
35 Prod. av andre elektriske maskiner og app. ...	398	45 052	11,4	4,0	80	18 179	28,2	10,0
36 Annen industriprod. (inkl. møbelindustri)	333	9 941	12,1	3,1	93	5 062	23,7	6,1
37 Gjenvinning	58	2 717	3,6	3,3	13	491	20,1	18,1
10, 13-37 SUM INDUSTRI OG BERGVERK	5 869	462 707	11,1	5,0	1 387	246 970	20,8	9,3
40-41 Kraft- og vannforsyning	251	57 451	0,7	0,0	16	8 022	5,2	0,1
45 Bygge- og anleggsvirksomhet	6 122	150 100	2,3	0,8	220	31 000	10,9	3,8
51 Agentur og engroshandel	4 018	383 841	2,9	1,4	804	77 661	14,5	6,7
60 Land- og rørtransport	1 840	32 700	0,6	0,1	62	3 065	6,5	0,6
61 Sjøtransport	295	37 215	0,9	0,7	23	2 738	12,2	9,1
62 Luftransport	26	19 474	0,3	-	2	1 215	5,2	-
63 Tjenester tilknyttet transport	648	55 857	6,3	1,5	42	10 183	34,3	8,3
64.2 Telekommunikasjon	145	55 715	7,7	2,3	61	35 352	12,1	3,7
65 Finansiell tjenesteyting	221	138 752	7,9	1,1	33	50 240	21,7	3,1
66 Forsikring og pensjonsfond	69	81 351	2,3	0,8	14	33 994	5,5	1,8
67 Hjelpevirksomhet og finansiell tjenesteyt.	237	31 840	3,2	0,3	43	9 691	10,5	1,1
72 Databehandlingsvirksomhet	1 001	37 492	18,9	15,0	507	16 506	43,0	34,0
73 Forskning og utviklingsarbeid	44	1 253	8,8	3,8	21	374	29,6	12,8
74 Teknisk testing og konsulentvirksomhet	1 187	32 239	11,1	4,6	286	15 624	23,0	9,5
51-74 SUM TJENESTEYTING	9 731	907 730	4,9	1,9	1 899	256 644	17,2	6,6
05-74 NÆRINGSLIVET TOTALT	22 278	1 716 250	5,9	2,5	3 586	554 081	18,4	7,6

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A3b. Omsetning av nye og endrede produkter i prosent av samlet omsetning, etter næring i 2006

Næring (SN02)	Sysselsettingsgruppe	Populasjon	Alle foretak				Produktinnovative foretak			
			Antall	Omsetning	Nye eller vesentlig forbedrede produkter	Nye eller vesentlig forbedrede produkter for markedet	Antall	Omsetning	Nye eller vesentlig forbedrede produkter	Nye eller vesentlig forbedrede produkter for markedet
			Tusen NOK	Prosent		Tusen NOK		Prosent		
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	22 278	1 716 250	5,9	2,5	3 586	554 081	18,4	7,6	
	05-09 sysselsatte	10 245	125 676	3,2	1,3	1 242	16 663	24,0	10,1	
	10-19 sysselsatte	6 253	162 410	3,8	1,8	982	25 978	23,5	11,2	
	20-49 sysselsatte	3 729	240 448	3,7	1,6	712	41 518	21,6	9,2	
	50-99 sysselsatte	1 093	181 388	6,3	2,2	302	49 503	23,2	8,2	
	100-199 sysselsatte	506	268 125	4,2	1,3	154	57 749	19,6	5,9	
	200-499 sysselsatte	286	251 400	6,4	2,3	113	99 146	16,2	5,9	
	Over 500 sysselsatte	166	486 802	9,0	4,2	81	263 523	16,7	7,7	
	<i>Herav:</i>									
10, 13-37	INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT	5 869	462 707	11,1	5,0	1 387	246 970	20,8	9,3	
	05-09 sysselsatte	2 173	17 603	4,6	2,6	374	3 732	21,5	12,1	
	10-19 sysselsatte	1 600	27 653	5,7	2,2	320	6 221	25,2	9,6	
	20-49 sysselsatte	1 243	54 201	5,0	1,7	319	13 576	19,9	7,0	
	50-99 sysselsatte	447	50 283	9,1	3,6	167	19 140	24,0	9,4	
	100-199 sysselsatte	221	54 994	10,1	4,1	96	30 041	18,5	7,6	
	200-499 sysselsatte	125	106 972	9,8	4,3	69	68 797	15,3	6,7	
	Over 500 sysselsatte	60	151 001	16,9	8,1	42	105 462	24,3	11,6	
51-74	TJENESTEYTING	9 731	907 730	4,9	1,9	1 899	256 644	17,2	6,6	
	05-09 sysselsatte	4 850	77 563	3,8	1,3	765	12 229	24,0	8,3	
	10-19 sysselsatte	2 655	99 758	4,0	1,9	589	18 486	21,3	10,2	
	20-49 sysselsatte	1 438	146 837	2,9	1,8	321	22 852	19,0	11,6	
	50-99 sysselsatte	396	98 465	6,5	2,1	107	27 070	23,8	7,6	
	100-199 sysselsatte	198	133 605	4,2	0,8	53	24 924	22,8	4,5	
	200-499 sysselsatte	119	125 604	3,8	0,9	36	26 035	18,5	4,1	
	Over 500 sysselsatte	75	225 899	7,1	3,2	29	125 049	12,9	5,8	
05, 11, 40-41, 45	ANDRE NÆRINGER	6 678	345 813	1,9	0,6	300	50 467	12,7	4,1	
	05-09 sysselsatte	3 222	30 510	0,9	0,7	104	702	37,9	30,8	
	10-19 sysselsatte	1 998	34 998	1,8	1,3	73	1 272	46,7	34,4	
	20-49 sysselsatte	1 048	39 411	4,9	0,5	72	5 091	38,1	4,2	
	50-99 sysselsatte	250	32 641	1,5	0,6	28	3 293	14,4	5,9	
	100-199 sysselsatte	88	79 527	0,1	0,0	5	2 784	3,5	1,0	
	200-499 sysselsatte	41	18 823	3,8	0,8	8	4 314	16,6	3,3	
	Over 500 sysselsatte	31	109 902	2,1	0,7	10	33 012	7,1	2,5	

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A4a. Samarbeidspartnere i innovasjonsvirksomhet, etter næring 2004-2006

Næring (SN02)	Antall	Prosent	Samarbeidspartner							
			Foretak med innovasjons-samarbeid	Foretak med innovasjons-samarbeid	Andre foretak i samme konsern	Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller data-program	Kunder	Konkurranser	Kon-sulentforetak	Kommer-sielle laboratorier, FoU-foretak
05 Fiskeoppdrett	55	67	44	65	60	38	28	55	47	51
11 Utvinning av olje og naturgass	30	71	58	68	50	10	35	42	42	34
10, 13-14 Bergverksdrift	15	35	44	93	50	14	58	30	44	37
15-16 Nærings- og nytelsesmiddelindustri	120	33	56	63	50	31	53	66	49	49
17 Prod. av tekstiler og utstyr	24	47	34	46	54	13	25	54	8	29
18 Prod. av klær. Beredning og farging	8	46	38	88	63	50	88	38	50	50
19 Prod. av reiseeffekter. Beredning av lær	2	40	50	-	50	-	100	100	100	100
20 Prod. av trelast og varer av tre	62	36	38	74	54	36	40	35	21	26
21 Prod. av papirmasse og papir	7	33	82	68	82	-	73	55	55	86
22 Forlagsvirksomhet og grafisk produksjon	44	25	34	80	39	32	49	25	25	32
24 Prod. av kjemikalier og kjemiske produkter	51	68	49	55	55	35	45	52	67	61
25 Prod. av gummi- og plastprodukter	30	44	26	50	80	16	36	20	37	40
26 Prod. av ikke-metallholdige mineralprod.	30	43	43	67	51	31	51	34	37	37
27 Prod. av metaller	28	61	44	40	40	18	36	40	47	64
28 Prod. av metallvarer	81	34	33	70	67	38	34	39	41	39
29 Prod. av maskiner og utstyr	116	46	28	65	53	23	42	28	38	34
30 Prod. av kontor- og datamaskiner	1	50	-	100	100	-	-	-	-	100
31 Prod. av andre elektriske maskiner og app.	48	49	30	67	69	13	54	44	33	36
32 Prod. av kommunikasjonsutstyr.	21	55	35	86	80	26	59	26	57	48
33 Prod. av medisinske instr. og måleutstyr	32	39	40	69	62	15	56	43	56	62
34 Prod. av motorkjøretøy, tilhengere og deler	16	47	12	75	69	31	69	56	50	44
35 Prod. av andre transportmidler	40	32	41	68	56	22	52	37	51	61
36 Annen industriprod. (inkl. møbelindustri)	42	33	24	74	43	14	40	21	31	26
37 Gjenvinning	14	53	61	54	31	31	84	54	31	31
10, 13-37 SUM INDUSTRI OG BERGVERK	831	39	38	66	56	26	47	41	41	42
40-41 Kraft- og vannforsyning	45	60	48	68	39	41	72	31	72	55
45 Bygge- og anleggsvirksomhet	161	35	46	78	52	40	63	27	27	22
51 Agentur og engroshandel	312	30	57	58	72	21	43	24	33	15
60 Land- og rørtransport	23	22	52	57	83	4	43	9	9	13
61 Sjøtransport	20	47	54	90	54	49	63	30	25	25
62 Luftransport	3	60	-	33	-	-	-	-	-	-
63 Tjenester tilknyttet transport	26	23	31	61	50	38	46	12	27	35
64.2 Telekommunikasjon	28	35	21	82	82	35	50	28	24	31
65 Finansiell tjenesteyting	31	54	33	48	39	22	44	15	28	22
66 Forsikring og pensjonsfond	3	15	100	100	100	100	100	-	-	-
67 Hjelpevirksomhet og finansiell tjenesteyt.	15	24	75	56	51	-	69	-	18	-
72 Databehandlingsvirksomhet	216	35	36	51	71	19	52	19	36	33
73 Forskning og utviklingsarbeid	25	76	40	48	68	24	28	56	68	64
74 Teknisk testing og konsulentvirksomhet	150	38	27	66	66	23	57	40	63	51
51-74 SUM TJENESTEYTING	853	33	43	59	68	22	49	25	38	29
05-74 NÆRINGSLEVET TOTALT	1 975	37	42	64	61	26	49	33	39	35

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A4b. Samarbeidspartnere i innovasjonsvirksomhet, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006

Næring (SN02)	Sysselsettingsgruppe	Antall	Prosent	Samarbeidspartner							
				Foretak med innovasjons-samarbeid	Foretak med innovasjons-samarbeid	Andre foretak i samme konsern	Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller data-program	Kunder	Konkurranser	Kon-sulent-foretak	Kommer-sielle labora-torier, FoU-foretak
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	1 975	37	42	64	61	26	49	33	39	35
	05-09 sysselsatte	565	32	43	67	68	30	55	31	35	29
	10-19 sysselsatte	510	35	39	63	60	23	45	29	35	27
	20-49 sysselsatte	396	35	34	59	61	23	45	30	40	38
	50-99 sysselsatte	214	46	39	63	48	24	49	38	37	40
	100-199 sysselsatte	123	50	52	62	57	31	50	40	52	52
	200-499 sysselsatte	94	59	54	63	53	21	46	43	48	47
	Over 500 sysselsatte	72	66	65	76	63	32	57	54	71	61
	<i>Herav:</i>										
	INDUSTRI OG										
10, 13-37	BERGVERKSDRIFT	831	39	38	66	56	26	47	41	41	42
	05-09 sysselsatte	157	27	33	68	55	29	51	27	30	30
	10-19 sysselsatte	179	37	29	68	59	27	49	44	37	41
	20-49 sysselsatte	201	37	30	60	52	24	41	38	37	41
	50-99 sysselsatte	118	49	36	66	51	18	47	42	34	37
	100-199 sysselsatte	81	59	58	68	62	37	48	48	59	59
	200-499 sysselsatte	61	66	59	61	54	18	41	44	54	54
	Over 500 sysselsatte	35	66	80	86	74	40	63	71	89	69
51-74	TJENESTEYTING	853	33	43	59	68	22	49	25	38	29
	05-09 sysselsatte	304	30	43	59	74	22	52	24	32	25
	10-19 sysselsatte	257	33	44	60	68	22	44	25	41	22
	20-49 sysselsatte	146	33	40	54	72	21	43	23	43	35
	50-99 sysselsatte	65	40	40	62	55	35	55	37	44	47
	100-199 sysselsatte	30	34	47	47	57	17	60	20	37	40
	200-499 sysselsatte	25	49	48	64	48	24	56	28	28	24
	Over 500 sysselsatte	26	65	54	65	50	12	50	27	42	46
05, 11, 40-41, 45	ANDRE NÆRINGER	291	44	47	73	52	37	55	35	39	34
	05-09 sysselsatte	105	56	59	87	68	56	68	57	51	41
	10-19 sysselsatte	75	37	42	63	31	22	36	7	12	13
	20-49 sysselsatte	50	33	37	70	71	27	66	21	47	37
	50-99 sysselsatte	31	50	48	55	19	23	48	26	32	37
	100-199 sysselsatte	12	63	25	58	25	25	42	33	42	33
	200-499 sysselsatte	8	53	37	75	62	37	50	75	62	62
	Over 500 sysselsatte	11	69	45	73	55	55	55	64	82	73

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A5a. Betydningen av innovasjonssamarbeidet, etter næring 2004-2006

Næring (SN02)	Antall	Samarbeidspartner							
		Foretak med innovasjons-samarbeid	Andre foretak i samme konsern	Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller data-program	Kunder	Konkurrenter	Kon-sulent-foretak	Kommer-sielle labora-torier, FoU-foretak	Uni-versitet eller høg-skole
Prosent av foretak som har oppgitt gjeldende partner til å være svært viktig eller nokså viktig									
05 Fiskeoppdrett	55	28	27	38	2	8	25	27	30
11 Utvinning av olje og naturgass	30	51	50	30	-	7	15	15	21
10, 13-14 Bergverksdrift	15	20	50	30	-	7	-	14	7
15-16 Nærings- og nytelsesmiddelindustri	120	44	42	48	5	19	24	21	23
17 Prod. av tekstiler og utstyr	24	4	29	37	-	13	17	-	-
18 Prod. av klær. Beredning og farging	8	63	38	50	-	-	13	13	13
19 Prod. av reiseeffekter. Beredning av lær	2	-	100	50	-	50	-	50	-
20 Prod. av trelast og varer av tre	62	26	54	30	3	12	10	13	15
21 Prod. av papirmasse og papir	7	82	59	68	-	14	14	27	73
22 Forlagsvirksomhet og grafisk produksjon	44	32	57	17	-	25	7	5	12
24 Prod. av kjemikalier og kjemiske produkter	51	46	28	38	5	20	22	41	35
25 Prod. av gummi- og plastprodukter	30	16	60	47	-	9	17	20	27
26 Prod. av ikke-metallholdige mineralprod.	30	37	36	31	-	24	10	20	23
27 Prod. av metaller	28	48	33	33	-	7	7	25	26
28 Prod. av metallvarer	81	9	43	50	4	10	15	20	15
29 Prod. av maskiner og utstyr	116	18	31	46	6	9	10	10	14
30 Prod. av kontor- og datamaskiner	1	-	-	100	-	-	-	-	100
31 Prod. av andre elektriske maskiner og app.	48	29	46	60	-	10	6	2	11
32 Prod. av kommunikasjonsutstyr	21	40	47	58	-	28	-	12	12
33 Prod. av medisinske instr. og måleutstyr	32	37	47	53	-	12	16	25	31
34 Prod. av motorkjøretøy, tilhengere og deler	16	19	44	56	6	6	12	6	12
35 Prod. av andre transportmidler	40	23	42	34	-	25	8	24	22
36 Annen industriprod. (inkl. møbelindustri)	42	24	49	50	9	21	2	9	14
37 Gjenvinning	14	69	-	31	-	47	23	-	23
10, 13-37 SUM INDUSTRI OG BERGVERK	831	29	42	43	3	16	13	16	19
40-41 Kraft- og vannforsyning	45	27	31	18	11	20	16	24	24
45 Bygge- og anleggsvirksomhet	161	27	60	34	19	28	2	1	3
51 Agentur og engroschandell	312	40	46	43	4	8	9	12	8
60 Land- og rørtransport	23	4	39	4	30	9	4	4	-
61 Sjøtransport	20	54	58	44	22	32	10	-	-
62 Lufttransport	3	33	33	-	-	-	-	-	-
63 Tjenester tilknyttet transport	26	50	30	43	-	30	-	8	8
64.2 Telekommunikasjon	28	14	85	71	4	20	-	17	17
65 Finansiell tjenesteyting	31	40	75	33	6	13	-	3	3
66 Forsikring og pensjonsfond	3	100	-	100	-	-	-	-	-
67 Hjelpevirksomhet og finansiell tjenesteyt.	15	38	39	31	-	44	-	18	-
72 Databehandlingsvirksomhet	216	29	20	62	4	13	3	8	12
73 Forskning og utviklingsarbeid	25	36	8	44	-	8	28	36	32
74 Teknisk testing og konsulentvirksomhet	150	24	33	59	4	12	12	17	22
51-74 SUM TJENESTEYTING	853	34	38	50	5	12	7	12	12
05-74 NÆRINGS-LIVET TOTALT	1 975	31	41	44	5	15	10	14	15

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A5b. Betydningen av innovasjonssamarbeidet, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006

Næring (SN02)	Sysselsettingsgruppe	Antall	Samarbeidspartner							
			Foretak med innovasjons-samarbeid	Andre foretak i samme konsern	Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller data-program	Kunder	Konkurrenter	Kon-sulent-foretak	Kommer-sielle laboratorier, FoU-foretak	Uni-versitet eller høg-skole
			Prosent av foretak som har oppgitt gjeldende partner til å være svært viktig eller nokså viktig							
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	1 975	30	38	42	5	14	10	13	15
	05-09 sysselsatte	565	29	29	46	4	17	8	10	13
	10-19 sysselsatte	510	21	46	40	6	12	10	14	11
	20-49 sysselsatte	396	28	38	38	4	13	6	12	13
	50-99 sysselsatte	214	31	43	37	4	18	14	11	20
	100-199 sysselsatte	123	41	35	45	4	10	13	20	24
	200-499 sysselsatte	94	48	39	43	3	12	13	19	20
	Over 500 sysselsatte	72	62	42	48	6	15	17	28	28
<i>Herav:</i>										
10, 13-37	INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT	831	28	40	40	3	15	12	16	18
	05-09 sysselsatte	157	28	28	37	2	27	10	8	16
	10-19 sysselsatte	179	15	50	38	5	18	10	16	16
	20-49 sysselsatte	201	22	35	37	4	9	9	17	16
	50-99 sysselsatte	118	28	44	41	1	12	17	10	15
	100-199 sysselsatte	81	40	37	46	1	7	15	20	28
	200-499 sysselsatte	61	54	44	46	2	10	13	21	26
	Over 500 sysselsatte	35	71	47	59	9	12	24	41	32
51-74	TJENESTEYTING	853	31	34	47	4	12	7	12	12
	05-09 sysselsatte	304	29	24	54	3	9	5	8	10
	10-19 sysselsatte	257	24	42	45	4	11	12	17	10
	20-49 sysselsatte	146	40	39	41	1	12	5	9	12
	50-99 sysselsatte	65	33	41	43	6	22	10	10	23
	100-199 sysselsatte	30	53	33	50	10	20	7	20	17
	200-499 sysselsatte	25	40	32	36	8	16	8	16	8
	Over 500 sysselsatte	26	50	35	27	-	19	4	8	12
05, 11, 40-41, 45	ANDRE NÆRINGER	291	29	45	32	12	21	9	10	13
	05-09 sysselsatte	105	33	45	39	10	26	15	15	15
	10-19 sysselsatte	75	23	50	27	15	1	1	3	6
	20-49 sysselsatte	50	18	46	31	15	37	-	-	-
	50-99 sysselsatte	31	41	44	13	9	34	9	13	30
	100-199 sysselsatte	12	17	25	25	8	-	17	25	8
	200-499 sysselsatte	8	25	25	37	-	12	25	12	12
	Over 500 sysselsatte	11	64	45	64	9	18	27	36	55

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A6a. Samarbeidspartnere i innovasjonsvirksomhet etter land og næring i 2004-2006

Næring (SN02)	Foretak med innovasjons-samarbeid	Samarbeidspartners lokalitet						
		Lokalt/ Regionalt	Norge ellers	Norden	EU/EFTA utenom Norden	USA	Andre	
	Antall	Prosent av foretak med innovasjonssamarbeid						
05	Fiskeoppdrett	55	94	73	13	17	9	6
11	Utvinning av olje og naturgass	30	78	63	-	37	24	-
10, 13-14	Bergverksdrift	15	70	37	7	30	-	30
15-16	Nærings- og nytelsesmiddelindustri	120	81	83	36	32	16	7
17	Prod. av tekstiler og utstyr	24	71	50	42	21	8	-
18	Prod. av klær. Beredning og farging	8	63	100	13	13	-	-
19	Prod. av reiseeffekter. Beredning av lær	2	50	50	-	-	-	-
20	Prod. av trelast og varer av tre	62	64	68	39	28	6	5
21	Prod. av papirmasse og papir	7	41	73	95	82	14	-
22	Forlagsvirksomhet og grafisk produksjon	44	93	29	20	6	-	7
24	Prod. av kjemikalier og kjemiske produkter ..	51	61	75	46	66	26	6
25	Prod. av gummi- og plastprodukter	30	63	70	23	43	7	-
26	Prod. av ikke-metallholdige mineralprod.	30	83	50	40	30	17	-
27	Prod. av metaller	28	67	55	36	33	22	-
28	Prod. av metallvarer	81	87	56	26	22	4	-
29	Prod. av maskiner og utstyr	116	68	57	24	27	11	2
30	Prod. av kontor- og datamaskiner	1	100	-	100	-	-	-
31	Prod. av andre elektriske maskiner og app. .	48	64	53	39	33	19	6
32	Prod. av kommunikasjonsutstyr.	21	59	76	66	87	61	-
33	Prod. av medisinske instr. og måleutstyr	32	78	66	34	50	28	9
34	Prod. av motorkjøretøy, tilhengere og deler .	16	57	50	31	37	-	13
35	Prod. av andre transportmidler	40	76	63	28	25	15	7
36	Annen industriprod. (inkl. møbelindustri)	42	97	48	31	19	7	15
37	Gjenvinning	14	54	77	31	23	-	-
10, 13-37	SUM INDUSTRI OG BERGVERK	831	74	62	33	32	13	5
40-41	Kraft- og vannforsyning	45	70	69	20	11	9	-
45	Bygge- og anleggsvirksomhet	161	98	56	14	14	-	-
51	Agentur og engroshandel	312	81	43	49	31	12	31
60	Land- og rørtransport	23	100	48	-	4	-	30
61	Sjøtransport	20	95	63	32	32	10	5
62	Lufttransport	3	33	-	-	-	-	-
63	Tjenester tilknyttet transport	26	54	39	27	15	-	23
64.2	Telekommunikasjon	28	65	61	66	56	49	17
65	Finansiell tjenesteyting	31	60	35	14	6	-	-
66	Forsikring og pensjonsfond	3	100	-	-	-	-	-
67	Hjelpevirksomhet og finansiell tjenesteyt.	15	93	62	31	7	-	-
72	Databehandlingsvirksomhet	216	73	65	29	27	15	12
73	Forskning og utviklingsarbeid	25	76	56	40	48	16	4
74	Teknisk testing og konsulentvirksomhet	150	84	64	26	42	20	14
51-74	SUM TJENESTEYTING	853	78	53	36	30	14	19
05-74	NÆRINGS-LIVET TOTALT	1 975	78	58	31	29	12	11

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A6b. Samarbeidspartnere i innovasjonsvirksomhet etter land og sysselsettingsgruppe i 2004-2006

Næring (SN02)	Sysselsettingsgruppe	Foretak med innovasjons-samarbeid	Samarbeidspartners lokalitet					Andre
			Lokalt/Regionalt	Norge ellers	Norden	EU/EFTA utenom Norden	USA	
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	1 975	78	58	31	29	12	11
	05-09 sysselsatte	565	88	64	32	28	11	17
	10-19 sysselsatte	510	79	53	29	24	12	15
	20-49 sysselsatte	396	78	50	23	26	10	8
	50-99 sysselsatte	214	65	59	35	31	12	1
	100-199 sysselsatte	123	66	67	41	42	15	1
	200-499 sysselsatte	94	68	66	43	37	17	-
	Over 500 sysselsatte	72	71	74	44	49	28	-
	<i>Herav:</i>							
10, 13-37	INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT	831	74	62	33	32	13	5
	05-09 sysselsatte	157	87	64	29	30	7	13
	10-19 sysselsatte	179	84	53	28	25	9	9
	20-49 sysselsatte	201	72	57	18	18	9	2
	50-99 sysselsatte	118	63	63	40	36	16	-
	100-199 sysselsatte	81	62	72	52	49	21	1
	200-499 sysselsatte	61	62	70	56	49	18	-
	Over 500 sysselsatte	35	63	83	63	77	46	-
51-74	TJENESTEYTING	853	78	53	36	30	14	19
	05-09 sysselsatte	304	87	54	40	34	15	24
	10-19 sysselsatte	257	72	55	35	26	16	24
	20-49 sysselsatte	146	79	41	34	34	13	18
	50-99 sysselsatte	65	60	61	39	27	8	3
	100-199 sysselsatte	30	83	57	27	33	7	-
	200-499 sysselsatte	25	72	56	24	20	20	-
	Over 500 sysselsatte	26	81	62	27	27	12	-
05, 11, 40-41, 45	ANDRE NÆRINGER	291	91	62	13	16	6	1
	05-09 sysselsatte	105	94	90	16	6	6	3
	10-19 sysselsatte	75	92	41	14	19	5	-
	20-49 sysselsatte	50	100	43	12	33	6	-
	50-99 sysselsatte	31	82	40	6	24	6	-
	100-199 sysselsatte	12	50	67	8	17	-	-
	200-499 sysselsatte	8	100	63	-	-	-	-
	Over 500 sysselsatte	11	73	73	27	9	9	-

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A7a. Avbrutt eller ikke fullført innovasjonsaktivitet, etter næring 2004-2006

Næring (SN02)	Foretak med produkt- eller prosess-innovasjon	Herav foretak med:				Herav foretak med:			
		Pågående innovasjonsaktivitet	Innovasjonsaktivitet avbrutt i planleggingsfasen	Innovasjon avbrutt etter prosjektstart	Foretak uten produkt- eller prosess-innovasjon	Pågående innovasjonsaktivitet	Innovasjonsaktivitet avbrutt i planleggingsfasen	Innovasjon avbrutt etter prosjektstart	
	Antall	Prosent		Antall	Prosent		Antall	Prosent	
05	Fiskeoppdrett	69	79	9	12	113	8	0	3
11	Utvinning av olje og naturgass	38	65	3	3	85	5	0	0
10, 13-14	Bergverksdrift	28	58	0	16	132	10	0	0
15-16	Nærings- og nytelsesmiddelindustri	312	52	14	10	671	7	1	0
17	Prod. av tekstiler og utstyr	41	71	17	5	110	9	0	0
18	Prod. av klær. Beredning og farging	16	44	18	13	28	7	0	7
19	Prod. av reiseeffekter. Beredning av lær	5	60	0	40	4	0	0	0
20	Prod. av trelast og varer av tre	143	45	13	7	360	7	1	2
21	Prod. av papirmasse og papir	17	64	0	23	37	13	5	8
22	Forlagsvirksomhet og grafisk produksjon	141	60	13	3	613	5	0	1
24	Prod. av kjemikalier og kjemiske produkter	67	71	22	27	29	29	0	0
25	Prod. av gummi- og plastprodukter	63	72	3	12	99	1	0	3
26	Prod. av ikke-metallholdige mineralprod.	68	56	6	6	171	1	0	0
27	Prod. av metaller	39	60	8	21	44	14	2	0
28	Prod. av metallvarer	204	60	8	5	588	4	2	1
29	Prod. av maskiner og utstyr	225	70	13	12	337	7	0	1
30	Prod. av kontor- og datamaskiner	2	100	0	0	3	0	0	0
31	Prod. av andre elektriske maskiner og app.	83	81	2	13	92	14	7	3
32	Prod. av kommunikasjonsutstyr.	35	94	6	36	17	18	0	6
33	Prod. av medisinske instr. og måleutstyr	74	85	18	20	101	1	3	5
34	Prod. av motorkjøretøy, tilhengere og deler	32	50	6	3	50	5	0	0
35	Prod. av andre transportmidler	110	53	1	0	288	5	0	1
36	Annen industriprod. (inkl. møbelindustri)	109	55	2	17	224	8	1	0
37	Gjenvinning	15	100	0	7	43	18	8	0
10, 13-37	SUM INDUSTRI OG BERGVERK	1 829	62	10	11	4 039	6	1	1
40-41	Kraft- og vannforsyning	55	70	4	2	196	9	3	0
45	Bygge- og anleggsvirksomhet	371	30	0	1	5 751	1	0	0
51	Agentur og engroshandel	989	43	11	2	3 028	2	0	0
60	Land- og rørtransport	97	33	11	17	1 743	0	0	0
61	Sjøtransport	33	65	26	10	262	3	0	0
62	Lufttransport	4	25	0	0	22	5	0	0
63	Tjenester tilknyttet transport	89	35	11	2	559	4	1	0
64.2	Telekommunikasjon	70	79	17	9	75	4	4	5
65	Finansiell tjenesteyting	54	46	7	6	167	3	1	0
66	Forsikring og pensjonsfond	18	57	0	0	51	6	0	0
67	Hjelpevirksomhet og finansiell tjenesteyt.	61	45	11	3	176	3	0	1
72	Databehandlingsvirksomhet	563	76	11	12	438	10	0	3
73	Forskning og utviklingsarbeid	24	96	17	17	20	45	5	10
74	Teknisk testing og konsulentvirksomhet	339	66	11	7	848	5	0	2
51-74	SUM TJENESTEYTING	2 342	56	11	6	7 390	3	0	1
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	4 704	57	10	8	17 573	3	0	1

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A7b. Avbrutt eller ikke fullført innovasjonsaktivitet, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006

Næring (SN02)	Sysselsettingsgruppe	Foretak med produkt- eller prosess-innovasjon	Herav foretak med:			Herav foretak med:			
			Pågående innovasjonsaktivitet	Innovasjonsaktivitet avbrutt i planleggingsfasen	Innovasjon avbrutt etter prosjektstart	Foretak uten produkt- eller prosess-innovasjon	Pågående innovasjonsaktivitet	Innovasjonsaktivitet avbrutt i planleggingsfasen	Innovasjon avbrutt etter prosjektstart
		Antall	Prosent			Antall	Prosent		
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	4 704	57	10	8	17 573	3	0	1
	05-09 sysselsatte	1 638	55	10	6	8 607	1	0	0
	10-19 sysselsatte	1 260	51	10	6	4 993	4	0	1
	20-49 sysselsatte	946	56	6	8	2 783	6	1	1
	50-99 sysselsatte	408	62	9	9	685	7	1	1
	100-199 sysselsatte	203	67	12	14	304	14	1	1
	200-499 sysselsatte	148	80	13	16	137	7	0	1
	Over 500 sysselsatte	101	81	24	23	65	12	2	0
	<i>Herav:</i>								
10, 13-37	INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT	1 829	62	10	11	4 039	6	1	1
	05-09 sysselsatte	513	57	9	6	1 660	3	1	1
	10-19 sysselsatte	432	59	10	10	1 167	4	1	0
	20-49 sysselsatte	418	56	6	10	825	13	2	3
	50-99 sysselsatte	210	68	11	10	237	11	3	1
	100-199 sysselsatte	118	75	9	19	103	18	3	1
	200-499 sysselsatte	87	86	14	18	38	13	0	3
	Over 500 sysselsatte	51	76	33	29	9	22	11	0
51-74	TJENESTEYTING	2 342	56	11	6	7 390	3	0	1
	05-09 sysselsatte	949	59	12	6	3 901	1	0	0
	10-19 sysselsatte	691	48	11	4	1 964	4	0	1
	20-49 sysselsatte	404	57	8	9	1 034	3	0	1
	50-99 sysselsatte	145	59	8	7	251	7	0	1
	100-199 sysselsatte	69	57	19	7	129	15	1	2
	200-499 sysselsatte	48	67	13	15	71	4	0	0
	Over 500 sysselsatte	37	86	16	22	38	8	0	0
05, 11, 40-41, 45	ANDRE NÆRINGER	533	43	2	3	6 145	2	0	0
	05-09 sysselsatte	177	28	2	2	3 045	0	0	0
	10-19 sysselsatte	137	43	2	2	1 861	3	0	0
	20-49 sysselsatte	124	54	0	0	924	2	1	0
	50-99 sysselsatte	53	46	4	10	197	4	0	0
	100-199 sysselsatte	16	50	0	6	72	4	0	0
	200-499 sysselsatte	13	92	8	8	28	7	0	0
	Over 500 sysselsatte	13	85	8	0	18	17	0	0

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A8a. Faktorer som begrenser innovasjonsvirksomheten, etter næring 2004-2006. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon

		Begrensende faktorer												
		Foretak med produkt- eller prosess-innovasjon	For høye innovasjonskostnader	Mangel på finansiering innen foretaket eller konsernet	Mangel på finansiering fra kilder utenfor foretaket	Problemer med å holde på eller rekruttere kvalifisert personell	Mangel på teknologisk informasjon	Mangel på markedsinformasjon	Vanskelig å finne samarbeidspartnere innen innovasjon	Markedet dominert av etablerte foretak	Usikker etter spørsmål etter nye varer og tjenester	Ikke behov på grunn av tidligere innovasjon	Ikke behov på grunn av manglende etter-spørsmål i markedet	Alle faktorer ikke relevante
Næring (SN02)	Antall	Prosent av foretakene som har oppgitt gjeldende faktor til å være svært viktig eller nokså viktig												
05	Fiskeoppdrett	69	65	50	61	26	26	20	24	20	17	11	5	6
11	Utvinning av olje og naturgass	38	44	25	10	62	19	27	29	32	21	16	8	27
10, 13-14	Bergverksdrift	28	48	27	-	40	11	-	12	26	46	15	14	-
15-16	Nærings- og nytelsesmiddelindustri	312	61	47	42	44	34	32	33	39	39	17	22	11
17	Prod. av tekstiler og utstyr	41	68	27	24	37	10	20	15	27	59	32	39	7
18	Prod. av klær. Beredning og farging	16	56	38	31	38	13	6	37	35	55	-	18	19
19	Prod. av reiseeffekter. Beredning av lær	5	80	100	60	20	20	20	40	40	60	20	20	-
20	Prod. av trelast og varer av tre	143	53	41	29	47	20	28	20	33	43	18	19	17
21	Prod. av papirmasse og papir	17	48	52	19	36	19	17	29	29	44	11	29	17
22	Forlagsvirksomhet og grafisk produksjon	141	58	46	21	30	20	34	37	34	42	16	33	10
24	Prod. av kjemikalier og kjemiske produkter	67	57	47	33	40	29	27	24	30	37	8	20	13
25	Prod. av gummi- og plastprodukter	63	55	48	38	47	32	19	30	34	27	23	25	16
26	Prod. av ikke-metallholdige mineralprod.	68	59	38	34	52	34	29	38	33	44	18	20	10
27	Prod. av metaller	39	56	45	37	58	21	42	8	23	39	16	26	5
28	Prod. av metallvarer	204	56	40	36	45	26	23	24	20	40	16	14	18
29	Prod. av maskiner og utstyr ...	225	62	47	39	53	18	22	21	20	36	15	16	9
30	Prod. av kontor- og datamaskiner	2	50	50	-	-	50	-	-	-	-	50	-	-
31	Prod. av andre elektriske maskiner og app.	83	51	45	40	45	21	34	30	18	37	11	13	12
32	Prod. av kommunikasjonsutstyr.	35	74	61	32	72	25	39	28	26	54	9	20	-
33	Prod. av medisinske instr. og måleutstyr	74	66	57	47	66	19	24	20	42	43	9	16	4
34	Prod. av motorkjøretøy, tilhengere og deler	32	50	47	31	45	25	30	16	46	46	25	40	7
35	Prod. av andre transportmidler	110	59	52	37	67	29	22	27	34	44	9	22	10
36	Annen industriprod. (inkl. møbelindustri)	109	68	40	29	34	25	22	22	17	45	9	6	10
37	Gjenvinning	15	35	43	36	28	28	28	7	-	35	-	-	28
10, 13-37	SUM INDUSTRI OG BERGVERK	1 829	59	45	35	47	25	27	26	29	41	15	20	11
40-41	Kraft- og vannforsyning	55	40	33	46	31	11	15	9	15	32	18	9	19
45	Bygge- og annleggsvirksomhet	371	44	37	25	42	26	23	28	30	39	18	25	11
51	Agentur og engroshandel	989	44	35	24	36	17	13	22	25	22	13	15	28
60	Land- og rørtransport	97	52	31	31	35	21	48	23	33	58	11	23	27
61	Sjøtransport	33	32	13	16	13	19	25	6	6	32	3	12	24
62	Lufftransport	4	50	75	50	100	-	-	25	25	25	25	-	-
63	Tjenester tilknyttet transport ..	89	50	39	27	30	31	33	26	26	39	32	22	21
64.2	Telekommunikasjon	70	61	48	33	49	24	16	31	42	38	9	25	4
65	Finansiell tjenesteyting	54	37	21	4	22	2	10	2	31	30	16	11	32
66	Forsikring og pensjonsfond ...	18	46	40	35	35	35	35	17	23	28	6	23	28
67	Hjelpevirksomhet og finansiell tjenesteyt.	61	39	41	25	31	17	22	20	38	32	24	29	14
72	Databehandlingsvirksomhet ...	563	66	59	46	49	16	27	24	28	39	9	14	6
73	Forskning og utviklingsarbeid ..	24	67	71	58	42	17	17	21	42	50	17	21	-
74	Teknisk testing og konsulentvirksomhet	339	59	51	51	49	17	23	31	24	32	11	18	12
51-74	SUM TJENESTEYTING	2 342	52	44	34	40	17	21	23	27	31	13	17	19
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT ...	4 704	54	43	34	43	21	23	25	28	35	14	18	15

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A8b. Faktorer som begrenser innovasjonsvirksomheten, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon

Næring (SN02)	Sysselsettingsgruppe NÆRINGS-LIVET	Antall	Begrensende faktorer											
			Foretak med produkt- eller prosess-innovasjon	For høye innovasjonskostnader	Mangel på finansiering innen foretaket eller konsernet	Mangel på finansiering fra kilder utenfor foretaket	Problemer med å holde på eller rekruttere kvalifisert personell	Mangel på teknologisk informasjon	Mangel på informasjon	Mangel på samarbeidspartnere innen innovasjon	Vanskeligheter å etablerte foretak	Markedet dominert av nye varer og tjenester	Usikker etter spørsel etter nye varer og tjenester	Ikke behov på grunn av tidligere innovasjon
05-74	TOTALT	4 704	54	43	34	43	21	23	25	28	35	14	18	15
	05-09 sysselsatte	1 638	57	49	40	43	22	25	28	32	38	13	19	13
	10-19 sysselsatte	1 260	54	44	31	41	23	22	24	27	34	16	18	19
	20-49 sysselsatte	946	56	40	34	43	19	22	24	24	32	11	14	16
	50-99 sysselsatte	408	46	34	28	43	18	24	23	25	35	15	19	11
	100-199 sysselsatte	203	50	33	20	40	19	21	20	23	32	19	20	16
	200-499 sysselsatte	148	45	37	27	49	17	22	16	22	34	16	23	14
	Over 500 sysselsatte	101	55	41	30	51	19	25	21	25	38	19	24	8
	<i>Herav:</i>													
10, 13-37	INDUSTRI OG BERGVERKS-DRIFT	1 829	59	45	35	47	25	27	26	29	41	15	20	11
	05-09 sysselsatte	513	58	47	40	46	33	31	30	34	48	16	20	11
	10-19 sysselsatte	432	63	51	35	42	25	26	30	33	44	14	19	16
	20-49 sysselsatte	418	60	40	33	51	19	22	21	25	32	12	18	10
	50-99 sysselsatte	210	55	40	29	46	21	27	22	24	37	17	21	9
	100-199 sysselsatte	118	57	41	28	46	20	21	25	22	37	19	22	13
	200-499 sysselsatte	87	51	47	33	52	22	30	18	23	39	16	23	8
	Over 500 sysselsatte	51	49	43	33	55	25	37	20	31	45	20	24	8
51-74	TJENESTEYTING	2 342	52	44	34	40	17	21	23	27	31	13	17	19
	05-09 sysselsatte	949	58	52	41	42	15	23	27	32	34	10	18	16
	10-19 sysselsatte	691	51	42	30	42	23	20	23	23	27	15	16	20
	20-49 sysselsatte	404	49	37	31	35	17	19	21	20	30	11	12	23
	50-99 sysselsatte	145	35	29	27	39	11	18	20	31	35	14	18	17
	100-199 sysselsatte	69	44	23	7	35	15	19	13	23	29	15	21	21
	200-499 sysselsatte	48	42	23	12	46	8	10	8	19	29	15	23	19
	Over 500 sysselsatte	37	62	35	24	41	5	11	16	16	30	22	22	11
05, 11, 40-41, 45	ANDRE NÆRINGER	533	47	38	31	40	24	22	25	27	34	17	19	12
	05-09 sysselsatte	177	43	40	34	44	25	15	21	29	33	23	25	1
	10-19 sysselsatte	137	40	33	17	34	18	20	13	26	36	23	23	26
	20-49 sysselsatte	124	64	51	45	38	28	33	42	33	41	5	8	14
	50-99 sysselsatte	53	42	21	22	45	24	27	32	14	31	8	16	6
	100-199 sysselsatte	16	31	19	19	25	25	25	19	25	6	31	6	19
	200-499 sysselsatte	13	23	23	38	46	16	8	23	23	23	23	23	39
	Over 500 sysselsatte	13	62	46	31	69	31	15	38	23	31	8	31	-

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A9a. Faktorer som begrenser innovasjonsvirksomheten etter næring 2004-2006. Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon

Næring (SN02)	Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon	Begrensende faktorer											Alle faktorer ikke relevante
		For høye innovasjonskostnader	Mangel på finansiering innen foretaket eller konsernet	Mangel på finansiering fra kilder utenfor foretaket	Problemer med å holde på eller rekruttere kvalifisert personell	Mangel på teknologisk innføring	Mangel på markedsføring	Vanskeligheter å finne samarbeidspartnere innen innovasjon	Markedet dominert av etablerte foretak	Usikker etter spørsmål etter nye varer og tjenester	Ikke behov på grunn av tidligere innovasjon	Ikke behov på grunn av manglende etter spørsmål i markedet	
Næring (SN02)	Antall	Prosent av foretakene som har oppgitt gjeldende faktor til å være svært viktig eller nokså viktig											
05 Fiskeoppdrett	113	35	22	27	23	22	22	24	20	20	11	11	44
11 Utvinning av olje og naturgass	85	17	10	7	15	7	4	11	12	11	8	12	49
10, 13-14 Bergverksdrift	132	19	19	11	18	15	11	12	19	16	10	14	48
15-16 Nærings- og nytelsesmiddelindustri	671	30	28	22	26	16	17	19	30	32	13	15	45
17 Prod. av tekstiler og utstyr	110	32	37	30	16	22	24	18	13	25	19	31	38
18 Prod. av klær. Beredning og farging	28	32	14	7	14	7	14	18	7	28	21	13	41
19 Prod. av reiseeffekter. Beredning av lær	4	25	25	25	25	25	25	25	25	25	-	-	25
20 Prod. av trelast og varer av tre	360	21	17	15	16	8	10	12	16	15	11	12	50
21 Prod. av papirmasse og papir	37	18	16	16	8	3	3	-	14	15	19	17	51
22 Forlagsvirksomhet og grafisk produksjon	613	24	20	17	13	8	13	13	17	22	12	16	45
24 Prod. av kjemikalier og kjemiske produkter	29	55	21	21	27	29	29	29	37	33	23	25	42
25 Prod. av gummi- og plastprodukter	99	28	23	17	16	5	5	7	24	25	15	7	59
26 Prod. av ikke-metallholdige mineralprod.	171	22	11	11	16	10	7	10	22	20	12	13	48
27 Prod. av metaller	44	21	18	11	21	18	11	17	2	7	11	14	43
28 Prod. av metallvarer	588	21	19	14	20	12	12	15	14	17	8	10	58
29 Prod. av maskiner og utstyr	337	25	21	16	28	13	12	14	13	18	12	13	45
30 Prod. av kontor- og datamaskiner	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	50
31 Prod. av andre elektriske maskiner og app.	92	31	32	27	34	14	23	21	37	31	10	18	54
32 Prod. av kommunikasjonsutstyr	17	22	22	16	34	-	-	9	7	16	-	9	57
33 Prod. av medisinske instr. og måleutstyr	101	26	20	16	27	14	10	21	17	24	10	16	41
34 Prod. av motorkjøretøy, tilhengere og deler	50	21	14	14	11	5	5	9	15	13	13	9	50
35 Prod. av andre transportmidler	288	24	18	17	26	15	16	15	11	16	12	8	59
36 Annen industriprod. (inkl. møbelindustri)	224	25	22	15	19	13	15	14	21	21	9	16	45
37 Gjenvinning	43	15	26	26	-	26	26	33	-	15	18	23	51
10, 13-37 SUM INDUSTRI OG BERGVERK	4 039	25	21	17	20	12	13	15	18	21	11	14	49
40-41 Kraft- og vannforsyning	196	15	8	10	15	6	9	12	19	17	17	22	44
45 Bygge- og anleggsvirksomhet	5 751	13	12	12	15	9	9	9	13	13	8	10	65
51 Agentur og engroshandel	3 028	10	7	7	10	5	5	7	14	12	11	10	64
60 Land- og rørtransport	1 743	11	10	8	12	7	7	7	9	11	6	8	67
61 Sjøtransport	262	8	6	4	5	3	2	5	4	8	4	7	70
62 Lufttransport	22	23	14	9	9	5	5	9	9	14	14	14	50
63 Tjenester tilknyttet transport	559	16	13	9	15	9	7	12	13	14	7	8	62
64.2 Telekommunikasjon	75	33	28	30	30	11	14	25	21	19	19	11	50
65 Finansiell tjenesteyting	167	9	6	5	6	5	8	4	16	8	15	12	60
66 Forsikring og pensjonsfond	51	-	-	-	-	-	-	-	4	12	4	12	72
67 Hjelpevirksomhet og finansiell tjenesteyt.	176	7	3	3	12	5	5	6	5	5	12	9	62
72 Databehandlingsvirksomhet	438	31	29	23	26	9	18	23	21	23	15	13	51
73 Forskning og utviklingsarbeid	20	35	25	30	35	5	10	5	10	10	5	5	35
74 Teknisk testing og konsulentvirksomhet	848	22	18	17	16	7	7	13	16	20	11	16	57
51-74 SUM TJENESTEYTING	7 390	13	11	10	12	6	7	9	13	13	10	10	63
05-74 NÆRINGSILIVET TOTALT	17 573	16	14	12	15	9	9	10	14	15	10	11	60

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A9b. Faktorer som begrenser innovasjonsvirksomheten etter, sysselsettingsgruppe 2004-2006. Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon

Næring (SN02)	Sysselsettingsgruppe NÆRINGSLIVET	Antall	Begrensende faktorer											
			Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon	For høye innovasjonskostnader	Mangel på finansiering innen foretaket eller konsernet	Mangel på finansiering fra kilder utenfor foretaket	Problemer med å holde på eller rekruttere kvalifisert personell	Mangel på teknologisk informasjon	Mangel på informasjon	Vanskeligheter å finne samarbeidspartnere innen innovasjon	Markedet dominert av etablerte foretak	Usikker etter spørsmål nye varer og tjenester	Ikke behov på grunn av tidligere innovasjon	Ikke behov på grunn av manglende etter-spørsel i markedet
05-74	TOTALT	17 573	16	14	12	15	9	9	10	14	15	10	11	60
	05-09 sysselsatte	8 607	15	12	11	13	8	8	9	13	14	8	9	63
	10-19 sysselsatte	4 993	18	16	14	19	10	11	13	17	18	11	12	56
	20-49 sysselsatte	2 783	18	14	12	14	8	9	10	13	15	13	13	59
	50-99 sysselsatte	685	17	13	12	17	8	8	9	13	16	13	14	57
	100-199 sysselsatte ...	304	19	12	10	17	8	4	8	12	13	12	13	50
	200-499 sysselsatte ...	137	11	6	6	16	7	6	11	9	13	14	16	59
	Over 500 sysselsatte ..	65	23	18	18	20	12	12	14	17	15	9	17	52
	<i>Herav:</i>													
	INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT ..	4 039	25	21	17	20	12	13	15	18	21	11	14	49
10, 13-37	05-09 sysselsatte	1 660	23	22	16	17	13	12	14	18	21	9	12	52
	10-19 sysselsatte	1 167	22	19	17	22	12	14	17	20	22	11	15	49
	20-49 sysselsatte	825	28	24	20	22	11	16	15	18	21	16	15	44
	50-99 sysselsatte	237	28	22	20	25	16	16	12	18	25	16	17	45
	100-199 sysselsatte ...	103	32	21	18	28	17	9	14	16	17	13	9	36
	200-499 sysselsatte ...	38	18	11	11	24	8	11	11	5	13	16	18	47
	Over 500 sysselsatte ..	9	22	22	33	33	22	22	22	22	22	22	22	44
51-74	TJENESTEYTING	7 390	13	11	10	12	6	7	9	13	13	10	10	63
	05-09 sysselsatte	3 901	13	10	9	10	6	7	9	12	13	8	8	65
	10-19 sysselsatte	1 964	15	14	12	19	7	8	10	15	17	12	12	56
	20-49 sysselsatte	1 034	12	9	7	10	5	6	7	12	10	11	11	68
	50-99 sysselsatte	251	9	7	5	8	3	2	7	8	11	14	11	69
	100-199 sysselsatte ...	129	10	5	4	10	2	1	4	8	11	12	16	59
	200-499 sysselsatte ...	71	8	4	6	11	3	3	7	13	13	11	14	68
	Over 500 sysselsatte ..	38	18	18	13	18	8	5	13	18	16	8	13	53
05, 11, 40-41, 45	ANDRE NÆRINGER ..	6 145	14	12	12	15	9	9	9	13	13	9	10	64
	05-09 sysselsatte	3 045	11	10	10	14	8	8	7	12	11	7	9	68
	10-19 sysselsatte	1 861	18	15	15	18	11	12	13	17	17	9	10	59
	20-49 sysselsatte	924	14	11	11	11	7	7	9	11	14	13	13	63
	50-99 sysselsatte	197	13	10	10	17	3	5	8	15	13	10	14	56
	100-199 sysselsatte ...	72	16	9	9	11	6	3	9	13	10	11	14	53
	200-499 sysselsatte ...	28	7	4	-	18	14	7	21	4	14	18	18	54
	Over 500 sysselsatte ..	18	33	17	22	17	17	22	11	11	11	6	22	56

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A10a Bruk av patenter og andre beskyttelsesmetoder etter næring 2004-2006. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon

	Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon	Beskyttelsesmetode							
		Søknad om patent	Mønsterbeskyttelse	Varemerke	Opphavsrett	Hemmelighetsholdelse	Kompleks utforming/design	Tidsfor-sprang på konkur-rentene	Ingen form for beskyttelse
Næring (SN02)	Antall	Prosent av foretak med produkt- eller prosessinnovasjon							
05 Fiskeoppdrett	69	3	-	10	1	47	13	64	32
11 Utvinning av olje og naturgass	38	49	3	16	21	31	16	36	37
10, 13-14 Bergverksdrift	28	4	4	14	-	19	-	19	71
15-16 Nærings- og nytelsesmiddelindustri	312	11	5	28	5	28	15	30	44
17 Prod. av tekstiler og utstyr	41	19	5	10	2	37	32	68	20
18 Prod. av klær. Beredning og farging	16	6	38	51	32	31	13	31	24
19 Prod. av reiseeffekter. Beredning av lær ..	5	-	-	20	-	60	40	40	40
20 Prod. av trelast og varer av tre	143	8	3	10	3	22	25	47	41
21 Prod. av papirmasse og papir	17	41	19	35	6	41	27	43	34
22 Forlagsvirksomhet og grafisk produksjon ..	141	8	5	18	17	20	15	39	42
24 Prod. av kjemikalier og kjemiske produkter	67	52	9	47	12	68	36	60	13
25 Prod. av gummi- og plastprodukter	63	20	6	14	6	36	48	42	38
26 Prod. av ikke-metallholdige mineralprod. .	68	16	14	21	4	29	32	40	31
27 Prod. av metaller	39	16	5	8	3	37	21	45	47
28 Prod. av metallvarer	204	19	13	13	8	25	17	32	41
29 Prod. av maskiner og utstyr	225	29	8	17	9	37	31	51	24
30 Prod. av kontor- og datamaskiner	2	-	-	100	50	50	50	50	-
31 Prod. av andre elektriske maskiner og app.	83	18	8	22	7	44	41	48	33
32 Prod. av kommunikasjonsutstyr.	35	39	6	25	16	58	48	65	18
33 Prod. av medisinske instr. og måleutstyr ..	74	39	20	41	19	46	37	73	12
34 Prod. av motorkjøretøy, tilhengere og deler	32	19	9	12	3	25	40	59	41
35 Prod. av andre transportmidler	110	18	8	13	7	20	25	34	44
36 Annen industriprod. (inkl. møbelindustri) ..	109	21	15	22	7	25	19	31	50
37 Gjenvinning	15	44	-	22	15	43	15	72	7
10, 13-37 SUM INDUSTRI OG BERGVERK	1 829	19	8	20	8	31	25	43	36
40-41 Kraft- og vannforsyning	55	-	-	5	2	20	2	27	66
45 Bygge- og anleggsvirksomhet	371	7	0	8	2	16	17	25	58
51 Agentur og engroshandel	989	19	9	35	17	23	21	36	36
60 Land- og rørtransport	97	21	-	24	13	10	2	14	52
61 Sjøtransport	33	6	-	13	-	22	9	41	43
62 Lufttransport	4	25	25	50	-	25	25	25	50
63 Tjenester tilknyttet transport	89	-	1	7	18	12	15	22	59
64.2 Telekommunikasjon	70	14	11	27	19	37	22	45	27
65 Finansiell tjenesteyting	54	-	-	18	4	25	13	29	55
66 Forsikring og pensjonsfond	18	17	-	17	-	11	-	28	72
67 Hjelpevirksomhet og finansiell tjenesteyt. .	61	-	-	14	5	3	10	31	53
72 Databehandlingsvirksomhet	563	7	4	23	26	34	35	61	22
73 Forskning og utviklingsarbeid	24	50	8	38	8	63	25	75	8
74 Teknisk testing og konsulentvirksomhet ...	339	18	5	16	17	36	28	51	31
51-74 SUM TJENESTEYTING	2 342	15	6	26	18	27	24	43	34
05-74 NÆRINGSLIVET TOTALT	4 704	16	6	22	12	28	23	42	37

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A10b. Bruk av patenter og andre beskyttelsesmetoder etter sysselsettingsgruppe 2004-2006. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon

Næring (SN02)	Sysselsettingsgruppe	Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon	Beskyttelsesmetode							
			Søknad om patent	Mønster- beskyttelse	Vare- merke	Opp- havs- rett	Hemme- lig- hold- else	Kom- pleks utfor- ming/ design	Tids- for- sprang på konkur- rentene	Ingen form for be- skyttelse
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	4 704	16	6	22	12	28	23	42	37
	05-09 sysselsatte	1 638	11	4	19	11	25	23	41	41
	10-19 sysselsatte	1 260	14	6	23	13	28	23	36	36
	20-49 sysselsatte	946	16	6	21	11	25	20	41	38
	50-99 sysselsatte	408	22	7	24	11	34	26	51	32
	100-199 sysselsatte	203	31	16	34	17	36	26	44	31
	200-499 sysselsatte	148	29	11	28	16	34	22	51	33
	Over 500 sysselsatte	101	39	18	30	21	50	30	61	20
	<i>Herav:</i>									
10, 13-37	INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT	1 829	19	8	20	8	31	25	43	36
	05-09 sysselsatte	513	10	4	16	7	23	21	37	45
	10-19 sysselsatte	432	16	7	15	7	30	26	37	37
	20-49 sysselsatte	418	18	9	19	7	31	23	42	38
	50-99 sysselsatte	210	26	10	27	9	39	31	55	25
	100-199 sysselsatte	118	34	18	37	11	36	27	43	31
	200-499 sysselsatte	87	39	15	32	16	41	24	56	23
	Over 500 sysselsatte	51	57	22	39	24	61	43	73	12
51-74	TJENESTEYTING	2 342	15	6	26	18	27	24	43	34
	05-09 sysselsatte	949	13	5	24	16	26	26	45	35
	10-19 sysselsatte	691	15	6	31	20	29	23	40	31
	20-49 sysselsatte	404	13	5	25	18	20	20	43	36
	50-99 sysselsatte	145	19	6	23	17	32	22	47	35
	100-199 sysselsatte	69	30	16	37	28	37	29	50	28
	200-499 sysselsatte	48	17	8	23	15	21	19	42	48
	Over 500 sysselsatte	37	16	14	22	19	46	16	54	22
05, 11, 40-41, 45	ANDRE NÆRINGER	533	9	0	8	3	22	15	31	54
	05-09 sysselsatte	177	6	-	2	-	24	14	34	60
	10-19 sysselsatte	137	3	-	8	1	16	17	19	56
	20-49 sysselsatte	124	15	-	12	7	23	12	31	45
	50-99 sysselsatte	53	13	-	18	6	18	18	43	51
	100-199 sysselsatte	16	19	-	-	12	31	6	25	50
	200-499 sysselsatte	13	8	-	23	16	38	23	54	46
	Over 500 sysselsatte	13	31	15	15	15	15	15	38	46

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A11a. Foretak utsatt for kopiering etter næring i 2004-2006. Prosent

Næring (SN02)	Antall	Foretak med noen form for beskyttelse		Foretak uten beskyttelse			
		Foretak med noen form for beskyttelse	Utsatt for kopiering med betydelig skade	Utsatt for kopiering med liten skade	Andel uten form for beskyttelse	Utsatt for kopiering med betydelig skade	Utsatt for kopiering med liten skade
		Prosent	Prosent	Prosent	Prosent	Prosent	
05 Fiskeoppdrett	69	68	7	29	32	0	14
11 Utvinning av olje og naturgass	38	63	0	17	37	0	0
10, 13-14 Bergverksdrift	28	29	0	12	71	0	0
15-16 Nærings- og nytelsesmiddelindustri	312	56	1	40	44	0	24
17 Prod. av tekstiler og utstyr	41	78	15	34	20	13	25
18 Prod. av klær. Beredning og farging	16	76	0	100	24	0	50
19 Prod. av reiseeffekter. Beredning av lær	5	60	33	0	40	0	50
20 Prod. av trelast og varer av tre	143	57	0	25	41	0	12
21 Prod. av papirmasse og papir	17	66	0	38	34	0	0
22 Forlagsvirksomhet og grafisk produksjon ...	141	58	8	47	42	2	0
24 Prod. av kjemikalier og kjemiske produkter .	67	87	5	30	13	0	0
25 Prod. av gummi- og plastprodukter	63	62	15	18	38	0	29
26 Prod. av ikke-metallholdige mineralprod.	68	67	2	38	31	0	9
27 Prod. av metaller	38	52	5	54	48	0	0
28 Prod. av metallvarer	204	59	6	33	41	4	16
29 Prod. av maskiner og utstyr	225	76	5	37	24	2	20
30 Prod. av kontor- og datamaskiner	2	100	0	0	-	-	-
31 Prod. av andre elektriske maskiner og app.	83	67	2	25	33	0	30
32 Prod. av kommunikasjonsutstyr.	36	80	0	19	20	0	14
33 Prod. av medisinske instr. og måleutstyr	74	88	22	18	12	0	0
34 Prod. av motorkjøretøy, tilhengere og deler	32	59	0	52	41	0	31
35 Prod. av andre transportmidler	110	54	2	37	44	0	10
36 Annen industriprod. (inkl. møbelindustri)	109	50	15	48	50	5	7
37 Gjenvinning	15	93	0	0	7	0	0
10, 13-37 SUM INDUSTRI OG BERGVERK	1 829	63	6	35	36	1	15
40-41 Kraft- og vannforsyning	56	34	16	16	66	0	5
45 Bygge- og anleggsvirksomhet	371	37	0	27	58	0	1
51 Agentur og engroshandel	989	63	6	34	36	0	5
60 Land- og rørtransport	97	48	0	65	52	0	0
61 Sjøtransport	33	57	0	32	43	0	0
62 Lufttransport	4	50	0	0	50	0	0
63 Tjenester tilknyttet transport	89	38	9	41	59	0	17
64.2 Telekommunikasjon	70	72	0	16	27	0	0
65 Finansiell tjenesteyting	54	45	0	33	55	0	3
66 Forsikring og pensjonsfond	18	28	0	80	72	0	8
67 Hjelpevirksomhet og finansiell tjenesteyt. ...	61	45	11	21	53	0	31
72 Databehandlingsvirksomhet	563	78	3	34	22	2	13
73 Forskning og utviklingsarbeid	24	92	9	14	8	0	50
74 Teknisk testing og konsulentvirksomhet	339	69	5	29	31	0	12
51-74 SUM TJENESTEYTING	2 342	65	4	33	34	0	9
05-74 NÆRINGSLIVET TOTALT	4 704	62	5	33	37	1	10

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A11b. Foretak utsatt for kopiering etter sysselsettingsgruppe i 2004-2006. Prosent

Næring (SN02)	Sysselsettingsgruppe	Foretak med noen form for beskyttelse				Foretak uten beskyttelse		
		Foretak med produkt- eller prosess-innovasjon	Andel med noen form for beskyttelse	Utsatt for kopiering med betydelig skade	Utsatt for kopiering med liten skade	Andel uten form for beskyttelse	Utsatt for kopiering med betydelig skade	Utsatt for kopiering med liten skade
		Antall	Prosent		Prosent	Prosent		Prosent
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	4 704	62	5	33	37	1	10
	05-09 sysselsatte	1 638	59	5	34	41	1	11
	10-19 sysselsatte	1 260	62	5	29	36	1	7
	20-49 sysselsatte	947	61	4	33	38	0	13
	50-99 sysselsatte	408	68	5	37	32	1	10
	100-199 sysselsatte	203	68	7	39	31	2	17
	200-499 sysselsatte	148	66	2	36	33	2	4
	Over 500 sysselsatte	100	78	3	45	20	0	10
	<i>Herav:</i>							
10, 13-37	INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT	1 829	63	6	35	36	1	15
	05-09 sysselsatte	513	54	7	27	45	1	14
	10-19 sysselsatte	432	63	5	34	37	2	11
	20-49 sysselsatte	419	61	6	38	38	0	19
	50-99 sysselsatte	210	74	4	39	25	2	23
	100-199 sysselsatte	118	69	10	43	31	3	22
	200-499 sysselsatte	87	76	3	33	23	5	0
	Over 500 sysselsatte	50	86	5	47	12	0	0
51-74	TJENESTEYTING	2 342	65	4	33	34	0	9
	05-09 sysselsatte	949	65	5	38	35	1	12
	10-19 sysselsatte	691	67	5	28	31	0	4
	20-49 sysselsatte	404	63	2	27	36	0	11
	50-99 sysselsatte	145	65	6	33	35	0	0
	100-199 sysselsatte	69	71	4	35	28	0	10
	200-499 sysselsatte	48	52	0	40	48	0	9
	Over 500 sysselsatte	37	76	0	50	22	0	13
05, 11, 40-41, 45	ANDRE NÆRINGER	534	43	3	25	54	0	2
	05-09 sysselsatte	177	40	0	24	60	0	0
	10-19 sysselsatte	137	36	6	10	56	0	4
	20-49 sysselsatte	124	49	5	36	45	0	2
	50-99 sysselsatte	53	49	0	33	51	0	4
	100-199 sysselsatte	16	50	0	25	50	0	12
	200-499 sysselsatte	13	54	0	43	46	0	0
	Over 500 sysselsatte	13	54	0	14	46	0	17

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A12a. Organisatoriske innovasjoner for foretak med produkt- eller prosessinnovasjon, etter næring 2004-2006¹

Næring (SN02)	Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Type organisatorisk endring				
			Ny forretningspraksis	Nye eller vesentlig forbedrede kunnskaps-systemer	Større endring i organisering av arbeidet innen foretaket	Nye eller vesentlige endringer i forhold til andre foretak eller off. inst.	
	Antall	Prosent	Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon				
05	Fiskeoppdrett	12	67	88	75	75	50
11	Utvinning av olje og naturgass	29	48	79	57	93	36
10, 13-14	Bergverksdrift	7	73	-	81	81	-
15-16	Nærings- og nytelsesmiddelindustri	144	47	59	44	73	48
17	Prod. av tekstiler og utstyr	24	50	49	42	83	17
18	Prod. av klær. Beredning og farging	7	43	67	33	100	33
19	Prod. av reiseeffekter. Beredning av lær	2	50	100	-	100	-
20	Prod. av trelast og varer av tre	53	54	46	50	89	36
21	Prod. av papirmasse og papir	12	75	89	33	56	11
22	Forlagsvirksomhet og grafisk produksjon	41	50	56	51	85	29
24	Prod. av kjemikalier og kjemiske produkter	47	68	63	53	75	31
25	Prod. av gummi- og plastprodukter	41	63	46	31	50	42
26	Prod. av ikke-metallholdige mineralprod.	47	66	50	36	77	27
27	Prod. av metaller	33	50	37	25	75	69
28	Prod. av metallvarer	81	41	50	12	59	43
29	Prod. av maskiner og utstyr	95	48	44	42	67	29
30	Prod. av kontor- og datamaskiner	1	100	-	-	100	-
31	Prod. av andre elektriske maskiner og app. .	37	59	64	36	91	32
32	Prod. av kommunikasjonsutstyr	25	65	75	50	75	50
33	Prod. av medisinske instr. og måleutstyr	32	56	67	56	89	44
34	Prod. av motorkjøretøy, tilhengere og deler ..	23	58	77	38	85	38
35	Prod. av andre transportmidler	71	51	51	46	68	33
36	Annen industriprod. (inkl. møbelindustri)	61	46	39	29	96	25
37	Gjenvinning	2	50	-	-	100	-
10, 13-37	SUM INDUSTRI OG BERGVERK	884	53	53	40	75	36
40-41	Kraft- og vannforsyning	39	62	79	63	71	38
45	Bygge- og anleggsvirksomhet	139	57	78	41	97	34
51	Agentur og engroshandel	260	59	72	57	81	29
60	Land- og rørtransport	22	64	36	36	50	64
61	Sjøtransport	27	61	49	61	75	39
62	Lufttransport	3	67	50	100	100	100
63	Tjenester tilknyttet transport	30	67	30	40	80	49
64.2	Telekommunikasjon	31	74	75	30	88	67
65	Finansiell tjenesteyting	43	69	57	57	80	47
66	Forsikring og pensjonsfond	9	88	39	26	52	87
67	Hjelpevirksomhet og finansiell tjenesteyt.	25	68	71	53	82	47
72	Databehandlingsvirksomhet	152	63	43	51	72	37
73	Forskning og utviklingsarbeid	5	60	67	33	100	100
74	Teknisk testing og konsulentvirksomhet	95	67	61	52	81	55
51-74	SUM TJENESTEYTING	702	64	59	52	78	42
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	1 806	57	59	46	78	39

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A12b. Organisatoriske innovasjoner for foretak med produkt- eller prosessinnovasjon, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006¹

Næring (SN02)	Sysselsettingsgruppe	Foretak med produkt- eller prosess-innovasjon	Foretak med organisasjons-innovasjon	Type organisatorisk endring			
				Ny for-retnings-praksis	Nye eller vesentlig forbedrede kunnskaps-systemer	Større endring i organi-sering av arbeidet innen foretaket	Nye eller vesentlige endringer i forhold til andre foretak eller off. inst.
		Antall	Prosent	Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon			
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	1 806	57	59	46	78	39
	20-49 sysselsatte	946	53	51	42	75	36
	50-99 sysselsatte	408	60	64	49	85	39
	100-199 sysselsatte	203	62	61	44	79	38
	200-499 sysselsatte	148	63	63	53	77	46
	Over 500 sysselsatte	101	76	83	64	78	48
	<i>Herav:</i>						
10, 13-37	INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT	884	53	53	40	75	36
	20-49 sysselsatte	418	47	44	38	70	30
	50-99 sysselsatte	210	51	55	41	83	40
	100-199 sysselsatte	118	61	60	32	75	38
	200-499 sysselsatte	87	62	61	43	74	43
	Over 500 sysselsatte	51	69	74	60	83	43
51-74	TJENESTEYTING	702	64	59	52	78	42
	20-49 sysselsatte	404	61	54	45	74	41
	50-99 sysselsatte	145	66	62	56	84	41
	100-199 sysselsatte	69	66	62	60	87	40
	200-499 sysselsatte	48	62	57	70	77	47
	Over 500 sysselsatte	37	81	90	63	77	60
05, 11, 40-45	ANDRE NÆRINGER	219	57	79	49	90	36
	20-49 sysselsatte	124	43	67	38	94	35
	50-99 sysselsatte	53	78	90	52	95	34
	100-199 sysselsatte	16	56	66	55	78	33
	200-499 sysselsatte	13	77	90	60	90	60
	Over 500 sysselsatte	13	92	92	75	67	33

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A13a. Organisatoriske innovasjoner for foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon, etter næring 2004-2006¹

Næring (SN02)	Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Type organisatorisk endring				
			Ny forretningspraksis	Nye eller vesentlig forbedrede kunnskaps-systemer	Større endring i organisering av arbeidet innen foretaket	Nye eller vesentlige endringer i forhold til andre foretak eller off. inst.	
	Antall	Prosent	Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon				
05	Fiskeoppdrett	21	17	100	73	100	-
11	Utvinning av olje og naturgass	44	35	53	53	80	21
10, 13-14	Bergverksdrift	34	22	27	41	86	-
15-16	Nærings- og nytelsesmiddelindustri	247	10	34	40	79	47
17	Prod. av tekstiler og utstyr	21	23	79	-	100	-
18	Prod. av klær. Beredning og farging	8	-	-	-	-	-
19	Prod. av reiseeffekter. Beredning av lær	1	-	-	-	-	-
20	Prod. av trelast og varer av tre	117	16	50	55	83	67
21	Prod. av papirmasse og papir	19	21	25	-	100	25
22	Forlagsvirksomhet og grafisk produksjon	171	12	32	44	90	20
24	Prod. av kjemikalier og kjemiske produkter ..	11	45	20	40	80	80
25	Prod. av gummi- og plastprodukter	29	10	-	33	67	-
26	Prod. av ikke-metallholdige mineralprod.	45	2	100	100	100	-
27	Prod. av metaller	15	36	19	-	38	62
28	Prod. av metallvarer	164	13	55	40	85	46
29	Prod. av maskiner og utstyr	93	22	65	40	85	30
30	Prod. av kontor- og datamaskiner	21	5	-	-	100	-
31	Prod. av andre elektriske maskiner og app. ...	9	34	31	69	63	31
32	Prod. av kommunikasjonsutstyr.	21	18	100	-	-	-
33	Prod. av medisinske instr. og måleutstyr	12	37	-	57	78	100
34	Prod. av motorkjøretøy, tilhengere og deler ..	112	12	62	54	92	38
35	Prod. av andre transportmidler	45	11	20	40	80	60
36	Annen industriprod. (inkl. møbelindustri)	16	29	100	100	100	-
37	Gjenvinning	1 212	14	45	42	82	39
10, 13-37	SUM INDUSTRI OG BERGVERK	112	30	38	32	82	29
40-41	Kraft- og vannforsyning	1 062	12	44	43	88	45
45	Bygge- og anleggsvirksomhet	597	16	33	38	62	40
51	Agentur og engroshandel	272	5	38	31	77	23
60	Land- og rørtransport	83	14	56	35	82	44
61	Sjøtransport	16	38	33	33	50	33
62	Lufttransport	135	27	29	42	60	24
63	Tjenester tilknyttet transport	27	18	21	21	100	-
64.2	Telekommunikasjon	103	33	29	20	74	40
65	Finansiell tjenesteyting	17	12	50	-	100	-
66	Forsikring og pensjonsfond	32	32	49	30	80	30
67	Hjelpevirksomhet og finansiell tjenesteyt.	85	34	19	63	84	25
72	Databehandlingsvirksomhet	7	43	-	67	33	33
73	Forskning og utviklingsarbeid	149	21	16	34	63	53
74	Teknisk testing og konsulentvirksomhet	1 524	18	30	37	68	35
51-74	SUM TJENESTEYTING	3 974	16	38	40	77	37
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT						

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A13b. Organisatoriske innovasjoner for foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon, etter sysselsettingsgruppe. 2004-2006¹

Næring (SN02)	Sysselsettingsgruppe	Foretak uten produkt- eller prosess-innovasjon	Foretak med organisasjons-innovasjon	Type organisatorisk endring			
				Ny for-retnings-praksis	Nye eller vesentlig forbedre kunnskaps-systemer	Større endring i organisering av arbeidet innen foretak eller off. inst.	Nye eller vesentlige endringer i forhold til andre foretak eller off. inst.
		Antall	Prosent	Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon			
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	3 974	16	38	40	77	37
	20-49 sysselsatte	2 783	14	32	38	78	40
	50-99 sysselsatte	685	19	52	39	76	30
	100-199 sysselsatte	304	25	43	46	74	38
	200-499 sysselsatte	137	22	37	43	83	37
	Over 500 sysselsatte	65	28	61	50	78	39
	<i>Herav:</i>						
10, 13-37	INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT	1 212	14	45	42	82	39
	20-49 sysselsatte	825	10	44	45	82	41
	50-99 sysselsatte	237	19	44	22	78	24
	100-199 sysselsatte	103	24	40	56	84	40
	200-499 sysselsatte	38	26	50	70	90	50
	Over 500 sysselsatte	9	44	100	25	100	100
51-74	TJENESTEYTING	1 524	18	30	37	68	35
	20-49 sysselsatte	1 034	17	20	36	66	38
	50-99 sysselsatte	251	19	57	41	70	30
	100-199 sysselsatte	129	26	39	42	70	30
	200-499 sysselsatte	71	20	29	29	79	36
	Over 500 sysselsatte	38	18	43	43	71	43
05, 11, 40-45	ANDRE NÆRINGER	1 239	15	45	42	87	39
	20-49 sysselsatte	924	13	40	37	92	41
	50-99 sysselsatte	197	17	56	59	81	40
	100-199 sysselsatte	72	23	56	37	69	50
	200-499 sysselsatte	28	21	33	33	83	17
	Over 500 sysselsatte	18	39	57	71	71	-

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A14a. Organisatoriske innovasjoner for alle foretak, etter næring 2004-2006¹

	Populasjon	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Type organisatorisk endring			
			Ny forretningspraksis	Nye eller vesentlig forbedrede kunnskaps-systemer	Større endring i organisering av arbeidet innen foretaket	Nye eller vesentlige endringer i forhold til andre foretak eller off. inst.
Næring (SN02)	Antall	Prosent	Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon			
05 Fiskeoppdrett	33	35	91	74	83	34
11 Utvinning av olje og naturgass	73	40	65	55	86	28
10, 13-14 Bergverksdrift	41	31	16	58	84	-
15-16 Nærings- og nytelsesmiddelindustri	391	23	52	43	74	48
17 Prod. av tekstiler og utstyr	45	37	58	30	88	12
18 Prod. av klær. Beredning og farging	15	20	67	33	100	33
19 Prod. av reiseeffekter. Beredning av lær	3	33	100	-	100	-
20 Prod. av trelast og varer av tre	170	28	48	52	87	48
21 Prod. av papirmasse og papir	31	42	69	23	69	15
22 Forlagsvirksomhet og grafisk produksjon	212	19	44	47	88	25
24 Prod. av kjemikalier og kjemiske produkter ..	58	64	57	51	76	38
25 Prod. av gummi- og plastprodukter	70	41	41	31	52	38
26 Prod. av ikke-metallholdige mineralprod.	92	35	52	38	78	26
27 Prod. av metaller	47	46	33	19	66	67
28 Prod. av metallvarer	245	22	52	23	69	44
29 Prod. av maskiner og utstyr	188	35	51	41	72	29
30 Prod. av kontor- og datamaskiner	1	100	-	-	100	-
31 Prod. av andre elektriske maskiner og app. .	58	40	61	35	91	30
32 Prod. av kommunikasjonsutstyr	34	56	68	53	73	47
33 Prod. av medisinske instr. og måleutstyr	53	41	72	46	74	37
34 Prod. av motorkjøretøy, tilhengere og deler .	35	50	57	43	83	55
35 Prod. av andre transportmidler	183	27	54	48	74	34
36 Annen industriprod. (inkl. møbelindustri)	106	31	36	30	94	30
37 Gjenvinning	18	31	82	82	100	-
10, 13-37 SUM INDUSTRI OG BERGVERK	2 096	30	51	41	77	37
40-41 Kraft- og vannforsyning	151	38	55	45	78	33
45 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 201	17	57	42	92	41
51 Agentur og engroshandel	858	29	57	50	74	33
60 Land- og rørtransport	294	9	37	33	63	44
61 Sjøtransport	110	25	52	51	78	41
62 Lufttransport	19	42	38	50	63	50
63 Tjenester tilknyttet transport	165	34	29	41	67	33
64.2 Telekommunikasjon	58	48	66	28	90	55
65 Finansiell tjenesteyting	146	43	42	37	77	43
66 Forsikring og pensjonsfond	26	37	41	21	62	69
67 Hjelpevirksomhet og finansiell tjenesteyt.	57	48	63	44	81	40
72 Databehandlingsvirksomhet	237	53	38	54	75	34
73 Forskning og utviklingsarbeid	12	50	33	50	67	67
74 Teknisk testing og konsulentvirksomhet	244	39	46	46	75	54
51-74 SUM TJENESTEYTING	2 226	33	48	46	74	40
05-74 NÆRINGSLIVET TOTALT	5 780	29	51	44	78	38

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A14b. Organisatoriske innovasjoner for alle foretak, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006¹

Næring (SN02)	Sysselsettingsgruppe	Populasjon	Foretak med organisa- sjons- innovasjon	Type organisatorisk endring			
				Ny forretnings- praksis	Nye eller vesentlig forbedrede kunnskaps- systemer	Større endring i organisering av arbeidet innen foretaket	Nye eller vesentlige endringer i forhold til andre foretak eller off. inst.
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	5 780	29	51	44	78	38
	20-49 sysselsatte	3 729	24	43	40	76	37
	50-99 sysselsatte	1 093	34	60	45	82	36
	100-199 sysselsatte	506	40	55	45	77	38
	200-499 sysselsatte	286	43	56	51	78	44
	Over 500 sysselsatte	166	57	79	61	78	46
	<i>Herav:</i>						
10, 13-37	INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT	2 096	30	51	41	77	37
	20-49 sysselsatte	1 243	23	44	40	74	34
	50-99 sysselsatte	447	34	52	36	82	36
	100-199 sysselsatte	221	44	55	38	77	38
	200-499 sysselsatte	125	51	59	47	77	44
	Over 500 sysselsatte	60	65	77	56	85	49
51-74	TJENESTEYTING	2 226	33	48	46	74	40
	20-49 sysselsatte	1 438	29	40	41	71	39
	50-99 sysselsatte	396	36	60	51	79	37
	100-199 sysselsatte	198	40	53	53	79	36
	200-499 sysselsatte	119	37	48	57	77	43
	Over 500 sysselsatte	75	49	81	59	76	57
05, 11, 40-45	ANDRE NÆRINGER	1 458	21	58	45	88	38
	20-49 sysselsatte	1 048	17	48	38	92	39
	50-99 sysselsatte	250	30	75	55	89	36
	100-199 sysselsatte	88	29	60	44	72	44
	200-499 sysselsatte	41	39	69	50	88	44
	Over 500 sysselsatte	31	61	79	74	68	21

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A15a. Hvem utviklet de organisatoriske innovasjonene? Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon, etter næring 2004-2006¹

Næring (SN02)	Foretak med organisasjons-innovasjon	Innovasjonsutvikler			
		I hovedsak eget foretak eller konsern	Eget foretak i samarbeid med andre	I hovedsak andre	
	Antall	Prosent			
05	Fiskeoppdrett	8	63	38	-
11	Utvinning av olje og naturgass	14	79	14	7
10, 13-14	Bergverksdrift	5	100	-	-
15-16	Nærings- og nytelsesmiddelindustri	67	74	24	1
17	Prod. av tekstiler og utstyr	12	51	25	24
18	Prod. av klær. Beredning og farging	3	67	33	-
19	Prod. av reiseeffekter. Beredning av lær	1	-	100	-
20	Prod. av trelast og varer av tre	29	57	39	-
21	Prod. av papirmasse og papir	9	56	33	-
22	Forlagsvirksomhet og grafisk produksjon	20	76	24	-
24	Prod. av kjemikalier og kjemiske produkter	32	84	13	3
25	Prod. av gummi- og plastprodukter	26	58	31	12
26	Prod. av ikke-metallholdige mineralprod.	31	67	26	6
27	Prod. av metaller	16	62	32	-
28	Prod. av metallvarer	33	62	38	-
29	Prod. av maskiner og utstyr	46	80	18	2
30	Prod. av kontor- og datamaskiner	1	100	-	-
31	Prod. av andre elektriske maskiner og app. ...	22	95	5	-
32	Prod. av kommunikasjonsutstyr.	16	94	6	-
33	Prod. av medisinske instr. og måleutstyr	18	89	11	-
34	Prod. av motorkjøretøy, tilhengere og deler ..	13	77	23	-
35	Prod. av andre transportmidler	37	65	21	11
36	Annen industriprod. (inkl. møbelindustri)	28	89	11	-
37	Gjenvinning	1	100	-	-
10, 13-37	SUM INDUSTRI OG BERGVERK	466	74	22	3
40-41	Kraft- og vannforsyning	24	67	33	-
45	Bygge- og anleggsvirksomhet	79	77	14	-
51	Agentur og engroshandel	155	70	19	16
60	Land- og rørtransport	14	78	22	-
61	Sjøtransport	16	45	49	-
62	Luftransport	2	100	-	-
63	Tjenester tilknyttet transport	20	80	25	5
64.2	Telekommunikasjon	23	87	9	-
65	Finansiell tjenesteyting	30	57	33	10
66	Forsikring og pensjonsfond	8	87	13	-
67	Hjelpevirksomhet og finansiell tjenesteyt.	17	100	-	-
72	Databehandlingsvirksomhet	96	92	8	-
73	Forskning og utviklingsarbeid	3	100	-	-
74	Teknisk testing og konsulentvirksomhet	63	74	26	-
51-74	SUM TJENESTEYTING	446	77	18	6
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	1 038	75	20	4

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A15b. Hvem utviklet de organisatoriske innovasjonene? Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006¹

Næring (SN02)	Sysselsettingsgruppe	Foretak med organisasjons-innovasjon	Innovasjonsutvikler		
			I hovedsak eget foretak eller konsern	Eget foretak i samarbeid med andre	I hovedsak andre
		Antall	Prosent		
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	1 038	75	20	4
	20-49 sysselsatte	497	76	19	7
	50-99 sysselsatte	244	73	22	0
	100-199 sysselsatte	126	72	23	6
	200-499 sysselsatte	94	82	15	1
	Over 500 sysselsatte	77	73	27	-
	<i>Herav:</i>				
10, 13-37	INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT	466	74	22	3
	20-49 sysselsatte	198	74	21	5
	50-99 sysselsatte	107	72	25	1
	100-199 sysselsatte	72	67	28	6
	200-499 sysselsatte	54	83	13	-
	Over 500 sysselsatte	35	74	26	-
51-74	TJENESTEYTING	446	77	18	6
	20-49 sysselsatte	245	76	17	10
	50-99 sysselsatte	96	74	25	-
	100-199 sysselsatte	45	84	13	4
	200-499 sysselsatte	30	83	13	3
	Over 500 sysselsatte	30	77	23	-
05, 11, 40-45	ANDRE NÆRINGER	125	74	19	1
	20-49 sysselsatte	53	81	19	-
	50-99 sysselsatte	41	76	7	-
	100-199 sysselsatte	9	56	33	11
	200-499 sysselsatte	10	70	30	-
	Over 500 sysselsatte	12	58	42	-

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A16a. Hvem utviklet de organisatoriske innovasjonene? Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon, etter næring 2004-2006¹

Næring (SN02)	Foretak med organisasjons-innovasjon	Innovasjonsutvikler			
		I hovedsak eget foretak eller konsern	Eget foretak i samarbeid med andre	I hovedsak andre	
	Antall	Prosent			
05	Fiskeoppdrett	4	100	-	-
11	Utvinning av olje og naturgass	15	93	7	-
10, 13-14	Bergverksdrift	7	86	-	14
15-16	Nærings- og nytelsesmiddelindustri	24	92	17	4
17	Prod. av tekstiler og utstyr	5	100	21	-
18	Prod. av klær. Beredning og farging	-	-	-	-
19	Prod. av reiseeffekter. Beredning av lær	-	-	-	-
20	Prod. av trelast og varer av tre	19	89	11	-
21	Prod. av papirmasse og papir	4	100	-	-
22	Forlagsvirksomhet og grafisk produksjon	20	85	10	5
24	Prod. av kjemikalier og kjemiske produkter	5	100	-	-
25	Prod. av gummi- og plastprodukter	3	100	-	33
26	Prod. av ikke-metallholdige mineralprod.	1	100	-	-
27	Prod. av metaller	5	100	-	-
28	Prod. av metallvarer	21	69	35	-
29	Prod. av maskiner og utstyr	20	90	15	-
30	Prod. av kontor- og datamaskiner	-	-	-	-
31	Prod. av andre elektriske maskiner og app. .	1	100	-	-
32	Prod. av kommunikasjonsutstyr.	3	100	-	-
33	Prod. av medisinske instr. og måleutstyr	4	100	-	-
34	Prod. av motorkjøretøy, tilhengere og deler .	5	78	22	-
35	Prod. av andre transportmidler	13	77	23	-
36	Annen industriprod. (inkl. møbelindustri)	5	120	-	-
37	Gjenvinning	5	100	-	-
10, 13-37	SUM INDUSTRI OG BERGVERK	170	89	14	2
40-41	Kraft- og vannforsyning	34	71	29	-
45	Bygge- og anleggsvirksomhet	131	82	18	7
51	Agentur og engroshandel	98	88	12	-
60	Land- og rørtransport	13	85	15	53
61	Sjøtransport	11	73	27	-
62	Lufttransport	6	100	-	-
63	Tjenester tilknyttet transport	37	63	31	8
64.2	Telekommunikasjon	5	100	-	-
65	Finansiell tjenesteyting	33	83	8	-
66	Forsikring og pensjonsfond	2	100	-	-
67	Hjelpevirksomhet og finansiell tjenesteyt.	10	90	10	-
72	Databehandlingsvirksomhet	29	88	12	-
73	Forskning og utviklingsarbeid	3	100	-	-
74	Teknisk testing og konsulentvirksomhet	31	75	25	-
51-74	SUM TJENESTEYTING	279	83	16	4
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	633	84	16	4

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A16b. Hvem utviklet de organisatoriske innovasjonene? Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006¹

Næring (SN02)	Sysselsettingsgruppe	Foretak med organisasjons-innovasjon	Innovasjonsutvikler		
			I hovedsak eget foretak eller konsern	Eget foretak i samarbeid med andre	I hovedsak andre
		Antall	Prosent		
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	633	84	16	4
	20-49 sysselsatte	382	82	17	4
	50-99 sysselsatte	128	86	15	2
	100-199 sysselsatte	74	86	14	3
	200-499 sysselsatte	30	83	17	3
	Over 500 sysselsatte	18	89	11	-
	<i>Herav:</i>				
10, 13-37	INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT	170	89	14	2
	20-49 sysselsatte	86	96	9	-
	50-99 sysselsatte	45	78	22	7
	100-199 sysselsatte	25	88	12	-
	200-499 sysselsatte	10	70	30	10
	Over 500 sysselsatte	4	100	-	-
51-74	TJENESTEYTING	279	83	16	4
	20-49 sysselsatte	176	81	16	6
	50-99 sysselsatte	49	86	16	-
	100-199 sysselsatte	33	85	15	-
	200-499 sysselsatte	14	86	14	-
	Over 500 sysselsatte	7	86	14	-
05, 11, 40-45	ANDRE NÆRINGER	184	81	19	5
	20-49 sysselsatte	121	75	25	6
	50-99 sysselsatte	34	97	3	-
	100-199 sysselsatte	16	88	12	13
	200-499 sysselsatte	6	100	-	-
	Over 500 sysselsatte	7	86	14	-

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A17a. Hvem utviklet de organisatoriske innovasjonene? Alle foretak etter næring 2004-2006¹

Næring (SN02)	Foretak med organisasjons-innovasjon	Innovasjonsutvikler		
		I hovedsak eget foretak eller konsern	Eget foretak i samarbeid med andre	I hovedsak andre
	Antall	Prosent		
05 Fiskeoppdrett	12	74	26	-
11 Utvinning av olje og naturgass	29	86	10	3
10, 13-14 Bergverksdrift	13	92	-	8
15-16 Nærings- og nytelsesmiddelindustri	91	79	22	2
17 Prod. av tekstiler og utstyr	17	65	24	17
18 Prod. av klær. Beredning og farging	3	67	33	-
19 Prod. av reiseeffekter. Beredning av lær	1	-	100	-
20 Prod. av trelast og varer av tre	47	70	28	-
21 Prod. av papirmasse og papir	13	69	23	-
22 Forlagsvirksomhet og grafisk produksjon	41	80	17	2
24 Prod. av kjemikalier og kjemiske produkter	37	86	11	3
25 Prod. av gummi- og plastprodukter	29	62	28	14
26 Prod. av ikke-metallholdige mineralprod.	32	68	26	6
27 Prod. av metaller	22	71	24	-
28 Prod. av metallvarer	55	65	37	-
29 Prod. av maskiner og utstyr	66	83	17	2
30 Prod. av kontor- og datamaskiner	1	100	-	-
31 Prod. av andre elektriske maskiner og app. .	23	96	4	-
32 Prod. av kommunikasjonsutstyr.	19	95	5	-
33 Prod. av medisinske instr. og måleutstyr	22	91	9	-
34 Prod. av motorkjøretøy, tilhengere og deler .	18	77	23	-
35 Prod. av andre transportmidler	50	68	22	8
36 Annen industriprod. (inkl. møbelindustri)	33	94	9	-
37 Gjenvinning	6	100	-	-
10, 13-37 SUM INDUSTRI OG BERGVERK	636	78	20	3
40-41 Kraft- og vannforsyning	58	69	31	-
45 Bygge- og anleggsvirksomhet	210	80	17	4
51 Agentur og engroshandel	253	77	16	10
60 Land- og rørtransport	27	81	19	26
61 Sjøtransport	28	56	40	-
62 Lufttransport	8	100	-	-
63 Tjenester tilknyttet transport	57	69	29	7
64.2 Telekommunikasjon	28	89	7	-
65 Finansiell tjenesteyting	63	71	20	4
66 Forsikring og pensjonsfond	10	90	10	-
67 Hjelpevirksomhet og finansiell tjenesteyt.	27	96	4	-
72 Databehandlingsvirksomhet	125	91	9	-
73 Forskning og utviklingsarbeid	6	100	-	-
74 Teknisk testing og konsulentvirksomhet	95	74	26	-
51-74 SUM TJENESTEYTING	726	79	17	5
05-74 NÆRINGSLIVET TOTALT	1 671	78	19	4

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A17b. Hvem utviklet de organisatoriske innovasjonene? Alle foretak etter sysselsettingsgruppe 2004-2006¹

Næring (SN02)	Sysselsettingsgruppe	Foretak med organisasjons-innovasjon	Innovasjonsutvikler		
			Antall	I hovedsak eget foretak eller konsern	Eget foretak i samarbeid med andre
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT			Prosent	
	NÆRINGSLIVET TOTALT	1 671	78	19	4
	20-49 sysselsatte	879	79	18	6
	50-99 sysselsatte	371	78	20	1
	100-199 sysselsatte	201	78	19	5
	200-499 sysselsatte	124	82	15	2
	Over 500 sysselsatte	95	76	24	-
	<i>Herav:</i>				
10, 13-37	INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT	636	78	20	3
	20-49 sysselsatte	284	81	17	3
	50-99 sysselsatte	152	74	24	3
	100-199 sysselsatte	97	72	24	4
	200-499 sysselsatte	64	81	16	2
	Over 500 sysselsatte	39	77	23	-
51-74	TJENESTEYTING	726	79	17	5
	20-49 sysselsatte	421	78	16	8
	50-99 sysselsatte	145	78	22	-
	100-199 sysselsatte	79	85	14	3
	200-499 sysselsatte	44	84	14	2
	Over 500 sysselsatte	37	78	22	-
05, 11, 40-45	ANDRE NÆRINGER	309	78	19	3
	20-49 sysselsatte	174	77	23	4
	50-99 sysselsatte	75	85	5	-
	100-199 sysselsatte	25	76	20	12
	200-499 sysselsatte	16	81	19	-
	Over 500 sysselsatte	19	68	32	-

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A18a. Effekter av organisasjonsinnovasjoner i foretaket, etter næring 2004-2006. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon¹

		Effekter av organisasjonsinnovasjon oppgitt å være av høy viktighet											
	Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Redusert responstid på behov fra kunder eller leverandører	Forbedret evne til å utvikle nye produkter eller prosesser	Forbedret kvalitet i foretakets varer eller tjenester	Reduserte kostnader per produsert enhet	Økt tilfredshet blant ansatte og/eller redusert utskifting	Forbedret informasjonssutveksling innen foretaket	Forbedret informasjonssutveksling med andre foretak	Økt kapasitet for foretaket	Økt lønnsomhet for foretaket	Alle effekter "ikke relevante"	
Næring (SN02)	Antall	Antall	Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon										
05	Fiskeoppdrett	12	8	13	25	63	50	25	75	13	50	75	-
11	Utvinning av olje og naturgass	29	14	43	57	64	14	71	64	7	71	79	-
10, 13-14	Bergverksdrift	7	5	-	100	63	81	19	19	-	63	37	-
15-16	Nærings- og nytelsesmiddelindustri	144	67	32	39	49	39	25	20	11	47	50	8
17	Prod. av tekstiler og utstyr	24	12	34	42	42	58	66	58	8	75	92	-
18	Prod. av klær. Beredning og farging	7	3	33	100	100	67	100	67	67	100	100	-
19	Prod. av reiseeffekter. Beredning av lær	2	1	-	-	100	100	-	-	-	-	100	-
20	Prod. av trelast og varer av tre	53	29	29	39	67	75	43	32	11	42	82	-
21	Prod. av papirmasse og papir	12	9	22	22	56	67	33	11	-	44	89	11
22	Forlagsvirksomhet og grafisk produksjon	41	20	20	41	66	66	36	24	10	49	80	-
24	Prod. av kjemikalier og kjemiske produkter	47	32	28	56	44	66	19	28	6	50	63	-
25	Prod. av gummi- og plastprodukter	41	26	65	15	58	62	62	42	27	42	65	-
26	Prod. av ikke-metallholdige mineralprod.	47	31	47	30	50	74	30	37	14	47	63	-
27	Prod. av metaller	33	16	57	37	57	49	18	25	12	37	69	-
28	Prod. av metallvarer	81	33	41	27	59	56	38	32	19	56	68	-
29	Prod. av maskiner og utstyr	95	46	33	31	31	58	22	29	4	56	75	2
30	Prod. av kontor- og datamaskiner	1	1	-	100	100	-	-	-	-	-	100	-
31	Prod. av andre elektriske maskiner og app.	37	22	55	41	55	59	27	23	9	68	77	5
32	Prod. av kommunikasjonsutstyr.	25	16	63	56	69	56	31	31	13	50	75	-
33	Prod. av medisinske instr. og måleutstyr	32	18	39	50	44	56	39	33	11	44	67	-
34	Prod. av motorkjøretøy, tilhengere og deler	23	13	62	31	62	69	23	46	15	54	77	-
35	Prod. av andre transportmidler	71	37	30	19	51	46	19	27	3	59	68	3
36	Annen industriprod. (inkl. møbelindustri)	61	28	29	46	64	29	11	32	11	54	54	4
37	Gjenvinning	2	1	100	100	100	100	-	-	-	100	100	-
10, 13-37	SUM INDUSTRI OG BERGVERK	884	466	38	37	53	56	30	30	11	52	68	2
40-41	Kraft- og vannforsyning	39	24	58	38	58	46	50	46	13	50	67	4
45	Bygge- og anleggsvirksomhet	139	79	48	41	74	45	63	57	26	89	93	-
51	Agentur og engroshandel	260	155	49	18	54	35	25	40	14	49	66	5
60	Land- og rørtransport	22	14	22	-	29	100	71	29	-	36	93	-
61	Sjøtransport	27	16	37	18	75	43	31	43	-	51	82	6
62	Lufttransport	3	2	100	50	100	100	100	-	50	50	100	-
63	Tjenester tilknyttet transport	30	20	70	20	55	30	49	25	5	49	65	-
64.2	Telekommunikasjon	31	23	47	30	67	41	25	28	16	42	67	-
65	Finansiell tjenesteyting	43	30	40	40	57	44	27	30	17	54	61	3
66	Forsikring og pensjonsfond	9	8	74	61	39	52	26	52	13	87	100	-
67	Hjelpevirksomhet og finansiell tjenesteyt.	25	17	59	17	77	23	41	41	35	71	82	-
72	Databehandlingsvirksomhet	152	96	33	50	62	21	26	35	15	41	59	2
73	Forskning og utviklingsarbeid	5	3	33	33	67	33	-	33	-	100	67	-
74	Teknisk testing og konsulentvirksomhet	95	63	41	39	55	31	25	28	22	42	51	2
51-74	SUM TJENESTEYTING	702	446	44	30	58	35	29	35	15	48	65	3
05-74	NÆRINGSLEVET TOTALT	1 806	1 038	42	35	57	45	33	35	14	53	69	2

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A18b. Effekter av organisasjonsinnovasjoner i foretaket, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon¹

		Effekter av organisasjonsinnovasjon oppgitt å være av høy viktighet											
		Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Redusert responstid på behov fra kunder eller leverandører	Forbedret evne til å utvikle nye produkter eller prosesser	Forbedret kvalitet i foretakets varer eller tjenester	Reduserte kostnader per produsert enhet	Økt tilfredshet blant ansatte og/eller redusert utskifting	Forbedret informasjonssutveksling innen foretaket	Forbedret informasjonssutveksling med andre foretak	Økt kapasitet for foretaket	Økt lønnsomhet for foretaket	Alle effekter "ikke relevant"
Næring (SN02)	Sysselsettingsgruppe	Antall	Antall	Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon									
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	1 806	1 038	42	35	57	45	33	35	14	53	69	2
	20-49 sysselsatte	946	497	41	30	57	41	34	35	17	56	67	2
	50-99 sysselsatte	408	244	40	36	56	41	33	36	12	53	66	2
	100-199 sysselsatte	203	67	44	42	61	59	36	33	10	50	71	3
	200-499 sysselsatte	148	94	34	35	56	46	26	35	5	44	70	4
	Over 500 sysselsatte	101	77	56	48	57	61	31	39	16	55	77	-
	<i>Herav:</i>												
	INDUSTRI OG												
10, 13-37	BERGVERKSDRIFT	884	466	38	37	53	56	30	30	11	52	68	2
	20-49 sysselsatte	418	198	38	31	52	52	34	27	13	52	62	2
	50-99 sysselsatte	210	107	37	38	51	48	35	34	12	53	66	3
	100-199 sysselsatte	118	72	40	42	61	69	26	31	8	51	74	3
	200-499 sysselsatte	87	54	26	33	46	56	19	31	2	43	72	4
	Over 500 sysselsatte	51	35	51	71	60	77	17	29	11	57	86	-
51-74	TJENESTEYTING	702	446	44	30	58	35	29	35	15	48	65	3
	20-49 sysselsatte	404	245	42	25	56	28	25	34	16	50	65	3
	50-99 sysselsatte	145	96	39	34	57	39	25	33	11	42	57	2
	100-199 sysselsatte	69	45	51	49	60	49	47	40	16	49	71	4
	200-499 sysselsatte	48	30	50	37	73	37	37	37	13	43	67	3
	Over 500 sysselsatte	37	30	67	30	57	50	43	43	17	50	73	-
05, 11, 40-45	ANDRE NÆRINGER	219	125	47	41	69	42	59	57	21	77	85	1
	20-49 sysselsatte	124	53	52	54	81	58	79	67	33	94	100	-
	50-99 sysselsatte	53	41	47	36	63	29	47	52	13	75	84	-
	100-199 sysselsatte	16	9	44	11	67	34	55	22	-	45	56	-
	200-499 sysselsatte	13	10	30	40	60	20	30	50	-	50	70	10
	Over 500 sysselsatte	13	12	42	25	50	42	42	58	25	58	58	-

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A19a. Effekter av organisasjonsinnovasjoner i foretaket, etter næring 2004-2006. Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon¹

		Effekter av organisasjonsinnovasjon oppgitt å være av høy viktighet										
	Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Redusert responstid på behov fra kunder eller leverandører	Forbedret evne til å utvikle nye produkter eller prosesser	Forbedret kvalitet i foretakets varer eller tjenester	Reduserte kostnader per produsert enhet	Økt tilfredshet blant ansatte og/eller redusert utskifting	Forbedret informasjonsutveksling innen foretaket	Forbedret informasjonsutveksling med andre foretak	Økt kapasitet for foretaket	Økt lønnsomhet for foretaket	Alle effekter "ikke relevante"
Næring (SN02)	Antall	Antall	Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon									
05	Fiskeoppdrett	21	4	-	-	-	-	-	-	73	-	-
11	Utvinning av olje og naturgass	44	15	7	48	61	26	40	33	13	47	60
10, 13-14	Bergverksdrift	34	7	14	27	27	14	27	27	-	27	27
15-16	Nærings- og nytelsesmiddelindustri	247	67	35	22	57	61	40	48	22	57	52
17	Prod. av tekstiler og utstyr	21	5	59	21	79	21	59	59	-	59	79
18	Prod. av klær. Beredning og farging	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19	Prod. av reiseeffekter. Beredning av lær	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20	Prod. av trelast og varer av tre	117	19	67	50	72	95	62	45	34	100	100
21	Prod. av papirmasse og papir	19	4	50	50	25	50	25	25	25	100	50
22	Forlagsvirksomhet og grafisk produksjon	171	20	39	22	53	65	49	70	10	75	63
24	Prod. av kjemikalier og kjemiske produkter	11	5	80	20	80	80	-	20	-	60	80
25	Prod. av gummi- og plastprodukter	29	3	33	-	-	67	-	33	-	-	67
26	Prod. av ikke-metallholdige mineralprod.	45	1	-	-	100	100	-	100	-	100	100
27	Prod. av metaller	15	5	19	-	-	19	-	-	-	19	38
28	Prod. av metallvarer	164	21	20	-	75	45	29	45	-	60	65
29	Prod. av maskiner og utstyr	93	20	30	20	80	65	30	25	15	70	80
30	Prod. av kontor- og datamaskiner	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
31	Prod. av andre elektriske maskiner og app.	21	1	-	-	-	-	-	-	-	-	100
32	Prod. av kommunikasjonsutstyr	9	3	-	-	-	-	-	-	-	31	31
33	Prod. av medisinske instr. og måleutstyr	21	4	100	-	100	100	-	-	100	100	100
34	Prod. av motorkjøretøy, tilhengere og deler	12	5	-	-	-	43	22	-	-	43	22
35	Prod. av andre transportmidler	112	13	31	15	31	31	23	31	8	69	62
36	Annen industriprod. (inkl. møbelindustri)	45	5	20	-	60	80	20	20	-	60	60
37	Gjenvinning	16	5	100	-	100	100	100	100	-	100	100
10, 13-37	SUM INDUSTRI OG BERGVERK	1 212	170	38	18	57	58	35	39	13	66	66
40-41	Kraft- og vannforsyning	112	34	41	29	65	35	50	47	24	62	71
45	Bygge- og anleggsvirksomhet	1 062	131	25	-	45	41	41	39	18	49	56
51	Agentur og engroshandel	597	98	60	22	56	38	36	34	17	62	64
60	Land- og rørtransport	272	13	8	15	62	46	46	54	8	46	62
61	Sjøtransport	83	11	9	-	47	9	65	27	-	9	18
62	Lufttransport	16	6	50	33	33	67	17	17	-	17	83
63	Tjenester tilknyttet transport	135	37	29	3	37	24	26	21	18	32	43
64.2	Telekommunikasjon	27	5	58	79	79	-	58	100	21	79	79
65	Finansiell tjenesteyting	103	33	6	3	29	26	34	11	11	34	37
66	Forsikring og pensjonsfond	17	2	50	-	100	-	-	-	-	50	50
67	Hjelpevirksomhet og finansiell tjenesteyt.	32	10	20	10	70	49	60	40	30	80	90
72	Databehandlingsvirksomhet	85	29	38	7	42	15	19	40	3	45	55
73	Forskning og utviklingsarbeid	7	3	-	-	-	-	33	33	67	33	33
74	Teknisk testing og konsulentvirksomhet	149	31	25	25	53	22	53	56	34	44	44
51-74	SUM TJENESTEYTING	1 524	279	36	15	48	30	37	34	16	48	54
05-74	NÆRINGSLEVET TOTALT	3 974	633	34	14	51	40	38	37	16	54	58

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A19b. Effekter av organisasjonsinnovasjoner i foretaket, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006. Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon¹

		Effekter av organisasjonsinnovasjon oppgitt å være av høy viktighet											
		Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Redusert responstid på behov fra kunder eller leverandører	Forbedret evne til å utvikle nye produkter eller prosesser	Forbedret kvalitet i foretakets varer eller tjenester	Reduserte kostnader per produsert enhet	Økt tilfredshet blant ansatte og/eller redusert utskifting	Forbedret informasjonssutveksling innen foretaket	Forbedret informasjonssutveksling med andre foretak	Økt kapasitet for foretaket	Økt lønnsomhet for foretaket	Alle effekter "ikke relevant"
Næring (SN02)	Sysselsettingsgruppe	Antall	Antall	Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon									
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	3 974	633	34	14	51	40	38	37	16	54	58	2
	20-49 sysselsatte	2 783	382	38	15	51	35	40	35	16	56	54	1
	50-99 sysselsatte	685	128	29	14	54	48	34	38	19	54	71	3
	100-199 sysselsatte	304	67	28	15	46	44	30	39	8	42	58	5
	200-499 sysselsatte	137	30	17	7	60	47	43	43	20	60	63	3
	Over 500 sysselsatte	65	18	33	11	39	44	33	44	17	33	61	11
	<i>Herav:</i>												
	INDUSTRI OG												
10, 13-37	BERGVERKSDRIFT	1 212	170	38	18	57	58	35	39	13	66	66	1
	20-49 sysselsatte	825	86	48	15	67	61	44	44	16	73	62	-
	50-99 sysselsatte	237	45	20	22	51	53	22	31	9	60	73	2
	100-199 sysselsatte	103	25	36	24	44	68	28	32	8	48	64	4
	200-499 sysselsatte	38	10	20	10	40	30	30	60	30	70	70	-
	Over 500 sysselsatte	9	4	75	25	50	50	25	25	-	75	75	-
51-74	TJENESTEYTING	1 524	279	36	15	48	30	37	34	16	48	54	3
	20-49 sysselsatte	1 034	176	38	19	47	23	35	30	16	46	49	2
	50-99 sysselsatte	251	49	43	12	55	48	48	46	25	66	72	2
	100-199 sysselsatte	129	33	33	9	42	33	27	42	6	39	58	6
	200-499 sysselsatte	71	14	14	7	71	50	50	36	14	43	57	7
	Over 500 sysselsatte	38	7	14	-	14	14	29	14	14	14	29	29
05, 11, 40-45	ANDRE NÆRINGER	1 239	184	26	9	49	38	42	39	18	51	58	2
	20-49 sysselsatte	924	121	31	10	45	35	45	37	17	59	54	-
	50-99 sysselsatte	197	34	19	6	56	40	31	35	23	29	68	6
	100-199 sysselsatte	72	16	6	12	56	31	37	44	12	37	50	6
	200-499 sysselsatte	28	6	17	-	66	66	50	33	17	83	67	-
	Over 500 sysselsatte	18	7	29	14	57	71	43	86	29	29	86	-

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A20a. Effekter av organisasjonsinnovasjoner i foretaket, alle foretak etter næring 2004-2006¹

		Effekter av organisasjonsinnovasjon oppgitt å være av høy viktighet											
		Popula- sjon	Foretak med organisa- sjons- innov- asjon	Redusert respon- s-tid på behov fra eller leveran- dører	For- bedret evne til å utvikle nye pro- dukter eller pro- tjenester	For- bedret kvalitet i fore- takets varer eller tjenester	Redu- serte kost- nader per pro- dusert enhet	Økt til- fredshet blant ansatte og/eller reduisert utskifting	For- bedret informa- sjonsut- veksling innen fore- taket	For- bedret informa- sjonsut- veksling med andre foretak	Økt kapas- itet for fore- taket	Økt lønn- som- het for fore- taket	Alle effekter "ikke rele- vant"
Næring (SN02)		Antall	Antall	Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon									
05	Fiskeoppdrett	33	12	9	17	43	34	17	51	9	57	51	-
11	Utvinning av olje og naturgass	73	29	24	52	62	20	55	48	10	59	69	3
10, 13-14	Bergverksdrift	41	13	8	58	42	42	24	24	-	42	31	-
15-16	Nærings- og nytelsesmiddelindustri	391	91	32	35	51	45	28	27	14	50	50	6
17	Prod. av tekstiler og utstyr	45	17	41	36	53	47	64	58	6	70	88	-
18	Prod. av klær. Beredning og farging ...	15	3	33	100	100	67	100	67	67	100	100	-
19	Prod. av reiseeffekter. Beredning av lær	3	1	-	-	100	100	-	-	-	-	100	-
20	Prod. av trelast og varer av tre	170	47	44	43	69	83	50	37	20	65	89	-
21	Prod. av papirmasse og papir	31	13	31	31	46	62	31	15	8	62	77	8
22	Forlagsvirksomhet og grafisk produksjon	212	41	29	32	60	66	42	47	10	62	72	-
24	Prod. av kjemikalier og kjemiske produkter	58	37	35	51	49	68	16	27	5	51	65	-
25	Prod. av gummi- og plastprodukter	70	29	62	14	52	62	55	41	24	38	66	-
26	Prod. av ikke-metallholdige mineralprod.	92	32	46	29	51	74	29	39	13	49	64	-
27	Prod. av metaller	47	22	48	28	43	42	14	19	9	33	62	-
28	Prod. av metallvarer	245	55	33	16	66	52	34	37	11	58	67	-
29	Prod. av maskiner og utstyr	188	66	32	28	46	60	24	27	8	60	77	2
30	Prod. av kontor- og datamaskiner	1	1	-	100	100	-	-	-	-	-	100	-
31	Prod. av andre elektriske maskiner og app.	58	23	52	39	52	57	26	22	9	65	74	9
32	Prod. av kommunikasjonsutstyr.	34	19	52	47	57	47	26	26	10	47	68	5
33	Prod. av medisinske instr. og måleutstyr	53	22	49	41	54	63	32	28	26	54	72	-
34	Prod. av motorkjøretøy, tilhengere og deler	35	18	45	23	45	63	23	34	11	51	63	-
35	Prod. av andre transportmidler	183	50	30	18	46	42	20	28	4	62	66	2
36	Annen industriprod. (inkl. møbelindustri)	106	33	27	39	64	36	12	30	9	55	55	3
37	Gjenvinning	18	6	100	18	100	100	82	82	-	100	100	-
10, 13-37	SUM INDUSTRI OG BERGVERK	2 096	636	38	32	54	57	31	32	11	55	67	2
40-41	Kraft- og vannforsyning	151	58	48	33	62	40	50	47	19	57	69	3
45	Bygge- og anleggsvirksomhet	1 201	210	34	15	56	42	49	46	21	64	70	0
51	Agentur og engroshandel	858	253	54	20	55	37	29	38	15	54	65	3
60	Land- og rørtransport	294	27	15	7	45	74	59	41	4	41	78	4
61	Sjøtransport	110	28	25	11	64	29	45	36	-	34	55	4
62	Lufttransport	19	8	63	38	50	75	38	13	13	25	88	13
63	Tjenester tilknyttet transport	165	57	43	9	43	26	34	22	14	38	50	2
64.2	Telekommunikasjon	58	28	49	38	69	34	30	40	17	48	69	-
65	Finansiell tjenesteyting	146	63	22	20	42	34	31	20	14	44	48	6
66	Forsikring og pensjonsfond	26	10	69	48	52	41	21	41	10	79	90	-
67	Hjelpevirksomhet og finansiell tjenesteyt.	57	27	45	15	74	33	48	40	33	74	85	-
72	Databehandlingsvirksomhet	237	125	35	40	57	19	24	36	12	42	58	4
73	Forskning og utviklingsarbeid	12	6	17	17	33	17	17	33	33	67	50	-
74	Teknisk testing og konsulentvirksomhet	244	95	35	34	54	28	34	38	26	43	49	1
51-74	SUM TJENESTEYTING	2 226	726	41	25	54	33	32	35	16	48	61	3
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	5 780	1 671	39	27	55	43	35	36	15	53	65	2

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A20b. Effekter av organisasjonsinnovasjoner i foretaket, alle foretak etter sysselsettingsgruppe 2004-2006¹

		Effekter av organisasjonsinnovasjon oppgitt å være av høy viktighet											
		Foretak med produkt- eller - innovasjon	Foretak med organisasjons- innovasjon	Redusert responstid på behov fra kunder eller leverandører	Forbedret evne til å utvikle nye produkter eller prosesser	Forbedret kvalitet i foretakets varer eller tjenester	Reduserte kostnader per produsert enhet	Økt tilfredshet blant ansatte og/eller redusert utskifting	Forbedret informasjonssutveksling innen foretaket	Forbedret informasjonssutveksling med andre foretak	Økt kapasitet for foretaket	Økt lønnsomhet for foretaket	Alle effekter "ikke relevant"
Næring (SN02)	Sysselsettingsgruppe	Antall	Antall	Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon									
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	5 780	1 671	39	27	55	43	35	36	15	53	65	2
	20-49 sysselsatte	3 729	879	40	24	54	38	37	35	17	56	61	2
	50-99 sysselsatte	1 093	371	36	29	55	43	33	37	14	53	68	2
	100-199 sysselsatte	506	201	38	32	55	54	34	36	10	47	67	4
	200-499 sysselsatte	286	124	30	28	57	46	30	37	9	48	69	4
	Over 500 sysselsatte	166	95	52	41	54	58	32	40	16	51	74	2
	<i>Herav:</i>												
	INDUSTRI OG												
10, 13-37	BERGVERKSDRIFT	2 096	636	38	32	54	57	31	32	11	55	67	2
	20-49 sysselsatte	1 243	284	41	26	56	55	37	32	14	58	62	1
	50-99 sysselsatte	447	152	32	34	51	49	31	33	11	55	68	3
	100-199 sysselsatte	221	97	39	37	57	69	27	31	8	51	71	3
	200-499 sysselsatte	125	64	25	30	45	52	20	36	6	47	72	3
	Over 500 sysselsatte	60	39	54	67	59	74	18	28	10	59	85	-
51-74	TJENESTEYTING	2 226	726	41	25	54	33	32	35	16	48	61	3
	20-49 sysselsatte	1 438	421	40	22	52	26	29	32	16	48	58	3
	50-99 sysselsatte	396	145	40	27	56	42	32	37	16	50	62	2
	100-199 sysselsatte	198	79	44	32	53	42	38	41	12	45	65	5
	200-499 sysselsatte	119	44	39	27	73	41	41	36	14	43	64	5
	Over 500 sysselsatte	75	37	57	24	49	43	41	38	16	43	65	5
05, 11, 40-45	ANDRE NÆRINGER	1 458	309	35	22	57	39	49	46	19	62	69	1
	20-49 sysselsatte	1 048	174	38	24	56	42	55	47	22	70	68	-
	50-99 sysselsatte	250	75	34	23	60	34	40	44	18	54	77	3
	100-199 sysselsatte	88	25	20	12	60	32	44	36	8	40	52	4
	200-499 sysselsatte	41	16	25	25	62	37	37	44	6	62	69	6
	Over 500 sysselsatte	31	19	37	21	53	53	42	68	26	47	68	-

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A21a. Organisasjonsmessige innovasjoner integrert med produkt- eller prosessinnovasjoner, etter næring 2004-2006¹

Næring (SN02)	Innovative foretak	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Organisasjoninnovasjon knyttet til				
			Produkt eller prosessinnovasjon	Produktinnovasjon (vare)	Produktinnovasjon (tjeneste)	Produktinnovasjon (vare eller tjeneste)	Prosessinnovasjon
	Antall	Antall	Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon				
05 Fiskeoppdrett	12	8	75	38	-	38	63
11 Utvinning av olje og naturgass	29	14	43	21	29	29	14
10, 13-14 Bergverksdrift	7	5	100	19	-	19	100
15-16 Nærings- og nytelsesmiddelindustri	144	67	41	33	9	36	32
17 Prod. av tekstiler og utstyr	24	12	75	58	49	66	17
18 Prod. av klær. Beredning og farging	7	3	67	67	-	67	67
19 Prod. av reiseeffekter. Beredning av lær	2	1	100	-	-	-	100
20 Prod. av trelast og varer av tre	53	29	71	43	11	43	53
21 Prod. av papirmasse og papir	12	9	56	44	22	56	22
22 Forlagsvirksomhet og grafisk produksjon	41	20	71	36	46	51	39
24 Prod. av kjemikalier og kjemiske produkter	47	32	81	41	16	44	63
25 Prod. av gummi- og plastprodukter	41	26	46	31	15	46	19
26 Prod. av ikke-metallholdige mineralprod.	47	31	67	40	6	43	41
27 Prod. av metaller	33	16	55	37	12	37	43
28 Prod. av metallvarer	81	33	69	19	9	22	63
29 Prod. av maskiner og utstyr	95	46	49	27	4	27	31
30 Prod. av kontor- og datamaskiner	1	1	100	100	100	100	-
31 Prod. av andre elektriske maskiner og app. .	37	22	50	36	27	41	18
32 Prod. av kommunikasjonsutstyr.	25	16	81	69	-	69	44
33 Prod. av medisinske instr. og måleutstyr	32	18	67	33	33	39	56
34 Prod. av motorkjøretøy, tilhengere og deler .	23	13	69	38	-	38	62
35 Prod. av andre transportmidler	71	37	54	16	11	27	43
36 Annen industriprod. (inkl. møbelindustri)	61	28	50	46	18	46	25
37 Gjenvinning	2	1	100	-	-	-	100
10, 13-37 SUM INDUSTRI OG BERGVERK	884	466	60	35	14	39	41
40-41 Kraft- og vannforsyning	39	24	50	8	33	38	42
45 Bygge- og anleggsvirksomhet	139	79	62	1	48	50	16
51 Agentur og engroshandel	260	155	58	23	18	31	32
60 Land- og rørtransport	22	14	71	-	64	64	7
61 Sjøtransport	27	16	37	-	37	37	31
62 Lufttransport	3	2	50	50	50	50	-
63 Tjenester tilknyttet transport	30	20	35	10	25	30	30
64.2 Telekommunikasjon	31	23	50	4	38	38	42
65 Finansiell tjenesteyting	43	30	64	13	40	40	61
66 Forsikring og pensjonsfond	9	8	74	-	61	61	26
67 Hjelpevirksomhet og finansiell tjenesteyt.	25	17	59	-	41	41	53
72 Databehandlingsvirksomhet	152	96	66	27	47	60	32
73 Forskning og utviklingsarbeid	5	3	67	-	33	33	33
74 Teknisk testing og konsulentvirksomhet	95	63	61	16	42	47	36
51-74 SUM TJENESTEYTING	702	446	59	18	34	43	35
05-74 NÆRINGSLIVET TOTALT	1 806	1 038	59	24	26	41	36

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A21b. Organisasjonsmessige innovasjoner integrert med produkt- eller prosessinnovasjoner, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006¹

Næring (SN02)	Sysselsettingsgruppe	Innovative foretak	Foretak med organisasjons- innovasjon	Organisasjoninnovasjon knyttet til				
				Produkt eller prosess- innovasjon	Produkt- innovasjon (vare)	Produkt- innovasjon (tjeneste)	Produkt- innovasjon (vare eller tjeneste)	Prosess- innovasjon
		Antall	Antall	Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon				
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	1 806	1 038	59	24	26	41	36
	20-49 sysselsatte	946	497	58	23	27	42	31
	50-99 sysselsatte	408	244	54	26	25	39	32
	100-199 sysselsatte	203	126	66	25	25	43	44
	200-499 sysselsatte	148	94	64	23	24	39	47
	Over 500 sysselsatte	101	77	65	26	27	42	55
	<i>Herav:</i>							
10, 13-37	INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT	884	466	60	35	14	39	41
	20-49 sysselsatte	418	198	58	34	15	39	35
	50-99 sysselsatte	210	107	54	36	13	37	39
	100-199 sysselsatte	118	72	67	35	14	44	43
	200-499 sysselsatte	87	54	65	33	11	35	54
	Over 500 sysselsatte	51	35	63	43	20	43	51
51-74	TJENESTEYTING	702	446	59	18	34	43	35
	20-49 sysselsatte	404	245	60	20	31	43	32
	50-99 sysselsatte	145	96	48	18	32	37	28
	100-199 sysselsatte	69	45	67	16	46	46	44
	200-499 sysselsatte	48	30	67	10	47	50	40
	Over 500 sysselsatte	37	30	67	13	40	47	57
05, 11, 40-45	ANDRE NÆRINGER	219	125	58	7	40	44	24
	20-49 sysselsatte	124	53	52	-	52	52	11
	50-99 sysselsatte	53	41	66	17	41	51	23
	100-199 sysselsatte	16	9	56	-	11	11	45
	200-499 sysselsatte	13	10	50	10	30	30	30
	Over 500 sysselsatte	13	12	67	8	17	25	58

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A22a. Grunner til ikke å gjennomføre organisasjonsinnovasjon, etter næring 2004-2006¹

Næring (SN02)	Foretak uten organisasjonsinnovasjon	Årsak							
		Ikke behov grunnet tidligere endring	Mangel på finansiering	Mangel på kvalifisert personell	Motstand fra ansatte eller ledelse	Ikke behov denne periode	Andre grunner	Alle ikke relevant	
	Antall	Prosent av foretak uten organisasjonsinnovasjon							
05	Fiskeoppdrett	19	36	-	14	5	66	5	20
11	Utvinning av olje og naturgass	44	42	14	17	14	44	7	30
10, 13-14	Bergverksdrift	28	23	4	4	4	67	-	23
15-16	Nærings- og nytelsesmiddelindustri	296	33	17	18	8	33	5	36
17	Prod. av tekstiler og utstyr	28	31	14	7	7	35	-	27
18	Prod. av klær. Beredning og farging	12	33	17	17	-	17	-	50
19	Prod. av reiseeffekter. Beredning av lær	2	-	50	50	50	50	-	50
20	Prod. av trelast og varer av tre	122	32	9	15	7	39	13	33
21	Prod. av papirmasse og papir	18	22	-	6	6	22	11	39
22	Forlagsvirksomhet og grafisk produksjon	167	37	14	13	8	47	7	30
24	Prod. av kjemikalier og kjemiske produkter .	21	38	5	10	5	38	5	29
25	Prod. av gummi- og plastprodukter	41	34	20	27	10	39	15	32
26	Prod. av ikke-metallholdige mineralprod.	60	36	2	12	5	33	5	34
27	Prod. av metaller	26	39	-	32	8	51	4	12
28	Prod. av metallvarer	189	36	10	28	7	41	5	37
29	Prod. av maskiner og utstyr	121	50	14	20	10	44	5	24
30	Prod. av kontor- og datamaskiner	-	-	-	-	-	-	-	-
31	Prod. av andre elektriske maskiner og app.	35	26	3	17	9	26	14	40
32	Prod. av kommunikasjonsutstyr.	15	27	7	20	14	80	-	20
33	Prod. av medisinske instr. og måleutstyr	30	55	10	29	3	52	-	7
34	Prod. av motorkjøretøy, tilhengere og deler	17	23	6	11	6	34	6	-
35	Prod. av andre transportmidler	133	25	10	20	7	32	7	42
36	Annen industriprod. (inkl. møbelindustri)	73	33	15	26	5	44	4	22
37	Gjenvinning	12	8	8	8	-	46	-	54
10, 13-37	SUM INDUSTRI OG BERGVERK	1 447	34	12	19	7	39	6	32
40-41	Kraft- og vannforsyning	92	43	3	15	14	65	8	23
45	Bygge- og anleggsvirksomhet	951	22	6	13	4	26	4	49
51	Agentur og engroshandel	604	24	5	7	4	43	4	40
60	Land- og rørtransport	252	22	6	10	-	28	2	43
61	Sjøtransport	81	17	6	11	4	22	5	50
62	Lufttransport	11	36	-	9	9	36	-	55
63	Tjenester tilknyttet transport	108	16	5	3	5	19	12	66
64.2	Telekommunikasjon	30	23	-	7	10	33	-	57
65	Finansiell tjenesteyting	83	29	-	10	7	38	-	35
66	Forsikring og pensjonsfond	16	53	-	12	-	47	-	29
67	Hjelpevirksomhet og finansiell tjenesteyt.	29	43	4	4	11	43	11	25
72	Databehandlingsvirksomhet	112	33	6	14	7	49	5	26
73	Forskning og utviklingsarbeid	6	50	-	17	-	33	-	33
74	Teknisk testing og konsulentvirksomhet	149	20	4	17	7	42	3	37
51-74	SUM TJENESTEYTING	1 483	24	5	9	4	37	4	41
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	4 035	28	7	14	6	36	5	39

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A22b. Grunner til ikke å gjennomføre organisasjonsinnovasjon, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006¹

	Foretak uten organisasjonsinnovasjon	Årsak							
		Ikke behov grunnnet tidligere endring	Mangel på finansiering	Mangel på kvalifisert personell	Motstand fra ansatte eller ledelse	Ikke behov denne periode	Andre grunner	Alle ikke relevant	
Næring (SN02)	Sysselsettingsgruppe	Antall	Prosent av foretak uten organisasjonsinnovasjon						
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	4 035	28	7	14	6	36	5	39
	20-49 sysselsatte	2 796	26	9	14	5	34	5	41
	50-99 sysselsatte	708	32	5	13	6	41	4	35
	100-199 sysselsatte	301	30	4	11	8	40	7	36
	200-499 sysselsatte	159	32	2	11	6	35	8	37
	Over 500 sysselsatte	70	41	6	13	6	47	6	23
	<i>Herav:</i>								
10, 13-37	INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT	1 447	34	12	19	7	39	6	32
	20-49 sysselsatte	951	30	14	18	6	36	6	35
	50-99 sysselsatte	293	43	10	22	10	47	5	27
	100-199 sysselsatte	121	38	7	17	10	42	7	30
	200-499 sysselsatte	61	41	3	20	8	43	10	28
	Over 500 sysselsatte	21	52	5	14	10	48	-	24
51-74	TJENESTEYTING	1 483	24	5	9	4	37	4	41
	20-49 sysselsatte	1 002	24	6	11	5	38	3	41
	50-99 sysselsatte	251	23	1	6	2	35	2	44
	100-199 sysselsatte	119	23	2	4	4	39	8	41
	200-499 sysselsatte	73	25	-	4	3	32	8	41
	Over 500 sysselsatte	37	35	8	14	3	49	11	24
05, 11, 40-45	ANDRE NÆRINGER	1 105	25	6	13	5	31	5	46
	20-49 sysselsatte	843	24	6	15	5	28	5	49
	50-99 sysselsatte	164	26	4	10	6	41	5	37
	100-199 sysselsatte	61	28	3	10	10	40	8	37
	200-499 sysselsatte	25	32	4	8	8	28	4	48
	Over 500 sysselsatte	12	42	-	8	8	42	-	17

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A23a. Markedsinnovasjoner, etter næring 2004-2006

Næring (SN02)	Populasjon	Foretak med markeds-innovasjon	Type markedsinnovasjon					Nye form for produkt-plassering	Nye metoder for prising
			Vesentlige endringer i design	Vesentlige endringer i innpakning	Vesentlige endringer i promotering	Markedsføringsstrategi mot nye kundegrupper	Antall		
05 Fiskeoppdrett	182	16	28	36	35	39	21	22	
11 Utvinning av olje og naturgass	123	16	26	-	53	57	26	29	
10, 13-14 Bergverksdrift	160	22	17	8	56	65	45	37	
15-16 Nærings- og nytelsesmiddelindustri	983	31	50	65	35	53	42	29	
17 Prod. av tekstiler og utstyr	151	32	57	20	43	37	22	31	
18 Prod. av klær. Beredning og farging	43	41	71	57	71	61	61	16	
19 Prod. av reiseeffekter. Beredning av lær	9	44	100	25	50	-	50	-	
20 Prod. av trelast og varer av tre	503	25	37	17	54	69	24	19	
21 Prod. av papirmasse og papir	54	31	48	26	14	32	36	48	
22 Forlagsvirksomhet og grafisk produksjon	754	35	44	14	40	62	33	29	
24 Prod. av kjemikalier og kjemiske produkter	96	47	36	49	38	63	50	25	
25 Prod. av gummi- og plastprodukter	162	26	56	14	59	84	58	26	
26 Prod. av ikke-metallholdige mineralprod.	239	29	55	18	62	41	33	29	
27 Prod. av metaller	82	21	29	6	6	83	23	12	
28 Prod. av metallvarer	792	18	54	19	40	54	30	17	
29 Prod. av maskiner og utstyr	562	29	54	10	24	57	24	21	
30 Prod. av kontor- og datamaskiner	5	50	100	60	100	40	40	-	
31 Prod. av andre elektriske maskiner og app. .	175	35	43	30	37	68	14	30	
32 Prod. av kommunikasjonsutstyr	52	55	55	18	46	60	35	28	
33 Prod. av medisinske instr. og måleutstyr	175	38	44	11	35	66	27	27	
34 Prod. av motorkjøretøy, tilhengere og deler .	82	28	69	20	13	58	31	17	
35 Prod. av andre transportmidler	398	19	64	1	27	50	12	9	
36 Annen industriprod. (inkl. møbelindustri)	333	36	69	24	43	49	35	17	
37 Gjenvinning	58	28	-	6	26	54	26	20	
10, 13-37 SUM INDUSTRI OG BERGVERK	5 869	29	50	26	39	57	32	24	
40-41 Kraft- og vannforsyning	251	7	22	-	22	53	40	22	
45 Bygge- og anleggsvirksomhet	6 122	9	22	1	51	75	41	19	
51 Agentur og engroshandel	4 018	29	46	32	49	56	35	16	
60 Land- og rørtransport	1 840	6	24	18	39	61	12	22	
61 Sjøtransport	295	11	58	27	44	74	30	34	
62 Lufttransport	26	19	40	-	60	80	-	-	
63 Tjenester tilknyttet transport	648	19	31	7	38	64	26	25	
64.2 Telekommunikasjon	145	44	28	11	45	68	44	71	
65 Finansiell tjenesteyting	221	35	33	14	47	70	56	29	
66 Forsikring og pensjonsfond	69	37	20	16	47	80	57	24	
67 Hjelpevirksomhet og finansiell tjenesteyt.	237	25	30	6	22	56	57	14	
72 Databehandlingsvirksomhet	1 001	48	51	15	43	66	39	45	
73 Forskning og utviklingsarbeid	44	45	55	20	45	80	35	30	
74 Teknisk testing og konsulentvirksomhet	1 187	25	42	9	44	63	21	36	
51-74 SUM TJENESTEYTING	9 731	25	43	22	45	61	34	27	
05-74 NÆRINGSLIVET TOTALT	22 278	21	43	21	44	61	34	25	

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A23b. Markedsinnovasjoner, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006

Næring (SN02)	Sysselsettingsgruppe	Populasjon	Foretak med markeds-innovasjon	Type markedsinnovasjon					
				Vesentlige endringer i design	Vesentlige endringer i innpakning	Vesentlige endringer i promotering	Markedsføringsstrategi mot nye kundegrupper	Ny form for produkt-plassering	Nye metoder for prising
		Antall	Prosentl	Prosent av markedsinnovative foretak					
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	22 278	21	43	21	44	61	34	25
	05-09 sysselsatte	10 245	19	39	18	45	62	33	29
	10-19 sysselsatte	6 253	23	44	21	44	56	34	23
	20-49 sysselsatte	3 729	20	45	25	40	65	35	20
	50-99 sysselsatte	1 093	28	53	24	40	67	33	22
	100-199 sysselsatte	506	30	51	27	37	56	35	23
	200-499 sysselsatte	286	35	49	26	48	68	40	20
	Over 500 sysselsatte	166	42	53	31	54	67	39	39
	<i>Herav:</i>								
10, 13-37	INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT	5 869	29	50	26	39	57	32	24
	05-09 sysselsatte	2 173	28	42	20	41	58	33	27
	10-19 sysselsatte	1 600	27	50	27	37	56	36	25
	20-49 sysselsatte	1 243	24	55	31	41	55	25	20
	50-99 sysselsatte	447	36	58	27	32	62	31	21
	100-199 sysselsatte	221	40	55	30	36	48	34	17
	200-499 sysselsatte	125	44	58	40	42	62	38	18
	Over 500 sysselsatte	60	60	67	42	53	64	31	33
51-74	TJENESTEYTING	9 731	25	43	22	45	61	34	27
	05-09 sysselsatte	4 850	22	43	21	47	62	32	30
	10-19 sysselsatte	2 655	31	44	22	44	54	33	24
	20-49 sysselsatte	1 438	23	39	24	42	69	41	24
	50-99 sysselsatte	396	27	51	27	52	68	35	26
	100-199 sysselsatte	198	30	46	24	36	68	41	30
	200-499 sysselsatte	119	30	42	11	53	75	42	25
	Over 500 sysselsatte	75	40	43	23	53	70	50	50
05, 11, 40-45	ANDRE NÆRINGER	6 678	9	23	3	49	72	39	20
	05-09 sysselsatte	3 222	9	13	2	47	69	41	27
	10-19 sysselsatte	1 998	9	29	2	64	67	38	14
	20-49 sysselsatte	1 048	9	34	8	27	84	41	9
	50-99 sysselsatte	250	15	35	3	42	84	33	19
	100-199 sysselsatte	88	6	39	-	60	61	-	39
	200-499 sysselsatte	41	24	30	-	60	80	40	10
	Over 500 sysselsatte	31	13	-	-	75	75	25	-

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A24a. Hvem utviklet markedsinnovasjonene? Etter næring 2004-2006¹

Næring (SN02)	Populasjon	Foretak med markeds-innovasjon	Innovasjonsutvikler		
			I hovedsak eget foretak eller konsern	Eget foretak i samarbeid med andre	I hovedsak andre
	Antall	Prosent	Prosent av markedsinnovative foretak		
05 Fiskeoppdrett	33	12	50	50	-
11 Utvinning av olje og naturgass	73	14	70	30	-
10, 13-14 Bergverksdrift	41	21	100	-	-
15-16 Nærings- og nytelsesmiddelindustri	391	31	74	20	3
17 Prod. av tekstiler og utstyr	45	46	76	24	-
18 Prod. av klær. Beredning og farging	15	60	89	11	-
19 Prod. av reiseeffekter. Beredning av lær	3	33	-	100	-
20 Prod. av trelast og varer av tre	170	21	83	17	-
21 Prod. av papirmasse og papir	31	32	80	20	-
22 Forlagsvirksomhet og grafisk produksjon	212	34	84	16	-
24 Prod. av kjemikalier og kjemiske produkter	58	43	80	20	-
25 Prod. av gummi- og plastprodukter	70	23	88	13	-
26 Prod. av ikke-metallholdige mineralprod.	92	32	48	49	3
27 Prod. av metaller	47	24	71	29	-
28 Prod. av metallvarer	245	17	82	18	-
29 Prod. av maskiner og utstyr	188	31	90	10	-
30 Prod. av kontor- og datamaskiner	1	-	-	-	-
31 Prod. av andre elektriske maskiner og app.	58	48	89	11	-
32 Prod. av kommunikasjonsutstyr.	34	48	87	6	7
33 Prod. av medisinske instr. og måleutstyr	53	54	76	24	-
34 Prod. av motorkjøretøy, tilhengere og deler	35	47	76	24	-
35 Prod. av andre transportmidler	183	19	94	6	-
36 Annen industriprod. (inkl. møbelindustri)	106	47	72	28	-
37 Gjenvinning	18	31	100	-	-
10, 13-37 SUM INDUSTRI OG BERGVERK	2 096	30	80	19	1
40-41 Kraft- og vannforsyning	151	7	64	27	9
45 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 201	11	61	28	6
51 Agentur og engroshandel	858	25	76	21	2
60 Land- og rørtransport	294	3	90	10	-
61 Sjøtransport	110	17	73	22	5
62 Lufttransport	19	21	100	-	-
63 Tjenester tilknyttet transport	165	21	83	14	3
64.2 Telekommunikasjon	58	34	80	15	5
65 Finansiell tjenesteyting	146	38	58	35	5
66 Forsikring og pensjonsfond	26	62	77	23	-
67 Hjelpevirksomhet og finansiell tjenesteyt.	57	36	80	20	-
72 Databehandlingsvirksomhet	237	46	91	9	-
73 Forskning og utviklingsarbeid	12	42	80	20	-
74 Teknisk testing og konsulentvirksomhet	244	26	80	19	-
51-74 SUM TJENESTEYTING	2 226	26	78	19	2
05-74 NÆRINGSLIVET TOTALT	5 780	24	77	20	2

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A24b. Hvem utviklet markedsinnovasjonene? Etter sysselsettingsgruppe 2004-2006¹

Næring (SN02)	Sysselsettingsgruppe	Populasjon	Foretak med markeds-innovasjon	Innovasjonsutvikler		
				I hovedsak eget foretak eller konsern	Eget foretak i samarbeid med andre	I hovedsak andre
		Antall	Prosent	Prosent av markedsinnovative foretak		
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	5 780	24	77	20	2
	20-49 sysselsatte	3 729	20	77	19	2
	50-99 sysselsatte	1 093	28	77	20	2
	100-199 sysselsatte	506	30	78	20	2
	200-499 sysselsatte	286	35	74	24	1
	Over 500 sysselsatte	166	42	81	17	1
	<i>Herav:</i>					
10, 13-37	INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT	2 096	30	80	19	1
	20-49 sysselsatte	1 243	24	82	16	1
	50-99 sysselsatte	447	36	81	19	-
	100-199 sysselsatte	221	40	75	22	2
	200-499 sysselsatte	125	44	73	27	-
	Over 500 sysselsatte	60	60	78	22	-
51-74	TJENESTEYTING	2 226	26	78	19	2
	20-49 sysselsatte	1 438	23	78	22	1
	50-99 sysselsatte	396	27	76	17	3
	100-199 sysselsatte	198	30	85	12	2
	200-499 sysselsatte	119	30	78	17	3
	Over 500 sysselsatte	75	40	87	10	3
05, 11, 40-45	ANDRE NÆRINGER	1 458	10	62	28	5
	20-49 sysselsatte	1 048	9	62	23	8
	50-99 sysselsatte	250	15	60	37	3
	100-199 sysselsatte	88	6	40	60	-
	200-499 sysselsatte	41	24	70	30	-
	Over 500 sysselsatte	31	13	75	25	-

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A25a. Effekter av markedsinnovasjoner, etter næring 2006¹

Næring (SN02)	Populasjon	Foretak med markedsinnovasjon	Effekt av markedsinnovasjonene							Andre effekter	Alle ikke relevante
			Økt eller opprett holdt markedsandel	Nye markeder/kunder/grupper	Økt synlighet av foretak eller pro-kunde behov	Økt evne til å svare på kunde behov	Økt kundefredshet	Økt lønnsomhet			
Næring (SN02)	Antall	Antall	Prosent av markedsinnovative foretak								
05 Fiskeoppdrett	33	4	25	50	50	25	25	100	-	-	
11 Utvinning av olje og naturgass	73	10	70	51	61	70	39	70	-	-	
10, 13-14 Bergverksdrift	41	9	23	23	11	11	23	23	11	-	
15-16 Nærings- og nytelsesmiddelindustri	391	120	73	47	51	53	64	62	4	1	
17 Prod. av tekstiler og utstyr	45	21	67	53	67	76	81	76	5	-	
18 Prod. av klær. Beredning og farging	15	9	67	33	33	33	67	67	-	-	
19 Prod. av reiseeffekter. Beredning av lær	3	1	100	-	-	100	-	100	-	-	
20 Prod. av trelast og varer av tre	170	36	80	52	60	43	63	80	3	9	
21 Prod. av papirmasse og papir	31	10	70	60	20	30	40	60	-	-	
22 Forlagsvirksomhet og grafisk produksjon	212	73	67	36	38	43	38	59	9	-	
24 Prod. av kjemikalier og kjemiske produkter	58	25	64	64	44	72	68	76	4	-	
25 Prod. av gummi- og plastprodukter	70	16	69	81	31	50	75	69	6	-	
26 Prod. av ikke-metallholdige mineralprod.	92	30	44	27	52	34	41	69	3	11	
27 Prod. av metaller	47	11	44	53	18	27	53	62	-	-	
28 Prod. av metallvarer	245	41	67	46	39	44	49	49	2	2	
29 Prod. av maskiner og utstyr	188	58	70	37	49	46	49	63	-	3	
30 Prod. av kontor- og datamaskiner	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
31 Prod. av andre elektriske maskiner og app. .	58	28	71	61	61	39	57	82	-	4	
32 Prod. av kommunikasjonsutstyr.	34	16	87	62	62	61	73	67	-	-	
33 Prod. av medisinske instr. og måleutstyr	53	29	63	72	31	55	65	62	17	-	
34 Prod. av motorkjøretøy, tilhengere og deler .	35	17	76	46	18	64	58	76	-	-	
35 Prod. av andre transportmidler	183	34	65	47	44	27	47	59	6	3	
36 Annen industriprod. (inkl. møbelindustri)	106	50	56	42	58	36	72	56	-	2	
37 Gjenvinning	18	6	100	100	82	82	82	100	-	-	
10, 13-37 SUM INDUSTRI OG BERGVERK	2 096	638	67	48	46	46	57	64	4	2	
40-41 Kraft- og vannforsyning	151	11	64	27	73	73	73	55	-	-	
45 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 201	127	67	46	59	48	58	63	-	6	
51 Agentur og engroshandel	858	216	82	47	38	47	60	70	0	0	
60 Land- og rørtransport	294	10	60	10	40	20	40	40	-	10	
61 Sjøtransport	110	19	72	78	68	43	55	78	5	-	
62 Luftransport	19	4	50	25	25	-	75	100	-	-	
63 Tjenester tilknyttet transport	165	34	68	34	49	48	54	60	3	-	
64.2 Telekommunikasjon	58	20	85	69	54	80	80	65	-	-	
65 Finansiell tjenesteyting	146	55	75	27	60	58	56	53	5	-	
66 Forsikring og pensjonsfond	26	16	71	81	52	88	88	65	-	-	
67 Hjelpevirksomhet og finansiell tjenesteyt.	57	20	60	55	44	55	60	75	5	-	
72 Databehandlingsvirksomhet	237	108	66	50	48	37	46	59	1	2	
73 Forskning og utviklingsarbeid	12	5	60	60	40	40	40	40	-	-	
74 Teknisk testing og konsulentvirksomhet	244	63	62	47	47	41	47	56	5	-	
51-74 SUM TJENESTEYTING	2 226	571	73	47	46	47	56	64	2	1	
05-74 NÆRINGSGLIVET TOTALT	5 780	1 361	70	47	48	47	57	64	3	2	

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A25b. Effekter av markedsinnovasjoner, etter sysselsettingsgruppe 2006¹

Næring (SN02)	Sysselsettingsgruppe	Populasjon	Foretak med markedsinnovasjon	Effekt av markedsinnovasjonene							Andre effekter	Alle ikke relevante
				Økt eller opprettholdt markedsandel	Nye markeder/kunder eller grupper	Økt synlighet av foretaket eller produkter	Økt evne til å svare på kundebehov	Økt kundetilfredshet	Økt lønnsomhet			
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	5 780	1 361	70	47	48	47	57	64	3	2	
	20-49 sysselsatte	3 729	728	69	48	46	43	54	63	3	2	
	50-99 sysselsatte	1 093	309	67	46	48	51	56	65	4	1	
	100-199 sysselsatte	506	154	71	49	50	49	57	61	1	2	
	200-499 sysselsatte	286	101	75	49	52	54	64	72	4	1	
	Over 500 sysselsatte	166	70	79	40	53	60	71	67	1	-	
	<i>Herav:</i>											
10, 13-37	INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT	2 096	638	67	48	46	46	57	64	4	2	
	20-49 sysselsatte	1 243	296	63	42	46	40	53	61	5	3	
	50-99 sysselsatte	447	162	65	51	42	49	56	63	4	2	
	100-199 sysselsatte	221	89	70	53	49	47	57	63	-	2	
	200-499 sysselsatte	125	55	85	58	55	58	69	80	5	-	
	Over 500 sysselsatte	60	36	81	56	53	67	75	75	3	-	
51-74	TJENESTEYTING	2 226	571	73	47	46	47	56	64	2	1	
	20-49 sysselsatte	1 438	337	74	52	41	45	54	64	1	0	
	50-99 sysselsatte	396	108	74	41	54	48	57	66	5	1	
	100-199 sysselsatte	198	60	73	44	51	53	58	61	3	2	
	200-499 sysselsatte	119	36	64	39	50	56	64	64	3	3	
	Over 500 sysselsatte	75	30	77	27	50	53	67	53	-	-	
05, 11, 40-45	ANDRE NÆRINGER	1 458	152	66	45	60	50	57	64	-	5	
	20-49 sysselsatte	1 048	95	70	51	60	47	59	62	-	8	
	50-99 sysselsatte	250	39	58	37	60	67	58	69	-	-	
	100-199 sysselsatte	88	5	61	40	61	39	39	40	-	-	
	200-499 sysselsatte	41	10	60	40	50	30	40	60	-	-	
	Over 500 sysselsatte	31	4	75	-	75	50	75	100	-	-	

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A26a. Markedsinnovasjoner integrert med produkt- eller prosessinnovasjoner, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006¹

Næring (SN02)	Innovative foretak	Foretak med markedsinnovasjon	Markedsinnovasjoner knyttet til				
			Produkt-innovasjon (vare)	Produkt-innovasjon (tjeneste)	Produkt-innovasjon (alle)	Prosess-innovasjon	
	Antall	Antall	Prosent av markedsinnovative foretak				
05	Fiskeoppdrett	12	4	75	25	75	75
11	Utvinning av olje og naturgass	29	6	33	50	50	-
10, 13-14	Bergverksdrift	7	1	100	-	100	100
15-16	Nærings- og nytelsesmiddelindustri	144	88	61	7	61	26
17	Prod. av tekstiler og utstyr	24	14	64	14	64	22
18	Prod. av klær. Beredning og farging	7	7	100	29	100	57
19	Prod. av reiseeffekter. Beredning av lær	2	1	100	-	100	-
20	Prod. av trelast og varer av tre	53	18	73	17	73	28
21	Prod. av papirmasse og papir	12	7	71	14	86	43
22	Forlagsvirksomhet og grafisk produksjon	41	28	37	49	63	7
24	Prod. av kjemikalier og kjemiske produkter	47	25	80	16	80	28
25	Prod. av gummi- og plastprodukter	41	14	50	36	79	29
26	Prod. av ikke-metallholdige mineralprod.	47	28	47	11	51	33
27	Prod. av metaller	32	11	27	38	64	9
28	Prod. av metallvarer	81	30	37	3	37	10
29	Prod. av maskiner og utstyr	95	45	73	14	75	9
30	Prod. av kontor- og datamaskiner	1	-	-	-	-	-
31	Prod. av andre elektriske maskiner og app. ..	37	25	56	20	56	8
32	Prod. av kommunikasjonsutstyr.	25	17	48	12	61	24
33	Prod. av medisinske instr. og måleutstyr	32	23	74	30	78	22
34	Prod. av motorkjøretøy, tilhengere og deler ..	23	16	68	19	74	32
35	Prod. av andre transportmidler	71	27	45	19	56	11
36	Annen industriprod. (inkl. møbelindustri)	61	37	68	11	68	14
37	Gjenvinning	2	1	-	-	-	-
10, 13-37	SUM INDUSTRI OG BERGVERK	884	463	59	17	65	20
40-41	Kraft- og vannforsyning	40	5	-	80	80	80
45	Bygge- og anleggsvirksomhet	139	69	15	25	38	4
51	Agentur og engroshandel	260	139	51	15	56	7
60	Land- og rørtransport	22	2	-	100	100	-
61	Sjøtransport	27	16	6	39	39	19
62	Lufttransport	3	1	-	-	-	-
63	Tjenester tilknyttet transport	30	14	7	42	50	29
64.2	Telekommunikasjon	31	17	30	76	82	12
65	Finansiell tjenesteyting	43	31	13	50	50	29
66	Forsikring og pensjonsfond	9	7	-	70	70	55
67	Hjelpevirksomhet og finansiell tjenesteyt.	25	16	-	69	69	37
72	Databehandlingsvirksomhet	152	85	49	54	76	15
73	Forskning og utviklingsarbeid	5	3	-	100	100	33
74	Teknisk testing og konsulentvirksomhet	95	48	37	37	57	16
51-74	SUM TJENESTEYTING	702	379	37	38	62	16
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	1 806	926	46	27	61	18

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A26b. Markedsinnovasjoner integrert med produkt- eller prosessinnovasjoner, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006¹

Næring (SN02)	Sysselsettingsgruppe	Innovative foretak	Foretak med markedsinnovasjon	Markedsinnovasjoner knyttet til			
				Produktinnovasjon (vare)	Produktinnovasjon (tjeneste)	Produktinnovasjon (alle)	Prosessinnovasjon
		Antall	Antall	Prosent av markedsinnovative foretak			
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	1 806	926	46	27	61	18
	20-49 sysselsatte	947	454	44	25	57	13
	50-99 sysselsatte	408	215	46	28	62	20
	100-199 sysselsatte	203	114	54	26	70	15
	200-499 sysselsatte	148	81	56	31	73	30
	Over 500 sysselsatte	100	62	40	35	60	29
	<i>Herav:</i>						
10, 13-37	INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT	884	463	59	17	65	20
	20-49 sysselsatte	419	186	54	17	60	17
	50-99 sysselsatte	210	124	58	16	63	23
	100-199 sysselsatte	118	72	64	11	68	13
	200-499 sysselsatte	87	49	71	18	80	29
	Over 500 sysselsatte	50	32	66	25	69	31
51-74	TJENESTEYTING	702	379	37	38	62	16
	20-49 sysselsatte	404	213	43	32	61	12
	50-99 sysselsatte	145	71	35	43	63	15
	100-199 sysselsatte	69	41	37	51	73	19
	200-499 sysselsatte	48	27	30	52	59	30
	Over 500 sysselsatte	37	27	7	44	44	22
05, 11, 40-45	ANDRE NÆRINGER	220	84	18	30	43	12
	20-49 sysselsatte	124	56	15	20	33	6
	50-99 sysselsatte	53	20	15	45	50	15
	100-199 sysselsatte	16	1	-	100	100	-
	200-499 sysselsatte	13	5	40	40	80	40
	Over 500 sysselsatte	13	3	67	67	100	67

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A27a. Grunner til ikke å gjennomføre markedsinnovasjon, etter næring 2006¹

Næring (SN02)	Foretak uten markedsinnovasjon	Årsak							
		Ikke behov grunnet tidligere endring	Mangel på finansiering	Mangel på kvalifisert personell	Motstand fra ansatte eller ledelse	Ikke behov denne periode	Andre grunner	Alle ikke relevant	
	Antall	Prosent av foretak uten markedsinnovasjon							
05	Fiskeoppdrett	29	26	-	-	-	43	7	20
11	Utvinning av olje og naturgass	63	29	5	16	8	28	7	40
10, 13-14	Bergverksdrift	32	30	3	17	10	51	-	26
15-16	Nærings- og nytelsesmiddelindustri	271	17	11	12	4	20	5	39
17	Prod. av tekstiler og utstyr	24	12	4	12	8	24	-	32
18	Prod. av klær. Beredning og farging	6	-	-	-	-	-	-	67
19	Prod. av reiseeffekter. Beredning av lær	2	-	50	50	-	-	-	50
20	Prod. av trelast og varer av tre	134	25	9	15	4	34	9	24
21	Prod. av papirmasse og papir	21	14	-	14	5	29	10	48
22	Forlagsvirksomhet og grafisk produksjon ...	139	17	10	10	3	25	1	50
24	Prod. av kjemikalier og kjemiske produkter	33	33	6	18	6	45	3	24
25	Prod. av gummi- og plastprodukter	54	26	13	17	9	35	4	22
26	Prod. av ikke-metallholdige mineralprod.	62	15	3	13	8	25	3	30
27	Prod. av metaller	36	22	3	8	-	36	3	20
28	Prod. av metallvarer	204	18	8	13	6	24	3	36
29	Prod. av maskiner og utstyr	130	37	12	23	8	38	5	23
30	Prod. av kontor- og datamaskiner	1	100	-	-	-	-	-	-
31	Prod. av andre elektriske maskiner og app.	30	17	7	7	3	23	7	50
32	Prod. av kommunikasjonsutstyr.	18	23	11	11	-	49	-	23
33	Prod. av medisinske instr. og måleutstyr	24	21	20	8	4	36	4	20
34	Prod. av motorkjøretøy, tilhengere og deler	18	22	-	5	-	27	5	5
35	Prod. av andre transportmidler	149	10	9	9	4	24	8	44
36	Annen industriprod. (inkl. møbelindustri)	56	18	18	27	7	23	5	23
37	Gjenvinning	12	8	-	-	-	8	-	92
10, 13-37	SUM INDUSTRI OG BERGVERK	1 458	20	9	14	5	28	4	34
40-41	Kraft- og vannforsyning	140	24	5	13	4	36	9	29
45	Bygge- og anleggsvirksomhet	1 074	12	6	7	4	18	4	45
51	Agentur og engroshandel	642	15	5	9	4	31	5	36
60	Land- og rørtransport	284	16	9	8	0	25	2	36
61	Sjøtransport	91	4	3	3	2	19	5	57
62	Lufttransport	15	-	7	-	-	13	-	67
63	Tjenester tilknyttet transport	131	13	3	4	-	15	11	57
64.2	Telekommunikasjon	38	13	-	15	-	21	5	42
65	Finansiell tjenesteyting	91	21	-	2	3	34	-	42
66	Forsikring og pensjonsfond	10	10	-	10	10	50	10	10
67	Hjelpevirksomhet og finansiell tjenesteyt.	37	20	8	14	14	31	5	42
72	Databehandlingsvirksomhet	129	25	15	11	3	34	2	34
73	Forskning og utviklingsarbeid	7	14	14	14	14	-	14	57
74	Teknisk testing og konsulentvirksomhet	181	10	9	15	5	39	4	37
51-74	SUM TJENESTEYTING	1 655	15	6	9	3	29	4	40
05-74	NÆRINGSLIVET TOTALT	4 419	16	7	10	4	26	4	39

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A27b. Grunner til ikke å gjennomføre markedsinnovasjon, etter næring 2006¹

Næring (SN02)	Foretak uten markeds- innovasjon	Årsak							
		Ikke behov grunnet tidligere endring	Mangel på finansi- ering	Mangel på kvalifisert personell	Mot- stand fra ansatte eller ledelse	Ikke behov denne periode	Andre grunner	Alle ikke relevant	
Næring (SN02) 05-74	Sysselsettingsgruppe NÆRINGSLIVET TOTALT	4 331	17	7	10	4	26	5	39
	20-49 sysselsatte	2 927	16	8	10	4	25	4	40
	50-99 sysselsatte	777	18	5	11	4	29	5	39
	100-199 sysselsatte	349	21	5	10	3	29	7	39
	200-499 sysselsatte	182	20	3	9	3	31	4	41
	Over 500 sysselsatte	96	15	6	13	10	27	8	38
	<i>Herav:</i>								
10, 13-37	INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT	1 437	20	9	13	5	28	5	35
	20-49 sysselsatte	931	16	10	12	4	25	4	35
	50-99 sysselsatte	281	25	8	15	6	32	5	33
	100-199 sysselsatte	131	27	8	16	4	31	7	35
	200-499 sysselsatte	70	31	6	16	4	34	4	33
	Over 500 sysselsatte	24	21	8	21	8	33	13	25
51-74	TJENESTEYTING	1 633	15	6	9	3	29	5	40
	20-49 sysselsatte	1 082	15	8	10	4	30	4	37
	50-99 sysselsatte	288	13	4	9	2	26	5	47
	100-199 sysselsatte	137	17	3	4	1	27	5	43
	200-499 sysselsatte	81	16	1	5	1	33	5	43
	Over 500 sysselsatte	45	13	9	9	7	20	9	40
05, 11, 40-45	ANDRE NÆRINGER	1 262	15	6	8	4	21	5	44
	20-49 sysselsatte	915	15	7	9	4	19	4	47
	50-99 sysselsatte	208	15	2	7	3	28	4	35
	100-199 sysselsatte	81	18	1	8	5	28	9	37
	200-499 sysselsatte	31	6	-	7	7	19	3	52
	Over 500 sysselsatte	27	11	-	11	19	33	4	44

¹ Foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A28a. Hovedtall for innovasjonsvirksomhet etter fylke og økonomisk region. 2006

Fylke/økonomisk region	Populasjon	Bedrifter med innovasjon						Samarbeidspartners lokalitet			
		Produkt- eller prosess-innovasjon	Produkt-innovasjon	Produkt-innovasjon for markedet	Prosess-innovasjon	Både produkt- og prosess-innovasjon	Ansatte i innovative bedrifter	Bedrifter med innovasjons-samarbeid	Lokalt/regionalt i Norge	Norge for øvrig	Andre land
	Antall	Prosent av populasjonen						Prosent av bedrifter med innovasjon	Prosent av bedrifter med samarbeid		
I alt	26 669	17	13	8	11	7	23	55	56	46	38
01 Østfold	1 399	18	13	6	12	8	29	46	49	40	36
0191 Halden	148	23	19	5	11	7	51	59	15	15	20
0192 Moss	278	26	21	7	21	15	32	41	87	43	20
0193 Fredrikstad/Sarpsborg	732	15	10	6	10	5	26	50	47	40	42
0194 Askim/Mysen	241	14	13	8	10	8	17	26	11	89	100
02 Akershus	2 441	18	15	11	10	7	28	57	49	40	49
0291 Follo	452	15	11	6	9	5	15	62	45	26	33
0292 Bærum/Asker	943	26	24	17	15	13	42	63	55	43	51
0293 Lillestrøm	779	12	11	7	4	3	22	46	30	41	57
0294 Ullensaker/Eidsvoll	268	8	5	4	6	3	7	33	43	57	29
03 Oslo	3 791	22	17	9	12	6	25	49	51	32	40
0391 Oslo	3 791	22	17	9	12	6	25	49	51	32	40
04 Hedmark	967	20	15	8	12	7	23	62	74	61	22
0491 Kongsvinger	243	15	15	6	12	12	22	59	95	86	18
0492 Hamar	463	20	13	6	13	5	22	55	55	49	16
0493 Elverum	172	25	21	12	14	10	32	86	92	51	27
0494 Tynset	88	21	16	9	7	2	15	47	56	100	56
05 Oppland	926	18	12	7	12	6	20	58	62	51	22
0591 Lillehammer	182	20	14	6	12	6	23	65	50	63	63
0592 Gjøvik	337	23	16	10	16	9	25	71	58	33	7
0593 Midt-Gudbrandsdalen	82	6	2	1	5	1	7	40	-	50	50
0594 Nord-Gudbrandsdalen	114	1	0	-	1	-	1	-	-	-	-
0595 Hadeland	110	20	9	8	18	7	18	5	100	-	-
0596 Valdres	101	24	20	14	10	6	21	63	93	100	7
06 Buskerud	1 416	18	14	8	11	8	29	48	54	50	49
0691 Drammen	926	17	12	6	11	7	19	44	41	49	47
0692 Kongsberg	179	22	20	13	8	6	59	41	56	50	50
0693 Hønefoss	157	16	15	10	11	10	29	54	79	64	71
0694 Hallingdal	155	21	18	12	13	10	34	72	74	48	39
07 Vestfold	1 318	20	15	11	13	8	29	57	44	45	37
0791 Tønsberg/Horten	648	25	18	13	16	9	33	58	40	44	39
0792 Holmestrand	52	22	15	11	18	11	16	82	78	33	11
0793 Sandefjord/Larvik	574	15	10	8	11	7	25	52	48	48	36
0794 Sande/Svelvik	45	19	19	16	0	-	40	50	25	50	50
08 Telemark	886	16	11	7	11	5	25	56	41	33	41
0891 Skien/Porsgrunn	562	19	12	9	13	5	31	60	45	39	45
0892 Notodden/Bø	125	3	2	2	2	1	8	75	100	33	100
0893 Kragerø	77	21	17	9	21	17	20	44	-	-	-
0894 Rjukan	42	19	17	-	2	-	10	13	-	-	-
0895 Vest-Telemark	80	8	8	-	8	8	5	57	-	-	-
09 Aust-Agder	537	17	14	6	9	6	18	52	72	62	53
0991 Risør	56	28	25	13	17	14	33	56	89	56	33
0992 Arendal	361	19	15	7	10	6	15	46	74	71	71
0993 Lillesand	61	5	5	3	5	5	34	67	50	-	50
0994 Setesdal	60	10	10	-	5	5	11	100	50	50	-
10 Vest-Agder	922	14	9	7	9	4	23	52	53	63	40
1091 Kristiansand	623	15	10	8	10	5	21	46	49	58	47
1092 Mandal	120	16	10	5	8	2	30	68	100	85	31
1093 Lyngdal/Farsund	87	13	5	5	13	5	28	64	29	57	29
1094 Flekkefjord	92	7	7	3	4	4	26	83	-	60	20
11 Rogaland	2 388	18	15	7	10	6	17	45	60	53	36
1191 Egersund	136	12	12	4	8	8	8	38	100	100	50
1192 Stavanger/Sandnes	1 442	20	15	8	11	6	18	51	59	43	37
1193 Haugesund	547	13	11	6	8	6	10	32	82	105	32
1194 Jæren	262	23	21	6	9	7	31	30	33	56	28
12 Hordaland	2 469	12	9	6	9	5	19	52	59	50	35
1291 Bergen	2 048	12	10	6	9	6	18	54	62	51	36
1294 Odda	77	23	17	7	23	17	48	44	63	38	38
1295 Voss	81	11	6	-	8	2	11	33	67	67	33
1296 Sunnhordland	263	10	6	3	5	1	22	42	18	36	18
14 Sogn og Fjordane	666	16	9	4	12	5	20	63	61	39	28
1491 Florø	105	23	16	3	16	8	30	67	88	50	6
1492 Høyanger	57	8	0	-	8	-	4	100	-	-	-

1493 Sogndal/Årdal	159	16	11	6	9	4	14	35	67	67	89
1494 Førde	156	9	7	3	9	6	7	60	89	56	89
1495 Nordfjord	189	20	9	7	17	5	35	74	43	25	4
15 Møre og Romsdal	1 701	16	14	9	10	8	21	69	62	54	29
1591 Molde	408	17	16	10	11	10	22	59	49	46	34
1592 Kristiansund	226	21	18	13	12	9	23	79	58	89	21
1593 Ålesund	645	15	14	8	9	8	17	79	62	41	32
1594 Ulsteinvik	179	16	14	8	6	4	27	45	69	46	8
1595 Ørsta/Volda	110	14	11	6	8	6	36	87	100	46	38
1596 Sunndalsøra	55	22	13	5	18	10	13	25	33	100	33
1597 Surnadal	78	10	10	6	7	7	17	100	63	63	13
16 Sør-Trøndelag	1 554	17	14	8	11	8	21	68	69	62	48
1691 Trondheim	1 181	17	14	9	11	9	21	77	72	67	53
1692 Frøya/Hitra	51	29	18	5	17	6	13	47	71	43	29
1693 Brekstad	76	14	11	-	4	1	24	64	43	14	-
1694 Oppdal	59	16	16	6	6	6	8	11	100	100	-
1695 Orkanger	127	19	14	7	14	8	28	28	57	43	43
1696 Røros	61	22	16	7	13	7	40	85	36	45	18
17 Nord-Trøndelag	673	16	9	5	12	5	25	70	45	38	29
1791 Steinkjer	170	29	14	12	23	8	31	67	45	18	42
1792 Namsos	126	15	7	7	11	2	15	100	42	63	16
1793 Stjørdalshalsen	121	8	8	1	5	5	8	40	50	50	50
1794 Levanger/Verdalsøra	157	8	5	-	6	2	37	67	50	50	38
1795 Grong	35	18	14	9	13	9	35	83	60	40	-
1796 Rørvik	64	16	10	-	15	8	26	64	29	43	-
18 Nordland	1 289	13	10	7	7	5	16	56	53	47	40
1891 Bodø	403	8	6	5	6	4	13	47	38	25	56
1892 Narvik	164	4	3	2	4	3	12	71	60	40	20
1893 Brønnøysund	61	13	2	-	13	2	5	38	67	100	67
1894 Sandnessjøen	88	12	6	1	11	4	11	18	100	-	-
1895 Mosjøen	95	7	7	2	2	2	26	33	-	50	50
1896 Mo i Rana	174	10	9	4	7	6	12	72	46	15	23
1897 Lofoten	136	27	24	20	16	13	18	62	26	78	52
1898 Vesterålen	167	25	25	19	4	4	29	63	85	54	31
19 Troms	821	18	14	11	13	9	18	70	64	41	32
1991 Harstad	174	24	19	11	22	17	14	100	69	24	31
1992 Tromsø	439	18	12	11	12	5	22	59	62	47	30
1993 Andselv	52	23	22	14	9	8	14	25	67	100	-
1994 Finnsnes	110	13	13	13	12	12	12	100	57	57	50
1995 Nord-Troms	46	10	10	5	5	5	4	-	-	-	-
20 Finnmark	437	12	10	5	8	6	11	35	26	26	26
2091 Vadsø	102	1	1	1	0	-	2	100	100	-	-
2092 Hammerfest	148	21	15	4	14	8	12	25	25	38	38
2093 Alta	139	13	12	8	11	10	17	39	-	-	-
2094 Kirkenes	48	6	6	6	3	3	6	100	67	67	67

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Spørreskjema

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway
 0033 Oslo

Underlagt taushetsplikt
 Opplysningsplikt

Forskning og utvikling (FoU) og innovasjonsundersøkelsen 2006

For SSB:

Du kan også svare på Internett: <https://idun.ssb.no>

Bruker-ID: **Passord:**

? Trenger du hjelp med utfylling av skjemaet, ta kontakt med:

- Øyvind Vormeland Salte tlf. 21 09 42 05 e-postadresse: ovs@ssb.no
- Geir Soland tlf. 21 09 42 99 e-postadresse: gso@ssb.no
- Harald Fondevik tlf. 21 09 47 51 e-postadresse: hfo@ssb.no
- Ole Skorge tlf. 21 09 48 87 e-postadresse: osk@ssb.no
- Frank Foyen tlf. 21 09 46 88 e-postadresse: frf@ssb.no

Undersøkelsen om forskning og utviklingsarbeid (FoU) og innovasjon for 2006 omfatter forsknings- og utviklingsaktivitet spesielt og mer generelt utvikling av nye eller vesentlig forbedrede produkter eller prosesser, vesentlige organisatoriske endringer eller nye metoder innenfor marketing, som ikke nødvendigvis er relatert til FoU. Skjema er derfor delt inn i tre hovedavsnitt:

- Spesielt om forskning og utviklingsarbeid (FoU) for regnskapsåret 2006
- Mer generelt om innovasjon (introduksjon av nye eller vesentlig endrede produkter, prosesser eller organisatoriske endringer eller metoder for marketing) for treårsperioden 2004-2006
- Bakgrunnsinformasjon om foretaket for 2006

Undersøkelsen dekker foretak i industri og tjenesteytende virksomhet. For å få mest mulig sammenliknbar informasjon for foretak med og uten innovasjonsaktivitet, ber vi om at alle spørsmål blir besvart, hvis ikke annet er spesielt angitt. Oppgaven skal gis for foretaket spesifisert i navnefeltet øverst. Bare enheter lokalisert i Norge skal inkluderes i denne oppgaven. Se ellers rettledning bakerst i skjema.

Til informasjon:
Slik svarte foretaket på følgende hovedspørsmål i 2005-statistikken:

- FoU-personale i alt:
- Utførte FoU-årsverk:
- Egenutført FoU:
- Innkjøpt FoU:
- Kontaktperson:

RA-0479 Bokmål 04.2007 230

A. Forskning og utviklingsarbeid (FoU)

- 1 Utførte foretaket selv forskning og utviklingsarbeid (FoU) i 2006?** Med FoU menes kreativ virksomhet som utføres systematisk for å oppnå økt kunnskap, og bruk av denne kunnskapen til å finne nye anvendelser. Det kan være vanskelig å skille FoU-aktivitet fra beslektet virksomhet. Hovedkriteriet er at FoU skal inneholde et nyhets-element og at det er knyttet en viss form for usikkerhet til resultatet.

Ja

Nei → **Gå til 10**

- 2 Hvor mange personer, i hel- eller deltidsstillinger, deltok i egen FoU-aktivitet i foretaket i 2006?** Vi er interessert i et årsgjennomsnitt. Fordel personene etter type høyere utdanning og annet personale. Regn med alt FoU-personale direkte i forskning og utviklingsarbeid, inklusive administrativt personale, kontor- og hjelpepersonale, både i og utenfor eventuell FoU-avdeling. Et årsverk er det arbeid som en person utfører i løpet av et år. En heltidsansatt som har brukt halve tiden på FoU har utført 0.5 FoU-årsverk.

	Antall personer	Hvor mange av disse er kvinner	Utførte FoU-årsverk totalt
Master of science, Cand.scient eller sivilingeniør grad			
Annen høyere utdanning (mastergrad, hovedfag eller tilsvarende)			
Annet FoU-personale			
Sum: FoU-personale i alt			
Av dette: Med doktorgrad			
Hvor mange FoU-personer med høyere utdanning har utenlandsk statsborgerskap.....			

- 3 Hvor mange personer og årsverk anslår du foretaket vil bruke til egen FoU-aktivitet i 2007?**

Antall personer

Antall årsverk

- 4 Oppgi kostnadene til egenutført FoU i foretaket i 2006.** Oppgi i hele 1 000 kroner

Interne driftskostnader:

Lønnskostnader (faktiske)¹

 000

Kostnader til innleid personale

 000

Andre driftskostnader (unntatt avskrivninger). Kjøp av FoU-tjenester føres i spørsmål 11

 000

Kjøp av varige driftsmidler i alt (kjøpsverdi), ikke avskrivninger:

Kjøp/anskaffelse av bygninger, eiendommer og lignende til FoU.....

 000

Kjøp/anskaffelse av maskiner, utstyr, instrumenter og lignende til FoU

 000

Sum: Kostnader til egenutført FoU i alt.....

 000

¹ Opptjent lønn, arbeidsiveravgift, honorar og andre kontantytelser som feriepenger og sykestrygd. Det skal oppgis faktiske kostnader, ikke for eksempel sjablonberegninger som grunnlag for offentlig tilskudd, skattefradrag eller lignende

5 Hvor mye anslår du at foretaket vil bruke til egenutført FoU i 2007? Oppgi i hele 1 000 kroner

 000

6 Oppgi hvor stor del av kostnadene til egenutført FoU i 2006 som primært var rettet mot følgende teknologiområder. Se rettleiding for definisjon av områder.

Bioteknologi.....	<input type="text"/>	%
Nano-/mikroteknologi.....	<input type="text"/>	%
Nye materialer unntatt nano-/mikroteknologi.....	<input type="text"/>	%
Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT).....	<input type="text"/>	%
Andre områder, oppgi: <input type="text"/>	<input type="text"/>	%
I alt	1,0,0	%

7 Dersom foretaket hadde FoU-virksomhet i 2006 som faller inn under noen av de tematiske områdene nedenfor, oppgi hvor stor del av kostnadene til egenutført FoU i 2006 dette utgjorde. Ved overlapping mellom områdene føres kostnader på hvert av områdene slik at summen kan overstige 100%. Se rettleiding for definisjon av områder.

Energi og miljø.....	<input type="text"/>	%
Mat.....	<input type="text"/>	%
Hav.....	<input type="text"/>	%
Helse.....	<input type="text"/>	%

8 Oppgi finansiering av kostnader til egenutført FoU i 2006, tilsvarende summen i spørsmål 4.
Oppgi beløp i 1 000 kr.

Egen finansiering:

Egne midler (inntjening, ny egenkapital) 000

Hvor mye av dette var venture kapital? 000

Lån fra finansinstitusjoner (også Innovasjon Norge) 000

Ekstern privat finansiering:

Norske foretak i samme konsern 000

Utenlandske foretak i samme konsern 000

Oljeselskap 000

Andre norske foretak/institusjoner 000

Andre utenlandske foretak/institusjoner 000

Offentlig finansiering:

Norges forskningsråd – NFR 000

SkatteFUNN (Skattefradrag av egenutført FoU, inkludert utbetalt) 000

Tilskudd fra Innovasjon Norge 000

Departement, direktorat, fylke, kommune eller andre.
Oppgi: 000

Finansiering fra EU-institusjoner (ikke nasjonale myndigheter) 000

Finansiering øvrig utland 000

Finansiering i alt 000

9 Har foretaket solgt/levert FoU-tjenester til andre i løpet av 2006?
Oppgi beløp i 1 000 kr.

	I Norge	I utlandet
☐ Ja, til enheter i eget konsern	<input type="text"/> 000	<input type="text"/> 000
☐ Ja, til andre foretak, institutter, offentlige myndigheter mv. (oppdrag/kommersielt salg)	<input type="text"/> 000	<input type="text"/> 000
☐ Nei		

10 Kjøpte eller mottok foretaket FoU-tjenester fra andre i 2006?

- Ja
- Nei → **Gå til 12**

11 Oppgi kostnader til innkjøpte FoU-tjenester fra andre i 2006 (unntatt moms). Oppgi beløp i 1 000 kr. Sett kryss hvis foretaket mottok FoU-tjenester uten betaling.

☐ Annen enhet i eget konsern i Norge	<input type="text"/>	000
☐ Annen enhet i eget konsern i utlandet	<input type="text"/>	000
☐ Andre norske foretak	<input type="text"/>	000
☐ Andre utenlandske foretak	<input type="text"/>	000
☐ Forskningsinstitutter, universiteter og høyskoler i Norge ¹	<input type="text"/>	000
☐ Forskningsinstitutter, universiteter og høyskoler i utlandet ¹	<input type="text"/>	000
☐ Bransjeinstitutt mv i form av kontingenter, avgifter, lisenser, gaver og lignende	<input type="text"/>	000
☐ Eksterne FoU-kostnader i alt	<input type="text"/>	000

¹Inkl. tjenester finansiert av SkatteFUNN

B. Innovasjon

De neste spørsmålene dreier seg om innovasjon. Innovasjon er basert på resultater av enten ny teknologisk utvikling, nye kombinasjoner av eksisterende teknologi eller utnyttelse av annen kunnskap ervervet av foretaket. Dette omfatter FoU, men også annen aktivitet. Både foretak med og uten FoU skal svare på denne delen av undersøkelsen.

Produktinnovasjon

Produktinnovasjon er en vare eller tjeneste som enten er ny eller vesentlig forbedret med hensyn på dets egenskaper, tekniske spesifikasjoner, innebygd software eller andre immaterielle komponenter eller brukervennlighet. Innovasjonen skal være ny for foretaket; den må ikke nødvendigvis være ny for markedet. Det er ikke avgjørende om innovasjonen er utviklet av ditt foretak eller av andre foretak. Endringer av bare estetisk natur, som design, skal ikke inkluderes her, men under markedsinnovasjon. Rent salg av innovasjoner fullt og helt utviklet og produsert av andre foretak omfattes ikke.

12 Har foretaket i perioden 2004-2006 introdusert produkter (varer eller tjenester) på markedet som er nye eller vesentlig forbedrede for foretaket?

- Ja, varer
- Ja, tjenester
- Nei → **Gå til 16**

13 Hvem utviklet disse produktene? Kryss av for det mest passende alternativet

- I hovedsak eget foretak eller konsern
- Eget foretak i samarbeid med andre (foretak/institutt/UoH)
- I hovedsak andre (foretak/institutt/UoH)

14 Fordel etter beste skjønn foretakets omsetning ¹ i 2006 på:

Nye eller vesentlig forbedrede produkter (varer eller tjenester) introdusert i perioden 2004-2006	↓	%
Uforandrede eller lite endrede produkter (varer eller tjenester). Varer og tjenester fullt og helt utviklet og produsert av andre skal inkluderes her	↓	%
Total omsetning i 2006	1 0 0	%

¹ For kredittinstitusjoner: Renteinntekter og tilsvarende inntekter; for forsikringsselskaper: Brutto premieinntekter

15 Har foretaket i perioden 2004-2006 introdusert produkter på markedet som ikke bare er nye eller forbedrede for foretaket, men også for foretakets marked?

Ja → Anslå hvor stor del av omsetningen i 2006 som stammer fra disse produktene:..... %

Nei

Prosessinnovasjon

Prosessinnovasjon omfatter nye eller vesentlig forbedrede produksjonsteknologi/-metoder og nye eller vesentlige forbedrede metoder for levering av varer og tjenester. Innovasjonen skal være ny for foretaket; foretaket må ikke nødvendigvis være den første til å introdusere denne prosessen. Det er ikke avgjørende om innovasjonen er utviklet av ditt foretak eller av andre foretak. Rene organisasjonsmessige endringer skal ikke inkluderes her.

16 Introduserte foretaket i perioden 2004-2006 noe av det følgende

- Ja, nye eller vesentlige forbedrede metoder for produksjon eller framstilling av varer eller tjenester
- Ja, nye eller vesentlige forbedrede metoder for lagring, levering eller distribusjon av varer eller tjenester
- Ja, nye eller vesentlige forbedrede støttefunksjoner, som systemer for vedlikehold, innkjøp, regnskap eller IT
- Nei → **Gå til 13**

17 Hvem utviklet disse prosessene? Kryss av for det mest passende alternativet

- I hovedsak eget foretak eller konsern
- Eget foretak i samarbeid med andre (foretak/institutt/UoH)
- I hovedsak andre (foretak/institutt/UoH)

18 Hadde foretaket ved utgangen av 2006 pågående aktivitet for å utvikle eller introdusere nye eller vesentlig forbedrede produkter eller prosesser som ennå ikke var ferdigstilt, inkludert FoU-aktivitet?

- Ja
- Nei

19 Utførte foretaket i perioden 2004-2006 aktivitet for å utvikle eller introdusere nye eller vesentlige forbedrede produkter eller prosesser som er blitt avbrutt, inkludert FoU-aktivitet?

- Ja, avbrutt i planleggingsfasen
- Ja, avbrutt etter at prosjektet var startet
- Nei

↓

↓

Samarbeid om innovasjon og FoU

Med samarbeid menes aktiv deltaking i felles FoU og andre innovasjonsaktiviteter med andre organisasjoner (enten andre foretak eller ikke-kommersielle institusjoner) Dette betyr ikke nødvendigvis at begge parter oppnår umiddelbar økonomisk gevinst fra samarbeidet. Innkjøp av FoU-tjenester og rent kontraktarbeid uten aktivt samarbeid fra begge parter omfattes ikke.

20 Hadde foretaket innovasjonssamarbeid, inkl. FoU, med andre foretak eller institusjoner i perioden 2004-2006?

Ja

Nei → Gå til **23**

21 Kryss av for type samarbeidspartner og hvor denne er geografisk lokalisert. Flere svaralternativer er mulig

	Lokalt/ regionalt i Norge	Norge ellers	Norden	EU/EFTA utenom Norden	USA	Andre
Andre foretak i samme konsern	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller dataprogram	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Klienter, kunder.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Konkurrenter.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Konsulenter, konsulentforetak	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommersielle laboratorier/FoU-foretak.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Universiteter eller høyskoler.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Offentlige eller private forskningsinstitutter.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐

22 Hvor viktig er samarbeidet for foretaket?

	Svært viktig	Nokså viktig	Lite viktig	Ingen partner
Andre foretak i samme konsern	☐	☐	☐	☐
Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller dataprogram.....	☐	☐	☐	☐
Klienter, kunder	☐	☐	☐	☐
Konkurrenter	☐	☐	☐	☐
Konsulenter, konsulentforetak	☐	☐	☐	☐
Kommersielle laboratorier/FoU-foretak.....	☐	☐	☐	☐
Universiteter eller høyskoler	☐	☐	☐	☐
Offentlige eller private forskningsinstitutter	☐	☐	☐	☐

Hemmende faktorer for innovasjon

23 Hvor hemmende var følgende faktorer for innovasjonsaktivitet eller avgjørende for ikke å innovere i perioden 2004-2006. Oppgi graden av viktighet for de relevante faktorene.

	Svært viktig	Nokså viktig	Lite viktig	Ikke relevant
For høye innovasjonskostnader	☐	☐	☐	☐
Mangel på finansiering innen foretaket eller konsernet	☐	☐	☐	☐
Mangel på passende finansiering fra kilder utenfor foretaket	☐	☐	☐	☐
Problemer med å holde på eller rekruttere kvalifisert personell	☐	☐	☐	☐
Mangel på teknologisk informasjon	☐	☐	☐	☐
Mangel på markedsinformasjon	☐	☐	☐	☐
Vanskelig å finne samarbeidspartner for innovasjon	☐	☐	☐	☐
Markedet dominert av etablerte foretak	☐	☐	☐	☐
Usikker etterspørsel etter nye varer og tjenester.....	☐	☐	☐	☐
Ikke behov på grunn av tidligere innovasjoner	☐	☐	☐	☐
Ikke behov på grunn manglende etterspørsel i markedet	☐	☐	☐	☐

Metoder for å beskytte innovasjoner

24 Gjorde foretaket, eller konsernet som foretaket tilhører, i perioden 2004-2006 bruk av følgende metoder for å beskytte oppfinnelser eller innovasjoner utviklet av foretaket?

	Ja	Nei
Søke om patent	☐	☐
Mønsterbeskyttelse	☐	☐
Varemerke	☐	☐
Opphavsrett (copyright)	☐	☐
Hemmeligholdelse	☐	☐
Kompleks utforming/design	☐	☐
Tidsforsprang på konkurrentene.....	☐	☐

25 Ble noen av foretakets varer eller tjenester utsatt for kopiering i perioden 2004-2006?

- Ja, med betydelig skade for foretaket
- Ja, men med liten skade for foretaket
- Nei

Organisasjonsinnovasjon

En organisasjonsinnovasjon er gjennomføring av nye organisatoriske metoder i foretaket (inkl. kunnskapssystemer), organisering av arbeidsrutiner/-prosesser eller bruk av nye eksterne relasjoner for foretaket. Endringene må være et resultat av strategiske beslutninger i foretaket. Sammenslåing med andre eller oppkjøp av andre foretak omfattes ikke.

26 Introduserte foretaket i løpet av perioden 2004-2006 noen av følgende organisasjonsmessige endringer...

- Ny **forretningspraksis** for organisering av arbeid eller prosedyrer (f.eks. styring av forsyningskjeder, prosessomlegging/-optimalisering (BPR/lean production), kvalitetsstyring, opplæringsystemer..... Ja Nei
- Nye **kunnskapssystemer** (knowledge management systems) for bedre bruk eller utveksling av informasjon, kunnskap og kompetanse innen foretaket eller samle inn og tolke informasjon utenfra foretaket..... Ja Nei
- Nye metoder for **organisering av arbeidet** innen foretaket med delegering av ansvar og beslutninger (første gangs bruk av nye systemer for delegering av ansvar til ansatte, team arbeid, desentralisering, integrering eller oppsplitting av avdelinger mv.) Ja Nei
- Nye metoder for organisering av **eksterne relasjoner** til andre foretak eller offentlige institusjoner som bruk av allianser, partnerskap, utskilling av aktiviteter, utsetting (outsourcing), underkontrahering (sub-contracting) for første gang Ja Nei

Hvis foretaket ikke introduserte organisatoriske endringer (nei på alle): → Gå til **30**

27 Hvem utviklet disse organisasjonsmessige innovasjonene? Kryss av for det mest passende alternativet

- I hovedsak eget foretak eller konsern
- Eget foretak i samarbeid med andre (foretak/institutt/UoH)
- I hovedsak andre (foretak/institutt/UoH)

28 Var noen av disse organisasjonsmessige innovasjonene integrert med eller knyttet til andre innovasjoner introdusert i perioden 2004-2006? Kryss av for "Ikke relevant" hvis foretaket ikke introduserte de følgende innovasjoner:

	Ja	Nei	Ikke relevant
Produktinnovasjon: ny eller vesentlig forbedret vare.....	☐	☐	☐
Produktinnovasjon: ny eller vesentlig forbedret tjeneste.....	☐	☐	☐
Prosessinnovasjon.....	☐	☐	☐

29 Hvor viktig var følgende effekter av foretakets organisatoriske endringer gjennomført i perioden 2004-2006? Hvis foretaket har gjennomført flere organisatoriske endringer, svar ut fra en totalvurdering.

	Høy viktighet	Middels viktighet	Lav viktighet	Ikke relevant
Redusert responstid på behov fra kunder eller leverandører.....	☐	☐	☐	☐
Forbedret evne til å utvikle nye produkter eller prosesser.....	☐	☐	☐	☐
Forbedret kvalitet i foretakets varer eller tjenester.....	☐	☐	☐	☐
Reduserte kostnader per produsert enhet.....	☐	☐	☐	☐
Økt tilfredshet blant foretakets ansatte og/eller redusert utskifting av ansatte.....	☐	☐	☐	☐
Forbedret informasjonsutveksling innen foretaket.....	☐	☐	☐	☐
Forbedret informasjonsutveksling med andre foretak eller institusjoner.....	☐	☐	☐	☐
Økt kapasitet i foretaket.....	☐	☐	☐	☐
Økt lønnsomhet for foretaket.....	☐	☐	☐	☐

30 Hvor viktig var følgende faktorer for foretaket for ikke å foreta organisasjonsmessige endringer i perioden 2004-2006?

	Høy viktighet	Middels viktighet	Lav viktighet	Ikke relevant
Organisasjonsmessige endringer ble introdusert før 2004 og ikke behov for nye endringer nå	☐	☐	☐	☐
Mangel på finansiering for å gjennomføre organisasjonsmessige endringer	☐	☐	☐	☐
Mangel på kvalifisert personale for å gjennomføre organisasjonsmessige endringer	☐	☐	☐	☐
Motstand fra ansatte eller ledelsen til å gjennomføre organisasjonsmessige endringer	☐	☐	☐	☐
Ikke behov for organisasjonsmessige endringer i denne perioden	☐	☐	☐	☐
Andre årsaker, vennligst spesifiser: <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐

Markedsinnovasjon (marketing)

En markedsinnovasjon er gjennomføring av et nytt markedsføringskonsept eller ny -strategi som atskiller seg vesentlig fra foretakets nåværende metoder og som ikke har vært brukt av foretaket tidligere. Dette krever vesentlige endringer i produktets design eller innpakning, produkt plassering, promotering eller prissetting. Unntatt er rutine- eller sesongmessige endringer i markedsføringsmetoder.

31 Introduserte foretaket i løpet av 2004-2006 markedsinnovasjoner i form av ...

	Ja	Nei
Vesentlige endringer i design (utseende, utforming) av en vare eller tjeneste (unntatt endringer som bare er knyttet til produktets funksjonalitet eller bruksegenskaper).....	☐	☐
Vesentlige endringer i innpakning /emballasje av en vare.....	☐	☐
Nye media eller nye måter for promotering av produktet (f.eks. annonsering i nytt media for første gang, nytt varemerke, introduksjon av kunde-/lojalitetskort)	☐	☐
Ny markedsføringsstrategi for å nå nye kundegrupper eller markedssegmenter	☐	☐
Nye måter for produkt plassering eller nye salgskanaler (f.eks. første gangs bruk av franchising eller distribusjonslisenser, direkte salg, eksklusivt kundesalg, nytt konsept for produktpresentasjon).....	☐	☐
Nye metoder for prising av varer eller tjenester (bruk av rabattsystemer for første gang, etterspørselsbestemt prissetting)	☐	☐

Hvis foretaket ikke introduserte markedsinnovasjoner (nei på alle): → Ga til **35**

32 Hvem utviklet disse markedsinnovasjonene? Kryss av for det mest passende alternativet

- I hovedsak eget foretak eller konsern
- Eget foretak i samarbeid med andre (foretak/institutt/UoH)
- I hovedsak andre (foretak/institutt/UoH)

33 Var noen av disse markedsinnovasjonene integrert med eller knyttet til andre innovasjoner introdusert i perioden 2004-2006? Kryss av for "Ikke relevant" hvis foretaket ikke introduserte de følgende innovasjoner: ⌊

	Ja	Nei	Ikke relevant
Produktinnovasjon: ny eller vesentlig forbedret vare.....	☐	☐	☐
Produktinnovasjon: ny eller vesentlig forbedret tjeneste.....	☐	☐	☐
Prosessinnovasjon.....	☐	☐	☐

34 Hvor viktig var de følgende effekter av foretakets markedsinnovasjoner gjennomført i perioden 2004-2006? Hvis foretaket har gjennomført flere markedsinnovasjoner, svar ut fra en totalvurdering.

	Høy viktighet	Middels viktighet	Lav viktighet	Ikke relevant
Økt eller opprettholdt markedsandel.....	☐	☐	☐	☐
Introdusert produkter til nye markeder eller kundegrupper.....	☐	☐	☐	☐
Økt synlighet av foretaket eller foretakets produkter.....	☐	☐	☐	☐
Økt evne til å svare på kundebehov.....	☐	☐	☐	☐
Økt kundetilfredshet.....	☐	☐	☐	☐
Økt lønnsomhet for foretaket.....	☐	☐	☐	☐
Andre effekter, vennligst spesifiser: <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐

35 Hvor viktig var følgende faktorer for foretaket for ikke å foreta markedsinnovasjoner i perioden 2004-2006? ⌊

	Høy viktighet	Middels viktighet	Lav viktighet	Ikke relevant
Markedsinnovasjoner ble introdusert før 2004 og ikke behov for nye endringer nå.....	☐	☐	☐	☐
Mangel på finansiering for å gjennomføre markedsinnovasjoner.....	☐	☐	☐	☐
Mangel på kvalifisert personale for å gjennomføre markedsinnovasjoner.....	☐	☐	☐	☐
Motstand fra ansatte eller ledelsen til å gjennomføre markedsinnovasjoner.....	☐	☐	☐	☐
Ikke behov for markedsinnovasjoner i denne perioden.....	☐	☐	☐	☐
Andre effekter, vennligst spesifiser: <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐

C. Om foretaket

37 Er foretaket del av et konsern?

Nei

Ja → I hvilket land ligger hovedkontoret?

Hvis Norge; i hvilket fylke?

38a I hvilke geografiske markeder selger foretaket sine produkter eller tjenester? Sett kryss for hvert marked.

Bare lokalt/regionalt i Norge

Hele Norge

Andre EU-/EFTA - land

Andre land

38b Hvis foretaket selger i flere markeder, hvilket er det viktigste markedet?

Sett ett kryss:

Lokalt/regionalt i Norge

Norge for øvrig

Andre EU-/EFTA - land

Andre land

39 Hva var foretakets samlede omsetning/driftsinntekt i 2006 (Salg av varer og tjenester, inklusive eksport, unntatt moms)? Oppgi i 1 000 kroner.

 000

40 Hvor mange sysselsatte, inkludert deltid, hadde foretaket totalt i 2006?

 antall sysselsatte

Kontaktperson for SSB:

Fornavn:

Etternavn:

Stilling:

Telefon:

Faks:

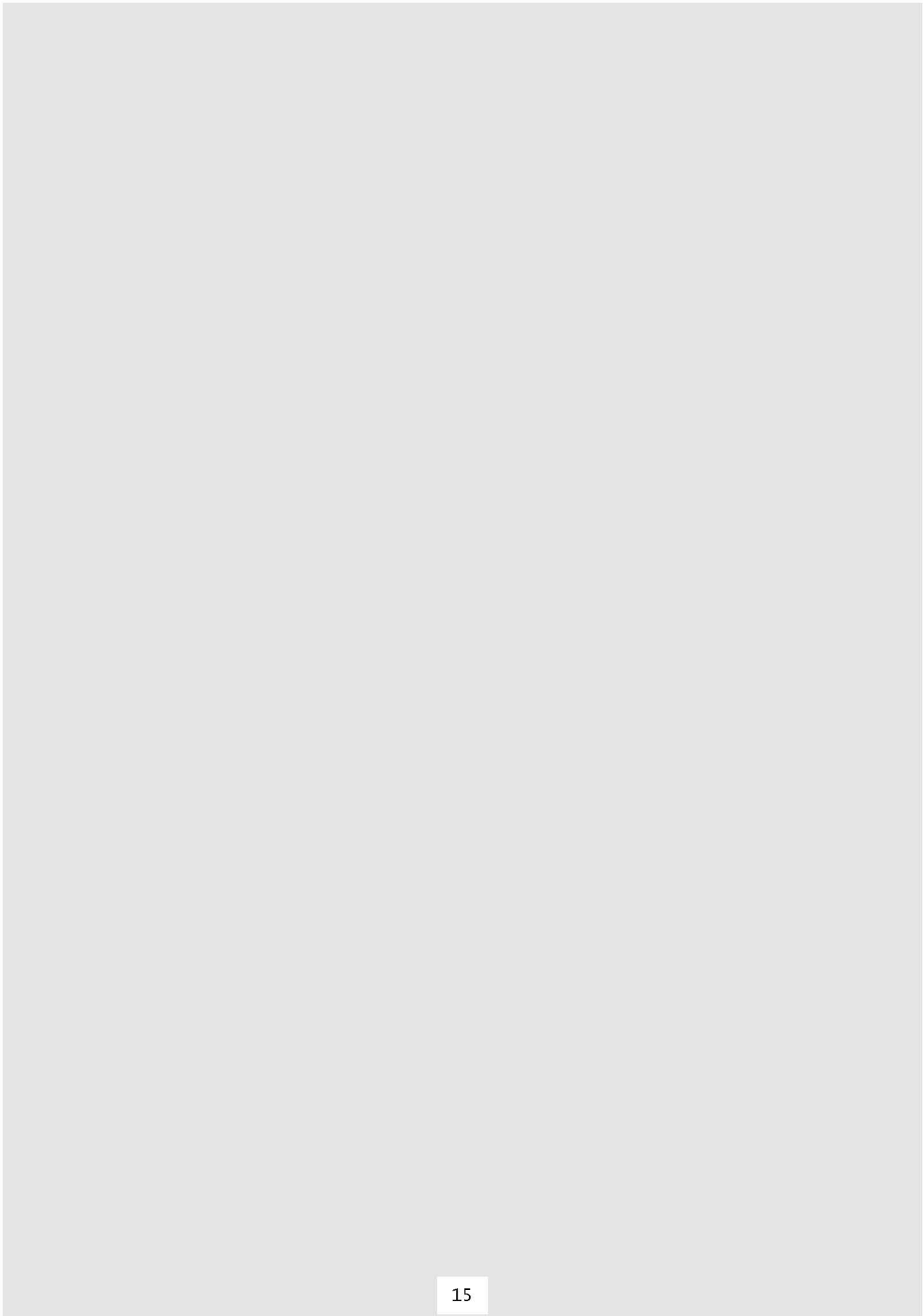
E-postadresse:

Kommentarer/merknader:

Takk for innsatsen.

Rettledning:

Hva menes med forskning og utviklingsarbeid (FoU)?

FoU er kreativ virksomhet som utføres systematisk for å oppnå økt kunnskap, og bruk av denne kunnskapen til å finne nye anvendelser. FoU omfatter:

- **Grunnforskning:** Eksperimentell eller teoretisk virksomhet som primært utføres for å oppnå ny kunnskap, uten spesiell bruk.
- **Anvendt forskning:** Aktivitet av original karakter for erverve ny viten, primært rettet mot bestemte praktiske anvendelser.
- **Utviklingsarbeid:** Systematisk arbeid som anvender eksisterende kunnskap for å framstille nye eller vesentlig endrede materialer og produkter, og å innføre nye eller forbedrede prosesser, metoder, systemer eller tjenester, også innen administrasjon.

FoU kan være

- **Produktrettet** dvs. å utvikle nye eller vesentlig forbedrede varer og tjenester med hensyn til kvalitet og bruksmåte (ikke kosmetiske endringer eller produktendifferensiering).
- **Prosessrettet**, dvs. å skape nye eller vesentlig forbedrede produksjonsteknikker i form av vesentlig endrede innsatsfaktorer (materialer, utstyr, energi, arbeidskraft) og systemer for styring av produksjon og administrative rutiner.

Det kan være vanskelig å skille FoU-aktivitet fra beslektet virksomhet. **Hovedkriteriet er at FoU skal inneholde et nyhetselement og at det er knyttet en viss form for usikkerhet til resultatet.** Et normalt konstruksjons- eller planleggingsarbeid, som følger helt etablerte rutiner, regnes ikke som FoU, heller ikke innføring av kjent, etablert teknologi i bedriften. Konstruksjon av prototyper og testanlegg, industriell design, utstyrsinstallasjon og fullskala prøveproduksjon med påfølgende utvikling regnes om FoU. Ved serie produksjon regnes ikke produksjon av den første serieenheten som FoU. Både program- og systemvare som er del av et FoU-prosjekt, og forskning og utvikling av program- og systemvare skal klassifiseres som FoU. Ordinær oppgradering av eller anvendelse av program og systemvare i nytt bruksområde eller til nytt formål skal ikke klassifiseres som FoU.

Ikke FoU

Følgende aktiviteter skal ikke regnes som FoU (såfremt de ikke inngår direkte i et definert FoU-prosjekt):

- Rutinemessig prøving og kvalitetskontroll.
- Teknisk service, problemløsning i produksjon og engineeringprosjekter med bruk av eksisterende teknikk.
- Forhåndsplanlegging og annet rutinemessig arbeid i forbindelse med oppstart av produksjon.

Kostnader til egenutført og innkjøpt FoU

FoU-virksomhet skal oppgis både når den er utført av eget personell, **egenutført FoU**, og utført av andre enheter, **innkjøpte FoU-tjenester**.

- **Egenutført FoU:** FoU-virksomhet utført av eget personell. FoU-aktiviteten tas med uavhengig av om arbeidet utføres i egen FoU-avdeling eller ikke. Arbeid utført i egen FoU-avdeling, men som ikke er av FoU-karakter, skal holdes utenfor.
- **Lønnskostnader** omfatter faktisk opptjent lønn, arbeidsgiveravgift og andre ytelser. Ikke bruk godkjente timesatser i SkatteFUNN-ordningen. Lønnskostnader skal samsvare med FoU-personalets årsverk.
- **Andre driftskostnader** omfatter direkte kostnader til materialer, utstyr, reise-, møte-, og kurskostnader for eget FoU-personale. Omfatter også andel av felles husleie, lys, brensel og kontortjeneste. Avskrivninger skal ikke tas med.
- **Investeringer** er anskaffelser fratrukket salg i året av varige driftsmidler (unntatt avskrivninger) som nyttes i FoU-virksomhet, både aktiverte og direkte utgiftsførte. Varige driftsmidler er anlegg, bygninger, transportmidler, maskiner, inventar, instrumenter og utstyr med brukstid over 1 år. Avskrivninger skal ikke tas med.
- **Innkjøpte FoU-tjenester:** Omfatter oppdrag utført av andre enheter. Forskningsinstitutt er bransje- og oppdragsinstitutt samt alle institutter innen universitets- og høyskolesektoren. Andre foretak omfatter foretak, konsulentfirmaer o.l. som primært produserer varer og tjenester for salg. Støtte til FoU utført av andre selv om foretaket selv ikke har direkte nytte av det, skal også føres her. Fradragberettiget moms skal ikke tas med.

Klassifisering etter teknologi- og temaområder

- **Bioteknologi:** Anvendelse av naturvitenskap og teknologi på levende organismer og på deler, produkter og modeller av disse, slik at levende og ikke-levende materiale endres for å frembringe kunnskap, varer og tjenester.
- **Nye materialer:** Læren om materialenes indre struktur, framstilling og bearbeiding av materialer til ferdige produkter og studier av nedbrytende krefter som korrosjon, slitasje og utmatting.
- **Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT):** Elektronisk innsamling, bearbeiding, lagring, distribusjon og presentasjon av informasjon.
- **Energi og miljø:** Petroleumsutvinning, klimaforskning, utvikling av bærekraftige energisystemer, gasskraft med CO₂-håndtering, hydrogen som energikilde, energimarkeder, klimapolitikk m.m.
- **Mat:** Matvareproduksjon (marin og landbasert), foredling, salg og eksport av matvarer, matvaretrygghet, handelspolitikk, internasjonale rammebetingelser for matproduksjon.
- **Hav:** Bruk, overvåking, forvaltning og utforskning av havets ressurser og muligheter, klimaforskning, forskning rettet mot maritim sektor.
- **Helse:** Infrastruktur og tilgjengelighet rundt helseregistre og biobanker klinisk forskning, helseøkonomi og organisering, global medisinsk og helsefaglig forskning, minoritetshelse.

Figur- og tabellregister

Figurregister

1.1.	Innovative foretak, etter sysselsettingsgruppe, 2004 og 2006. Prosent.....	6
1.2.	Samarbeidspartner og viktigheten av samarbeidet, 2004-2006. Prosent av innovative foretak	7
1.3.	Typer av markedsmessig innovasjon etter hovednæring, 2004-2006	8
1.4.	Typer av organisasjonsinnovasjon etter hovednæring, 2004-2006	9
1.5.	Andel foretak med organisasjonsinnovasjon etter størrelse og hovednæring, 2004-2006	10
1.6.	Andel av omsetning fra innovative produkter nye for foretaket og produkter nye for foretakets marked etter hovednæring, 2004-2006. Prosent av total omsetning.....	12
1.7.	Bruk av beskyttelsesmetoder etter hovednæring. Prosent av innovative foretak, 2004-2006	14
1.8.	Patentsøknader etter hovednæring og størrelsesgruppe, periodene 2002-2004 og 2004-2006	14
1.9.	Patentsøknader etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2004 og 2006.....	15
1.10.	Uformelle og ingen beskyttelsesmetoder etter størrelsesgruppe. Næringslivet totalt, 2004-2006.....	16
1.11.	Innovative foretak skadet av kopiering etter størrelsesgruppe, 2004-2006	17
1.12.	Hindringer for innovasjon. Prosent av innovative og ikke-innovative foretak, 2004-2006	18
1.13.	Bedrifter med FoU (2006) og innovasjon etter fylke, 2004-2006	20
1.14.	Innovasjonsandel etter type region. 2006	21
1.15.	Andel foretak med innovasjonsaktivitet i kjernenæringene i de nordiske landene etter antall sysselsatte, 2004-2006.....	22
1.16.	Justert andel omsetning fra nye eller vesentlig endrede produkter i kjernenæringene i de nordiske landene, 2002-2004 og 2004-2006	23
3.1.	Innovative enterprises by size, 2002-2004 and 2004-2006. Percent.....	34
3.2.	Cooperation partner and the importance of the cooperation, 2004-2006. Percent of innovative enterprises.....	36
3.3.	Use of various methods for protecting innovations by performing sector. Percent of innovative enterprises, 2004-2006.....	37
3.4.	Obstacles to innovation. Percent of innovative and non-innovative enterprises, 2004-2006.	38
3.5.	Share of R&D performers (2006) and innovative enterprises by county, 2004-2006	40

Tabellregister

2.1.	Oversikt over befolkning, bruttoutvalg og gjennomsnittlig trekkprosent.....	27
2.2.	Usikkerhetsmål for andel av innovative bedrifter	30
A1a.	Innovative foretak etter type og næring i 2006. Prosent av foretak i befolkningen	45
A1b.	Innovative foretak etter type og sysselsettingsgruppe i 2006. Prosent av foretak i befolkningen	46
A2a.	Hvem utviklet produkt- og prosessinnovasjonene? Prosentvis fordeling etter næring i 2006	47
A2b.	Hvem utviklet produkt- og prosessinnovasjonene? Prosentvis fordeling etter sysselsettingsgruppe i 2006	48
A3a.	Omsetning av nye og endrede produkter i prosent av samlet omsetning, etter næring i 2006	49
A3b.	Omsetning av nye og endrede produkter i prosent av samlet omsetning, etter næring i 2006	50
A4a.	Samarbeidspartnere i innovasjonsvirksomhet, etter næring 2004-2006.....	51
A4b.	Samarbeidspartnere i innovasjonsvirksomhet, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006	52
A5a.	Betydningen av innovasjonssamarbeidet, etter næring 2004-2006.....	53
A5b.	Betydningen av innovasjonssamarbeidet, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006.....	54
A6a.	Samarbeidspartnere i innovasjonsvirksomhet etter land og næring i 2004-2006	55
A6b.	Samarbeidspartnere i innovasjonsvirksomhet etter land og sysselsettingsgruppe i 2004-2006	56
A7a.	Avbrutt eller ikke fullført innovasjonsaktivitet, etter næring 2004-2006.....	57
A7b.	Avbrutt eller ikke fullført innovasjonsaktivitet, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006	58
A8a.	Faktorer som begrenser innovasjonsvirksomheten, etter næring 2004-2006. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon	59

A8b. Faktorer som begrenser innovasjonsvirksomheten, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon	60
A9a. Faktorer som begrenser innovasjonsvirksomheten etter næring 2004-2006. Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon	61
A9b. Faktorer som begrenser innovasjonsvirksomheten etter, sysselsettingsgruppe 2004-2006. Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon	62
A10a. Bruk av patenter og andre beskyttelsesmetoder etter næring 2004-2006. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon	63
A10b. Bruk av patenter og andre beskyttelsesmetoder etter sysselsettingsgruppe 2004-2006. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon	64
A11a. Foretak utsatt for kopiering etter næring i 2004-2006. Prosent	65
A11b. Foretak utsatt for kopiering etter sysselsettingsgruppe i 2004-2006. Prosent	66
A12a. Organisatoriske innovasjoner for foretak med produkt- eller prosessinnovasjon, etter næring 2004-2006	67
A12b. Organisatoriske innovasjoner for foretak med produkt- eller prosessinnovasjon, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006	68
A13a. Organisatoriske innovasjoner for foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon, etter næring 2004-2006	69
A13b. Organisatoriske innovasjoner for foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon, etter sysselsettingsgruppe. 2004-2006	70
A14a. Organisatoriske innovasjoner for alle foretak, etter næring 2004-2006	71
A14b. Organisatoriske innovasjoner for alle foretak, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006	72
A15a. Hvem utviklet de organisatoriske innovasjonene? Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon, etter næring 2004-2006	73
A15b. Hvem utviklet de organisatoriske innovasjonene? Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006	74
A16a. Hvem utviklet de organisatoriske innovasjonene? Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon, etter næring 2004-2006	75
A16b. Hvem utviklet de organisatoriske innovasjonene? Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006	76
A17a. Hvem utviklet de organisatoriske innovasjonene? Alle foretak etter næring 2004-2006	77
A17b. Hvem utviklet de organisatoriske innovasjonene? Alle foretak etter sysselsettingsgruppe 2004-2006	78
A18a. Effekter av organisasjonsinnovasjoner i foretaket, etter næring 2004-2006. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon	79
A18b. Effekter av organisasjonsinnovasjoner i foretaket, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon	80
A19a. Effekter av organisasjonsinnovasjoner i foretaket, etter næring 2004-2006. Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon	81
A19b. Effekter av organisasjonsinnovasjoner i foretaket, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006. Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon	82
A20a. Effekter av organisasjonsinnovasjoner i foretaket, alle foretak etter næring 2004-2006	83
A20b. Effekter av organisasjonsinnovasjoner i foretaket, alle foretak etter sysselsettingsgruppe 2004-2006	84
A21a. Organisasjonsmessige innovasjoner integrert med produkt- eller prosessinnovasjoner, etter næring 2004-2006	85
A21b. Organisasjonsmessige innovasjoner integrert med produkt- eller prosessinnovasjoner, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006	86
A22a. Grunner til ikke å gjennomføre organisasjonsinnovasjon, etter næring 2004-2006	87
A22b. Grunner til ikke å gjennomføre organisasjonsinnovasjon, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006	88
A23a. Markedsinnovasjoner, etter næring 2004-2006	89
A23b. Markedsinnovasjoner, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006	90
A24a. Hvem utviklet markedsinnovasjonene? Etter næring 2004-2006	91
A24b. Hvem utviklet markedsinnovasjonene? Etter sysselsettingsgruppe 2004-2006	92
A25a. Effekter av markedsinnovasjoner, etter næring 2006	93
A25b. Effekter av markedsinnovasjoner, etter sysselsettingsgruppe 2006	94
A26a. Markedsinnovasjoner integrert med produkt- eller prosessinnovasjoner, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006	95
A26b. Markedsinnovasjoner integrert med produkt- eller prosessinnovasjoner, etter sysselsettingsgruppe 2004-2006	96
A27a. Grunner til ikke å gjennomføre markedsinnovasjon, etter næring 2006	97
A27b. Grunner til ikke å gjennomføre markedsinnovasjon, etter næring 2006	98
A28a. Hovedtall for innovasjonsvirksomhet etter fylke og økonomisk region. 2006	99